

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Βασική επικοινωνία	2
Δραστηριότητες αλφαβητικής και φωνολογικής ενημερότητας	9
Δραστηριότητες αλφαβητικής και φωνολογικής ενημερότητας – Δραστηριότητες εμπλουτισμού λεξιλογίου (γενικές)	13
Τα εξωσχολικά βιβλία	21
Προτεινόμενα βήματα για την παραγωγή ιστοριών	48
Παραδείγματα γλωσσικών δραστηριοτήτων με αφορμή ένα τραγούδι	50
Α., Β., Γ. ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ: Αντικείμενα σχολικής τάξης και σχολικής τσάντας. Τοπικά επιρρήματα. Μέλη οικογένειας	54
Δ., Ε. ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ: Γειτονιά. Σπίτι	61
Ζ. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Τα ζώα	67
Η. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Αγορά, επαγγέλματα	72
Θ. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Τα μέρη του σώματος. Τα ρούχα	77
Ι. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Χρώματα	84
Κ. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Εποχές, μήνες, καιρός	86
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	95

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μαθαίνω μια γλώσσα σημαίνει κυρίως κατακτώ την ικανότητα να επικοινωνώ αποτελεσματικά σε αυτή. Η γλώσσα, προφορική και γραπτή, μαθαίνεται καθώς χρησιμοποιείται μέσα σε πραγματικές συνθήκες κοινωνικής αλληλεπίδρασης.

Γι' αυτό ο/η εκπαιδευτικός φροντίζει να εκμεταλλεύεται στην τάξη τις επικοινωνιακές περιστάσεις που προκύπτουν ή και να τις δημιουργεί (προσομοίωση περίπτωσης επικοινωνίας): ένα επίκαιρο ζήτημα, ένα θέμα που απασχολεί τα παιδιά ή που τα ενδιαφέρει, ένα παιχνίδι κ.ο.κ.

Για την ομαλή ένταξη και τη σταδιακά όλο και πιο ενεργητική συμμετοχή τους, τα παιδιά πρέπει αρχικά να κατακτήσουν και να μπορούν να χρησιμοποιούν το βασικό λεξιλόγιο ορισμένων θεματικών περιοχών, κυρίως αυτών που εμπλέκονται στην καθημερινότητά τους, καθώς και την απλή δομή μιας πρότασης. Θα πρέπει δηλαδή να αποκτήσουν δεξιότητες που είναι συνήθως κατακτημένες από τους φυσικούς ομιλητές της ελληνικής γλώσσας.

Είναι πιθανό να μην έχουν ανάγκη όλοι/ες οι μαθητές/ήτριες, στον ίδιο βαθμό, την καλλιέργεια αυτών των δεξιοτήτων: αν έχουν φοιτήσει τακτικά σε νηπιαγωγείο, έχουν ήδη ασκηθεί στον προφορικό λόγο. Γι' αυτό η πρώτη ενότητα δραστηριοτήτων είναι ως έναν βαθμό διερευνητική.

Είναι σημαντικό ο/η εκπαιδευτικός να λάβει υπόψη ότι η μητρική γλώσσα των παιδιών αφενός δε διδάσκεται στο σχολείο, αφετέρου είναι προφορική. Μαθαίνουν γραφή σε μια γλώσσα που μπορεί να τους είναι οικεία από τον χώρο όπου ζουν, δεν είναι όμως η μητρική τους. Έτσι, δεν έχουν τη δυνατότητα να μεταφέρουν στη γραπτή μορφή των ελληνικών γνώσεις και δεξιότητες από τη δική τους γλώσσα, όπως, για παράδειγμα, τη χρήση των σημείων στίξης ή την αντιστοίχιση φθόγγου – γράμματος, κάτι που συμβαίνει συνήθως κατά την εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας και τη διευκολύνει. Μαθαίνουν κάθε σύμβαση του γραπτού κώδικα στη δεύτερη γλώσσα.

Οι μαθητές/ήτριες μέσα από την επικοινωνιακή χρήση της γλώσσας έρχονται σε επαφή με τις κανονικότητές της, τα γλωσσικά δηλαδή φαινόμενα, τα οποία σιγά σιγά συνειδητοποιούν διαισθητικά. Μόνο όταν θα έχουν αποκτήσει επαρκή γνώση της ελληνικής γλώσσας ώστε να τη χειρίζονται αποτελεσματικά θα μπορούν να αναγνωρίσουν πλέον τα ποικίλα γλωσσικά στοιχεία, να γενικεύσουν τους κανόνες και να κατανοήσουν τη σχετική ορολογία και τους ορισμούς.

Η ακρόαση, η ομιλία, η ανάγνωση και η γραφή είναι πλευρές μιας γλωσσικής ολότητας και η διδασκαλία τους πρέπει να δίνει έμφαση στις μεταξύ τους σχέσεις. Τόσο η ανάγνωση όσο και η γραφή είναι σκόπιμες δραστηριότητες και η εκμάθησή τους πρέπει να γίνεται με τρόπο που να έχει νόημα για τους μαθητές. Για παράδειγμα, η ανάγνωση από όλα τα παιδιά διαδοχικά της ίδιας φράσης ή η μηχανική αντιγραφή γραμμάτων δεν έχει για τα παιδιά νόημα. Αντίθετα, η ανάγνωση ή η γραφή ακόμα και μιας λέξης σε ένα πλαίσιο επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης έχει σκοπιμότητα και αποτέλεσμα. Η εκμάθηση της γλώσσας πρέπει να εκκινεί από τις εμπειρίες, τις γνώσεις και τα ενδιαφέροντα των παιδιών και να ανταποκρίνεται στις πραγματικές επικοινωνιακές και μαθησιακές ανάγκες τους.

Η ανάγνωση είναι μια διαδικασία κατά την οποία οι αναγνώστες επιχειρούν να κατανοήσουν ένα κείμενο χωρίς να βασίζονται μόνο στο σύστημα της γραφοφωνημικής αντιστοιχίας αλλά χρησιμοποιώντας επίσης τις ενδείξεις που τους

προσφέρει η σύνταξη και η σημασία των συμφραζομένων, καθώς και κάθε πληροφορία που τους παρέχει το ίδιο το κείμενο, η εικονογράφηση, σύμβολα που τυχόν υπάρχουν κτλ. Το παιδί πρέπει να συνειδητοποιήσει ότι διαβάζει κανείς για να κατανοήσει ένα κείμενο, και έτσι να αντλήσει από αυτό ευχαρίστηση ή κάποια πληροφορία ή να ικανοποιήσει την περιέργειά του.

Η γραφή ακόμα και ενός κειμένου πολύ μικρής έκτασης (π.χ. μιας λεζάντας) αποκτά νόημα μέσα από την επικοινωνία με πραγματικούς παραλήπτες/αναγνώστες. Το παιδί που κατανοεί γιατί γράφει οδηγείται σε συνεχείς βελτιώσεις του κειμένου του, προκειμένου να γίνει κατανοητό από τον παραλήπτη, και μέσα από αυτή τη διαδικασία μαθαίνει πώς να γράφει.

Παλιότερα ήταν διαδεδομένη η αντίληψη ότι τα παιδιά θα έπρεπε να «συνηθίσουν να κρατούν το μολύβι», να το χειρίζονται δηλαδή μέσα από ασκήσεις χάραξης γραμμικών και κυκλικών σχημάτων πάνω σε προδιαμορφωμένα επαναλαμβανόμενα σχέδια, ενώνοντας τελίτσες ή μικρές γραμμές. Οι πράξεις αυτές, ακριβώς λόγω της απουσίας νοήματος για τα παιδιά (τα σχέδια είναι αφηρημένα και δεν ανήκουν σε κάποιο νοηματοδοτούμενο πλαίσιο), καταντούν είδος αγγαρείας. Και μάλιστα, ενώ θα περίμενε κανείς ότι, όσο τα παιδιά γεμίζουν σειρές και ασκούνται περισσότερο, το αποτέλεσμα να είναι καλύτερο, στην πράξη βλέπει το αντίθετο: προς το τέλος στις περισσότερες περιπτώσεις τα προγραφικού χαρακτήρα επαναλαμβανόμενα σχήματα γίνονται όλο και πιο πρόχειρα, κακοφτιαγμένα. Επιπλέον προγραφικές δραστηριότητες κατά τις οποίες ενώνοντας μικρές γραμμές σχηματίζεται μια εικόνα που όμως είναι από την αρχή εμφανής περιορίζουν τη φαντασία και τη δημιουργικότητα του παιδιού, χωρίς επιπλέον να έχουν καμιά σχέση με τα ίδια τα γράμματα. Η εξάσκηση πρέπει να γίνεται με τη χρήση του πραγματικού κώδικα και σε νοηματοδοτούμενο πλαίσιο.

Για τον καλύτερο χειρισμό του μολυβιού μπορούν να πραγματοποιούνται δραστηριότητες εικαστικού χαρακτήρα, όπου το παιδί εξασκείται ελεύθερα στο σχεδιασμό σχημάτων, πάντα μέσα σε ένα πλαίσιο με νόημα. Θα μπορούσε, για παράδειγμα, παράλληλα με την πρώτη ενότητα του σχολικού βιβλίου της Α΄ τάξης να δημιουργηθεί ένα ομαδικό βιβλίο με θέμα την παραλία. Στο πλαίσιο αυτό, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να ζητήσει από παιδιά να σχεδιάσουν με γραμμές τα σπίτια του γειτονικού χωριού, με καμπύλες τα κύματα της θάλασσας, τα πλοία που περνούν με τον καπνό του φουγάρου τους, τα σαλιγκάρια της παραλίας.

Οι δραστηριότητες

Το υποστηρικτικό υλικό δομείται σε ενότητες δραστηριοτήτων με διεξοδικές οδηγίες. Εκτός από την πρώτη ενότητα, που έχει εισαγωγικό-διερευνητικό χαρακτήρα και πρέπει να προηγηθεί, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να οργανώσει/επιλέξει τη σειρά των δραστηριοτήτων σύμφωνα με τις ανάγκες των παιδιών και το επίπεδο ελληνομάθειας. Προτείνεται να οργανώσει και ο/η ίδιος/α δικές του/της δραστηριότητες, ακολουθώντας τη δομή και τη μεθοδολογία του υλικού αυτού.

Οι περισσότερες από τις δραστηριότητες έχουν παιγνιώδη χαρακτήρα και συχνά στηρίζονται σε μίμηση περιστάσεων επικοινωνίας της καθημερινής ζωής. Τα παιδιά καλούνται να δράσουν ακούγοντας, μιλώντας, διαβάζοντας και γράφοντας, σε συνεργασία ή ατομικά. Επειδή το παιχνίδι, η αφήγηση, η κίνηση, ο ρυθμός και το τραγούδι είναι αγαπητά στα μικρά παιδιά, προτείνονται ως κύρια μέσα για την επίτευξη των στόχων.

Λαμβάνοντας υπόψη τις ατομικές διαφορές των παιδιών, καθώς και τη διαφοροποίηση στο επίπεδο ελληνομάθειας, σε κάθε ενότητα δραστηριοτήτων προβλέπονται επίπεδα δυσκολίας.

Στόχοι των δραστηριοτήτων είναι:

1. Η ανάπτυξη και η διεύρυνση του λεξιλογίου
2. Η προφορική και γραπτή έκφραση
3. Η απόκτηση αλφαβητικής ενημερότητας
4. Η κατανόηση απλών κειμένων
5. Η επικοινωνία
6. Η καλλιέργεια δεξιοτήτων και δημιουργικότητας

Στις δραστηριότητες εμπεριέχονται οι κυριότεροι κειμενικοί και λεξικογραμματικοί στόχοι, όπως εμφανίζονται στο Πρόγραμμα Σπουδών για τη γλώσσα στις Α΄ και Β΄ τάξεις, στην πιο απλή μορφή τους.

Οι δραστηριότητες κινούνται γύρω από τους εξής άξονες:

- ο Βασική επικοινωνία
- ο Εξωσχολικά βιβλία με διαφοροποιημένη δυσκολία
- ο Παραγωγή απλών ιστοριών
- ο Θεματικές ενότητες με έμφαση στο λεξιλόγιο και την παραγωγή λόγου

Θεματικές ενότητες (με την προτεινόμενη σειρά)

1. Χρώματα
2. Τοπικά επιρρήματα, σχολικά αντικείμενα, οικογένεια
3. Γειτονιά και σπίτι
4. Τα ζώα
5. Μέρη του σώματος, ρούχα
6. Καιρός, μήνες, μέρες, ημερολόγιο
7. Αγορά και επαγγέλματα

Επιπλέον, προτείνονται επαναλαμβανόμενες δραστηριότητες (ρουτίνας) για όλη τη διάρκεια της χρονιάς, καθώς και ασκήσεις φωνολογικής συνειδητοποίησης και αλφαβητικής ενημερότητας. Σε παράρτημα περιλαμβάνονται οδηγίες για κατασκευές και σκίτσα που συνδέονται με συγκεκριμένες δραστηριότητες.

Σε κάθε δραστηριότητα αναγράφονται οι επιμέρους στόχοι της. Επιπλέον, γίνονται διασυνδέσεις με άλλες δραστηριότητες του υλικού καθώς και με τα βιβλία, τα τραγούδια, τα λεξικά, και τους προτεινόμενους ιστότοπους του εκπαιδευτικού υλικού.

Συμπληρωματικό υποστηρικτικό υλικό

A. Εξωσχολικά βιβλία

1. Hill, E. 2003. *Πού είναι ο Σποτ;* Αθήνα: Ερευνητές
2. Carle, E. 2006. *Μια κάμπια πολύ πεινασμένη.* Αθήνα: Καλειδοσκόπιο
3. Carle, E. 2007. *Απ' την κορφή ως τα νύχια.* Αθήνα: Καλειδοσκόπιο
4. *Μια φορά μια γιαγιά κατάπιε μια μύγα παχιά.* 2010. Αθήνα: Μεταίχμιο
5. Duquenois, J. 1999. *Ένα τοσοδά ψαράκι, ένα τιποτάκι.* Αθήνα: Άγρα
6. McBratney, S. 1996. *Μάντεψε πόσο σ' αγαπώ.* Αθήνα: Παπαδόπουλος

7. Butterworth, N. 1996. *Το μπαλόκι του σκαντζόχοιρου*. Αθήνα: Καστανιώτης
8. Velthuijs, M. 2010. *Ο βάτραχος κι ο ξένος*. Αθήνα: Πατάκης
9. McKee, D. 2010. *Έλμερ*. Αθήνα: Πατάκης
10. Μητακίδου, Σ. & Ε. Τρέσσου. 2011. *Η Μαίρη Πινέζα*. Αθήνα: Καλειδοσκόπιο
11. Waddell, M. 1993. *Πάμε σπίτι αρκουδάκι μου*. Αθήνα: Ρώσσης
12. Μπάνιαϊ, Γ. Ζουμ. 2000. Αθήνα: Ωκεανίδα
13. Μπουλώτης, Χ. 2007. *Το κουρδιστό αυγό*. Αθήνα: Παπαδόπουλος
14. Παπαγιάννη, Μ. 2006. *Βιβλιοφάγος κατά... λάθος*. Αθήνα: Πατάκης
15. Βαρβαρούση, Λ. 2007. *Το αγαπημένο μου σπιτάκι*. Αθήνα: Παπαδόπουλος
16. Crowther, K. 1999. *Ο μαύρος κότσυφας κι ο άσπρος γλάρος*. Αθήνα: Σύγχρονοι Ορίζοντες
17. Αλμπεργκ, Α. 1996. *Η κυρία Παραπατά, η σερβιτόρα*. Αθήνα: Νεφέλη
18. Αλμπεργκ, Α. 1996. *Το καθαριστήριο της κυρίας Σαπουνάδα*. Αθήνα: Νεφέλη
19. Αλμπεργκ, Α. 1996. *Η κυρία Τάπα, η υδραυλικός*. Αθήνα: Νεφέλη
20. *Οι μύθοι Αισώπου*. 2009. Εικονογράφηση Σβετλίν Βασίλεβ. Αθήνα: Μεταίχμιο

B. Cd ήχου

1. *Λάχανα και χάχανα*. Τα μελοποιημένα στιχάκια του βιβλίου Γλώσσα της Α' Δημοτικού. Μουσική: Τ. Ιωαννίδης
2. *Εδώ Αιλιπούπολη* (τα τραγούδια)
3. *Να 'χαμε και τι να 'χαμε*. Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων
4. *Ήχοι, τραγούδια, αφηγήσεις*. Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων

Γ. Λεξικά σε ηλεκτρονική μορφή

1. *Το Μικρό μου Λεξικό 2*, ΚΕΔΑ (Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής) – Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
2. *Το Μικρό μου Λεξικό 3*, ΚΕΔΑ (Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής) – Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Δ. Διαδίκτυο

1. Σύντομες ταινίες του Εργαστηρίου Διαπολιτισμικών και Μεταναστευτικών Μελετών, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Κρήτης.
  - ✓ [MOPMΩ: Β' Επίπεδο: Επεισόδιο 17: Η Γοργώ γνωρίζει τα ζώα,](http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/7497)
  - ✓ [MOPMΩ: Δ' Επίπεδο: Επεισόδιο 35: Η οικογένειά μου,](http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/771)
  - ✓ [MOPMΩ: Γ' Επίπεδο: Επεισόδιο 21: Αλλιώτικα ρούχα,](http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/755)
  - ✓ [MOPMΩ: Γ' Επίπεδο: Επεισόδιο 23: Σπίτι μου σπιτάκι μου,](http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/757)
  - ✓ [MOPMΩ: Επεισόδιο πέμπτο: Η Μορμώ πάει στη λαϊκή αγορά,](http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/227)
  - ✓ [MOPMΩ: Β' Επίπεδο: Επεισόδιο 19: Ο χρόνος τρέχει,](http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/749)
  - ✓ [MOPMΩ: Δ' Επίπεδο: Επεισόδιο 32: Τι δουλειά να κάνω;](http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/768)

- ✓ [ΜΟΡΜΩ: Δ' Επίπεδο: Επεισόδιο 36: Η αλεπού και ο κόρακας,](http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/772)
- ✓ [ΜΟΡΜΩ: Γ' Επίπεδο: Επεισόδιο 28: Ο λαγός και η γελώνα,](http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/762)
- 2. Η ιστοσελίδα του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου για τα παιδιά και τους εκπαιδευτικούς *Μικρός Αναγνώστης* <http://www.mikrosanagnostis.gr>
- 3. Η ιστοσελίδα <http://www.bookbook.gr> για το παιδικό βιβλίο
- 4. Η ιστοσελίδα με ηχητικό υλικό από το Πρόγραμμα Μελίνα Μελίνα *Ο ήχος της Μουσικής* http://www.iema.gr/data/EducationalProjects/Melina/Hxos_tis_mousikis.htm

Ε. Σχολικά βιβλία και cd

- ο *Να 'χαμε και τι να 'χαμε*. Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων – ΟΕΔΒ
- ο Τα βιβλία και τα τετράδια για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στις Α' και Β' τάξεις των Μειονοτικών σχολείων (ΠΕΜ – ΟΕΔΒ)
- ο *Στο παζάρι*, Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων – ΟΕΔΒ
- ο *Γραφή και Ανάγνωση* (Βιβλία για το μαθητή). ΥΠΔΒΜΘ-Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων
- ο *Μουσικό Ανθολόγιο*, cd 2, cd 3. ΥΠΕΠΘ – Π.Ι.

Επιπλέον, γίνονται παραπομπές σε συγκεκριμένες σελίδες του σχολικού *Εικονογραφημένου Λεξικού Α', Β', Γ Δημοτικού*.

Σύνδεση με τα σχολικά βιβλία της γλώσσας

Σε αρκετές από τις δραστηριότητες του υποστηρικτικού υλικού αναφέρονται προτάσεις διασυνδέσεων με ενότητες και κεφάλαια των βιβλίων γλώσσας, κυρίως της Α' τάξης. Ο/Η εκπαιδευτικός, για κάθε ενότητα του σχολικού βιβλίου της γλώσσας που επεξεργάζεται με τα παιδιά στην τάξη, στο πρωινό πρόγραμμα του σχολείου, μπορεί να αναζητά ανάμεσα στις δραστηριότητες εκείνες που συνάδουν με το θέμα της και θα τα βοηθήσουν στη διεύρυνση του λεξιλογίου, καθώς και στην κατανόηση και την παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου.

Η εικονογράφηση σε συνδυασμό με τα κείμενα του 1ου κυρίως τεύχους του βιβλίου γλώσσας της Α' τάξης, *Γράμματα – Λέξεις – Ιστορίες*, μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως λεξικό. Σχεδόν όλα τα συγκεκριμένα ουσιαστικά του κειμένου απεικονίζονται στις εικόνες του βιβλίου. Έτσι, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να υποδεικνύει την εικόνα της κάθε λέξης στα παιδιά που δυσκολεύονται στην ελληνική γλώσσα, καθώς και την ίδια τη λέξη στο κείμενο, διαβάζοντάς τη.

Τα σχολικά βιβλία των δύο αυτών τάξεων έχουν ήρωες και πλοκή. Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να χρησιμοποιήσει μόνο την αφήγηση της ιστορίας, καθώς και δραστηριότητες από το *Βιβλίο του Δασκάλου*, και να επιμείνει στην προφορική έκφραση, προκειμένου να προσεγγίσει τους κειμενικούς στόχους. Οφείλει να σέβεται την ετερογένεια του μαθητικού πληθυσμού και τα ενδιαφέροντα των μαθητών. Ζητά από τα παιδιά να συμμετέχουν στον βαθμό και με τον ρυθμό που μπορεί το καθένα στην ακρόαση των κειμένων του βιβλίου, στη συζήτηση για την κατανόηση και στις δραστηριότητες που ακολουθούν.

Δε θα πρέπει να ξεχνά ότι τα βιβλία αυτά έχουν γραφτεί για φυσικούς ομιλητές της ελληνικής, και όχι για παιδιά που τη μαθαίνουν ως δεύτερη γλώσσα.

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει ποια κείμενα θα επεξεργαστεί και πώς, ποια θα αντικαταστήσει με άλλα περισσότερο λειτουργικά, ποια θα διαβάσει ο ίδιος στην τάξη και ποια θα διαβάσουν τα παιδιά κτλ. Το ίδιο ισχύει και για τις ασκήσεις.

Παραδείγματα σύνδεσης δραστηριοτήτων με το βιβλίο γλώσσας της Β΄ τάξης

A. Για την κατάκτηση κειμενικών στόχων

«**Τα μεταφορικά μέσα**», σελ. 20, Βιβλίο του Μαθητή (στο εξής Β.Μ.), Α΄ τεύχος

Προτεινόμενο υλικό για παράλληλη επεξεργασία:

- Το τραγούδι «Ταξίδι» από το cd *Να 'χαμε και τι να 'χαμε*
- Το τραγούδι «Έλα που σε περιμένω» από το cd *Να 'χαμε και τι να 'χαμε*
- Τα εξωσχολικά βιβλία
  1. Παπαγιάννη, Μ. *Βιβλιοφάγος κατά... λάθος*. Αθήνα: Πατάκη.. 2006.
  2. Μητακίδου, Σ. & Ε. Τρέσσου. 2011. *Η Μαίρη Πινέζα*. Αθήνα: Καλειδοσκόπιο

«**Πάμε για ψώνια**» (μήνες – μέρες), σελ. 45-50, Β.Μ., Α΄ τεύχος

Προτεινόμενο υλικό για παράλληλη επεξεργασία:

- Δραστηριότητες με θέμα τις εποχές, τους μήνες, τον καιρό

«**Αλληλογραφώ**», σελ. 67-74, Β.Μ., Β΄ τεύχος

Προτεινόμενο υλικό για παράλληλη επεξεργασία:

- Το βιβλίο: Μπουλώτης, Χ. 2007. *Το κουρδιστό αυγό*. Αθήνα: Παπαδόπουλος
- Το τραγούδι «Το γράμμα» από το cd *Να 'χαμε και τι να 'χαμε*.

«**Ένα βιβλίο σε ταξιδεύει**», σελ.17-26, Β.Μ., Β΄ τεύχος

Προτεινόμενο υλικό για παράλληλη επεξεργασία:

Δραστηριότητες για τα εξωσχολικά (βλ. σχετική ενότητα)

- Το τραγούδι «Το βιβλίο» από το cd *Να 'χαμε και τι να 'χαμε*.

«**Ποιος είναι; Τι κάνει;**» (Επαγγέλματα), σελ.35-42, Β.Μ., Γ΄ τεύχος

Προτεινόμενο υλικό για παράλληλη επεξεργασία:

- Δραστηριότητες από την ενότητα *Αγορά, επαγγέλματα*
- Τα εξωσχολικά βιβλία:
  1. Άλλμπεργκ,Α. και Τζ. 1996. *Η κυρία Παραπατά, η σερβιτόρα*, Αθήνα: Νεφέλη
  2. Άλλμπεργκ,Α. και Τζ. 1996. *Το καθαριστήριο της κυρίας Σαπουνάδα*, Αθήνα: Νεφέλη
  3. Άλλμπεργκ,Α. και Τζ. 1996. *Η κυρία Τάπα, η υδραυλικός*, Αθήνα: Νεφέλη

B. Για την κατάκτηση κειμενικών στόχων

«**Που λες, είδα...**» (αντίθετα, επίθετα, χρώματα), σελ.6 -14, Β΄ τεύχος Β.Μ.

Προτεινόμενο υλικό για παράλληλη επεξεργασία:

- Το τραγούδι «*Το μικρό και το μεγάλο*» από το cd *Εδώ Λιλιπούπολη*
- Εξωσχολικά βιβλία
  1. Άλλμπεργκ,Α. και Τζ. 1996. *Το καθαριστήριο της κυρίας Σαπουνάδα*, Αθήνα: Νεφέλη – δραστηριότητα 3
  2. McKee, D. 2010. *Έλμερ*. Αθήνα: Πατάκης
  3. Duquenooy, J. *Ένα τοσοδά ψαράκι, ένα τιποτάκι*. 1999. Αθήνα: Άγρα

«**Τα μάθατε τα νέα;**» (σύνθετες λέξεις), σελ. 27-34, Β.Μ., Γ΄ τεύχος

Προτεινόμενο υλικό για παράλληλη επεξεργασία:

- Το βιβλίο: Carle, E. 2006. *Μια κάμπια πολύ πεινασμένη*. Αθήνα: Καλειδοσκόπιο

«**Πώς λέμε ΟΧΙ;**» (σημεία στίξης), σελ. 59-68, Β.Μ., Α΄ τεύχος

Προτεινόμενο υλικό για παράλληλη επεξεργασία:

- Το βιβλίο: Crowther, K. 1999. *Ο μαύρος κότσυφας κι ο άσπρος γλάρος*. Αθήνα: Σύγχρονοι Ορίζοντες

ΒΑΣΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Στόχοι

- Ανάπτυξη προφορικού λόγου
- Εξοικείωση με φράσεις καθημερινής επικοινωνίας
- Εισαγωγή στη δομή της απλής πρότασης
- Αναγνώριση της γραπτής μορφής των ονομάτων των παιδιών της τάξης
- Κατάκτηση βασικού λεξιλογίου
- Επισήμανση των άρθρων ο, η

Είναι πιθανό οι μαθητές να μην έχουν ανάγκη όλοι, στον ίδιο βαθμό, την καλλιέργεια αυτών των δεξιοτήτων: αν έχουν φοιτήσει τακτικά σε νηπιαγωγείο, έχουν ήδη ασκηθεί στον προφορικό λόγο. Η πρώτη ενότητα λοιπόν έχει διερευνητικό χαρακτήρα. Ο/Η εκπαιδευτικός προσπαθεί, κυρίως μέσα από τον προφορικό λόγο και τις παιγνιώδεις δραστηριότητες που ακολουθούν, να διαπιστώσει τι γνωρίζουν τα παιδιά από τη φοίτησή τους στο νηπιαγωγείο αλλά και από την καθημερινή τους τριβή με την ελληνική γλώσσα, καθώς σε ποιον βαθμό τα παιδιά έχουν κατανοήσει και κατακτήσει όσα διδάχτηκαν ήδη στο γλωσσικό μάθημα, για να τα ενισχύσει όπου θεωρεί ότι είναι απαραίτητο. Αν τα παιδιά γνωρίζουν ήδη και χρησιμοποιούν εύστοχα το λεξιλόγιο των θεματικών περιοχών αυτής της ενότητας, δεν επιμένει στην υλοποίηση όλων των δραστηριοτήτων. Προτείνεται όμως ο εμπλουτισμός των δραστηριοτήτων λεξιλογικού περιεχομένου με περισσότερες λέξεις από την ίδια θεματική περιοχή.

Πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι η διαδικασία εκμάθησης οποιασδήποτε λεξιλογικής θεματικής ενότητας ή γραμματικού/συντακτικού φαινομένου δε σταματά με την ολοκλήρωση της διδασκαλίας τους. Η ενταγμένη στην καθημερινή πρακτική επανάληψη, με φυσικό, αβίαστο αλλά ταυτόχρονα συστηματικό τρόπο, είναι αυτή που μπορεί να διασφαλίσει την κατάκτησή τους. Οι δραστηριότητες μάλιστα που σημαίνονται με καλό είναι να επαναλαμβάνονται και να αποτελούν σχολικές «ρουτίνες».

Α. Δραστηριότητες επικοινωνίας

Το πρώτο χρονικό διάστημα ο εκπαιδευτικός ασχολείται με το **λεξιλόγιο της γνωριμίας** και τα **ονόματα** των παιδιών. Τα ονόματα δίνουν μια πρώτη ευκαιρία για την επισήμανση των άρθρων **ο** και **η**, που καλούμε τα παιδιά να ξεχωρίσουν μέσα από προφορικές αρχικά δραστηριότητες.

Το μικρό όνομα είναι το πρώτο κείμενο που αναγνωρίζει, γράφει και διαβάζει ένα παιδί. «Αποτελεί κείμενο με νόημα για το παιδί, αφού είναι αναγνωριστικό του στοιχείου. Κανένα παιδί δε δέχεται να γραφεί το όνομά του ελλιπώς ή με μπερδεμένη τη σειρά των γραμμάτων».¹ Για τον λόγο αυτό προσφέρεται για την πρώτη οργανωμένη επαφή του παιδιού με τον γραπτό λόγο.

¹ Καρατζόλα, Ε., Κύρδη, Κ., Σπανέλλη, Τ. Τσιαγκάνη, Θ. 2005¹. *Γλώσσα Α' Δημοτικού. Βιβλίο δασκάλου*. Αθήνα: ΟΕΔΒ.

☑ *Επαναλαμβανόμενες δραστηριότητες*

Οι δραστηριότητες αυτές, αποτελώντας σχολική ρουτίνα, πραγματοποιούνται τουλάχιστον κατά τους πρώτους 3-4 μήνες της σχολικής χρονιάς και, κατά την κρίση του εκπαιδευτικού, μπορεί να παρατείνονται.

1. Δραστηριότητες με τα ονόματα

1α. Πίνακας παρουσιών²

ΥΛΙΚΑ: χαρτί του μέτρου ή ένα μεγάλο χαρτόνι, ομοιόμορφες-ομοιόχρωμες καρτέλες, μαρκαδόρος, φωτογραφίες παιδιών και εκπαιδευτικού, κόλλα, χριτς χρατς ή μπλουτάκ

Εκπαιδευτικός και παιδιά φέρνουν από μια πρόσφατη φωτογραφία τους και την κολλούν σε χαρτί του μέτρου ή χαρτόνι, προσέχοντας η μία φωτογραφία να απέχει από την άλλη. Σε μακρόστενες (κινητές) καρτέλες από χαρτόνι γράφουν το όνομά τους, με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού. Καλό είναι οι καρτέλες αυτές να πλαστικοποιηθούν. Αρχικά κάθε παιδί, μπαίνοντας στην τάξη, τοποθετεί την καρτέλα με το όνομά του κάτω από τη φωτογραφία του. Στο τέλος της σχολικής μέρας αφαιρούν τις καρτέλες από τον πίνακα, προκειμένου να τις ξαναβάλουν την επομένη, και τις τοποθετούν σε ένα κουτί που παραμένει στην τάξη. Όσο περνούν οι μέρες, κάθε παιδί αναλαμβάνει να εντοπίσει την καρτέλα ενός από τους παρόντες συμμαθητές του και να την τοποθετήσει στη σωστή θέση. Κατά τη διαδικασία αυτή, η οποία είναι προτιμότερο να γίνεται μεγαλόφωνα, το παιδί καλείται να ενεργοποιήσει την παρατηρητικότητα και τις γνώσεις του, αξιοποιώντας, λ.χ., κοινά γράμματα ή συλλαβές με το δικό του όνομα ή άλλα στοιχεία που γνωρίζει.

- Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να κάνει παιχνίδια αναγνώρισης με το πρώτο γράμμα (κεφαλαίο) και στη συνέχεια με την πρώτη συλλαβή των ονομάτων: *Αχμέτ, Αϊσέ Μουμίν, Μοχάμεντ κ.ο.κ.*
- Το υλικό αυτό παραμένει αναρτημένο στους τοίχους, αποτελώντας μέρος του εγγράμματος περιβάλλοντος της τάξης, και χρησιμεύει ως «τράπεζα γραμμάτων». Τα παιδιά, καθώς θα κατακτούν προοδευτικά τον κώδικα γραφής, θα ανατρέχουν σε αυτά τα κείμενα. Αργότερα, στην προσπάθειά του να γράψει, π.χ., τη λέξη *κότα*, κάποιο παιδί, με παρότρυνση του/της εκπαιδευτικού, μπορεί να καταφύγει στο όνομα *Μελέκ* του καταλόγου.

1β. Ετικέτες σε χρηστικά αντικείμενα²

Από την πρώτη μέρα τοποθετούνται ετικέτες με τα ονόματα των παιδιών, γραμμένα από τον/την εκπαιδευτικό με τρόπο ομοιόμορφο και χωρίς διακριτικά, στις κρεμάστρες, στις καρέκλες, στις μολυβοθήκες, στους ατομικούς φακέλους κ.ο.κ. Οι ετικέτες τοποθετούνται παρουσία των παιδιών και διαβάζονται μεγαλόφωνα. Καθώς τα παιδιά ολοένα και περισσότερο αναγνωρίζουν τα ονόματα των συμμαθητών τους, αναλαμβάνουν να τοποθετήσουν αντικείμενα άλλων στη σωστή τους θέση, π.χ. την εργασία ενός συμμαθητή στον ατομικό του φάκελο.

² Καρατζόλα, Ε., Κύρδη, Κ., Σπανέλλη, Τ. Τσιαγκάνη, Θ. 2005¹. *Γλώσσα Α' Δημοτικού. Βιβλίο δασκάλου*. Αθήνα: ΟΕΔΒ, σελ. 32.

1γ. Ασκήσεις φωνολογικής συνειδητοποίησης με αφορμή το όνομα³

Οι ασκήσεις αυτές πραγματοποιούνται σταδιακά, σύμφωνα με την κρίση του/της εκπαιδευτικού.

Τα παιδιά:

- Λένε το όνομά τους χωρίζοντάς το σε συλλαβές και χτυπώντας ταυτόχρονα τα χέρια τους.
- Λένε το όνομά τους παραλείποντας την πρώτη, την τελευταία ή μια μεσαία συλλαβή.
- Προσθέτουν μια συγκεκριμένη συλλαβή στο όνομά τους.
- Βρίσκουν μια λέξη που αρχίζει από την ίδια συλλαβή με το όνομά τους.
- Βρίσκουν τον πρώτο ήχο στο όνομά τους.
- Λένε το όνομά τους χωρίς τον πρώτο ήχο.
- Βρίσκουν άλλα ονόματα που αρχίζουν από τον ίδιο ήχο.
- Λένε αργά όλους τους ήχους του ονόματός τους χτυπώντας τα χέρια τους.
- Ο εκπαιδευτικός προφέρει δυνατά έναν φθόγγο, π.χ. μ, και λέει «Σηκωθείτε όσοι έχετε το ... στο όνομά σας». Επαναλαμβάνει με διαφορετικούς φθόγγους, ποικίλλοντας τις εντολές: «Σηκώστε το αριστερό χέρι», «Πιάστε τη μύτη σας», «Κάνετε κουτσό» κ.ο.κ.

.....

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1δ: Πώς σε λένε;»³

1. Τα παιδιά και ο/η εκπαιδευτικός κάθονται σε κύκλο, ώστε να μπορούν όλοι να κοιτάζονται μεταξύ τους.
2. Ο/Η εκπαιδευτικός λέει ρυθμικά «Πώς σε λένε; Πώς σε λένε; Πώς σε λένε; Πώς;» χτυπώντας τον ρυθμό με τα χέρια του στα πόδια (κάθε συλλαβή και ένα χτύπημα).
3. Αφού το επαναλάβουν όλοι μαζί, παιδιά και εκπαιδευτικός, 2-3 φορές, ο/η εκπαιδευτικός λέει πρώτος/η, ρυθμικά, το δικό του όνομα: «Με λένε ...». Το παιχνίδι συνεχίζεται με το παιδί που κάθεται στα δεξιά του εκπαιδευτικού. Κάθε φορά όλοι κοιτάζουν το παιδί που έχει σειρά να πει το όνομά του, δηλαδή να απαντήσει στο «Πώς σε λένε; Πώς σε λένε; Πώς σε λένε; Πώς;». Το παιχνίδι τελειώνει όταν όλα τα παιδιά έχουν πει το όνομά τους.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1ε: Το όνομά μου είναι...³

ΥΛΙΚΑ: καρτέλες, χοντροί μαρκαδόροι

1. Ο/Η εκπαιδευτικός δίνει σε κάθε παιδί μια καρτέλα.
2. Ρωτά κάθε παιδί το όνομά του και το γράφει στην καρτέλα του με μεγάλα γράμματα.
3. Διαβάζει σε κάθε παιδί το όνομά του δείχνοντάς το με το δάχτυλο. Κάθε παιδί επαναλαμβάνει τη διαδικασία με το δικό του όνομα. (Τον πρώτο καιρό το

³ Η δραστηριότητα έχει αντληθεί από το βιβλίο *Οδηγίες για τη διδασκαλία των βιβλίων της Α' τάξης*, ΥΠΔΒΜΘ – Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων – ΟΕΔΒ, 2000¹, σελ. 30-32.

κάθε παιδί έχει την καρτέλα με το όνομα του πάνω στο θρανίο του, έτσι ώστε να εξοικειωθεί με τη γραπτή εικόνα του ονόματός του.)

4. Ο/Η εκπαιδευτικός συγκεντρώνει τις καρτέλες με τα ονόματα των παιδιών, τις ανακατεύει και τις δείχνει μία μία στα παιδιά. Κάθε παιδί προσπαθεί να μαντέψει ποια είναι η καρτέλα που γράφει το δικό του όνομα. Σε περίπτωση που τα παιδιά δυσκολεύονται, ο/η εκπαιδευτικός τα διευκολύνει διαβάζοντας την πρώτη συλλαβή. Το παιδί διαβάζει προτάσσοντας τη φράση «Το όνομά μου είναι...».

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1στ: Ο εαυτός μου και οι άλλοι³

ΥΛΙΚΑ: χαρτί του μέτρου, μαρκαδόροι, μολύβια

1. Σε ένα μεγάλο χαρτί ζωγραφίζουν, πρώτα ο/η εκπαιδευτικός και μετά τα παιδιά, τον εαυτό τους (ή μόνο το πρόσωπό τους).
2. Ο/Η εκπαιδευτικός γράφει το όνομά του κάτω από τη δική του ζωγραφιά.
3. Κάθε παιδί γράφει το όνομά του κάτω από τον ζωγραφισμένο εαυτό του. Αν δεν το γνωρίζει, το αντιγράφει, με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού, από την καρτέλα του.
4. Κολλούν το ομαδικό έργο στον τοίχο.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1ζ: Ζωγραφίζω τον συμμαθητή μου

ΥΛΙΚΑ: χαρτόνια μισό Α4, μαρκαδόροι, μολύβια

1. Τα παιδιά χωρίζονται σε ζευγάρια.
2. Κάθε παιδί ζωγραφίζει σε μια καρτέλα το ζευγάρι του και γράφει ως λεζάντα το όνομα του συμμαθητή του με τη βοήθειά του.
3. Συγκεντρώνουν τις κάρτες σε ένα κουτί. Κάθε παιδί, με τη σειρά, τραβά τυχαία μια κάρτα και προσπαθεί να διαβάσει το όνομα του συμμαθητή του, με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού.

B. Χαιρετισμοί

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ : Καλημέρα, γεια σου...

1. Τα παιδιά και ο/η εκπαιδευτικός βάζουν τις καρτέλες τους σε κύκλο και κάθονται. Ο/Η εκπαιδευτικός κρατά μια μπάλα και την πετά σε ένα παιδί λέγοντας έναν χαιρετισμό και το όνομα του παιδιού αυτού. Π.χ.: «Καλημέρα, Μελέκ».
2. Το παιδί πετά με τη σειρά του την μπάλα σε κάποιο άλλο επαναλαμβάνοντας τον χαιρετισμό, π.χ. «Καλημέρα, Αχμέτ». Το παιχνίδι ολοκληρώνεται όταν όλοι έχουν πάρει και δώσει την μπάλα τουλάχιστον μία φορά.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΦΩΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΟΤΗΤΑΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΟΥ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ (ΓΕΝΙΚΕΣ)

Κάποιες από τις δραστηριότητες που προτείνονται έχουν παρόμοιους στόχους. Όμως, αφενός διαφοροποιούνται ελαφρά ως προς τον βαθμό δυσκολίας, αφετέρου δίνουν τη δυνατότητα της ποικιλίας και της εναλλαγής. Έτσι, ο/η εκπαιδευτικός έχει τη δυνατότητα επιλογής και εξατομίκευσης, ανάλογα με το γλωσσικό επίπεδο, αλλά και της επανάληψης ή εμπέδωσης με εναλλακτική δραστηριότητα, ώστε η διαδικασία να μη γίνεται βαρετή στα παιδιά.

1. ΚΕΙΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΟ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΥΛΙΚΑ: τα βιβλία για τον μαθητή της σειράς *Γραφή και Ανάγνωση*⁴
το 1ο Τετράδιο Εργασιών Γλώσσας της Α΄ δημοτικού
παλιά περιοδικά, ψαλίδια, φωτογραφίες επιγραφών, διαφημιστικά
φυλλάδια, συσκευασίες (προαιρετικά)

Κατά την επεξεργασία κάθε γράμματος, ο/η εκπαιδευτικός επιλέγει και δείχνει στα παιδιά κυρίως επιγραφές, καθώς και άλλα απλά κείμενα του περιβάλλοντος που περιέχονται στα βιβλία για τον μαθητή της σειράς *Γραφή και Ανάγνωση*, και τους ζητά να σκεφτούν ποια μπορεί να είναι η χρήση τους και τι μπορεί να γράφουν. Στη συνέχεια τους τις διαβάζει και συζητούν σε τι χρησιμεύουν. Τέλος εντοπίζουν το γράμμα που επεξεργάζονται.

Τα παιδιά αναφέρουν παρόμοιες επιγραφές που έχουν δει στη γειτονιά τους και, αν έχουν τη δυνατότητα, τις φωτογραφίζουν.

Καλό είναι ο/η εκπαιδευτικός να συμπληρώσει το υλικό με φωτογραφίες διαφημιστικά φυλλάδια, συσκευασίες.

ο Με αφορμή τις επιγραφές οδικής σήμανσης, τα παιδιά εντοπίζουν στον χάρτη, με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού, τον τόπο που αναγράφεται σε αυτές. Σε συζήτηση που ακολουθεί, με τις κατάλληλες ερωτήσεις, δίνεται η δυνατότητα στα παιδιά να χρησιμοποιήσουν τοπικά επιρρήματα (κοντά, μακριά, πάνω, κάτω) και το λεξιλόγιο των μεταφορικών μέσων.

ο Οι επιγραφές καταστημάτων και υπηρεσιών αποτελούν αφορμή για την καταγραφή και χρήση του αντίστοιχου θεματικού λεξιλογίου. Π.χ., η επιγραφή «Ταχυδρομείο» συνδέεται με τις λέξεις *ταχυδρόμος, γράμμα, φάκελος, γραμματόσημα*.

ο Ο/Η εκπαιδευτικός οργανώνει έναν περίπατο γύρω από το σχολείο, όπου τα παιδιά αντιγράφουν τις πινακίδες που βλέπουν. Αν υπάρχει δυνατότητα, ο/η εκπαιδευτικός τις φωτογραφίζει. Την επόμενη μέρα τα παιδιά αντιπαραβάλλουν τις καταγραφές τους με τις φωτογραφίες και τις σχολιάζουν.

---

⁴ Χαραλαμπίδης Α, & Ν. Χαραλαμπίδης, *χ.χ., Γραφή και Ανάγνωση* (Βιβλία για το μαθητή). ΥΠΔΒΜΘ – Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων.

Καθαρογράφουν τις επιγραφές σε μικρές καρτέλες και τις κολλούν σε μια απλή μορφή τοπικού χάρτη που κατασκευάζουν όλοι μαζί.

⇒ Ακούνε στην τάξη το τραγούδι «Έλα που σε περιμένω» από το cd *Να 'χαμε και τι να 'χαμε*⁵.

❖ Δραστηριότητα 1⁶

Ο/Η εκπαιδευτικός μοιράζει στα παιδιά περιοδικά, όπου ψάχνουν να βρουν μεταφορικά μέσα. Τα κόβουν και τα χωρίζουν σε μεταφορικά μέσα στεριάς, θάλασσας, αέρα.

Τα παιδιά μοιράζονται σε 3 ανάλογες ομάδες. Κάθε ομάδα κολλά τα μεταφορικά μέσα της σε ένα μεγάλο λευκό χαρτί. Γράφουν κάτω από το καθένα την ονομασία του.

Αν μπορούν τα περιγράφουν γραπτά (π.χ.: *Το τρένο είναι κόκκινο*) ή γράφουν απλές προτάσεις με στοιχεία που γνωρίζουν γι' αυτά (π.χ.: *Το αεροπλάνο πετάει, Το φορτηγό τρέχει*). Κολλούν τις εργασίες τους στον τοίχο.

Εναλλακτικά: Κολλούν κάθε μεταφορικό μέσο σε ξεχωριστό χαρτί (μισό Α4), γράφουν τις λεζάντες και συνθέτουν ένα ομαδικό βιβλίο με τα μεταφορικά μέσα.

❖ Δραστηριότητα 2

Τα παιδιά με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού γράφουν απλές επιστολές για άλλη τάξη, τις τοποθετούν σε φακέλους, πηγαίνουν μαζί στο ταχυδρομείο και τις ταχυδρομούν.⁷

2. ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΟΥ ΜΕΓΕΘΟΥΣ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚΦΟΡΑΣ ΤΟΥΣ⁸

❖ Δραστηριότητα 1

Ο/Η εκπαιδευτικός λέει ρυθμικά, χωρίζοντας σε συλλαβές, λέξεις του βασικού λεξιλογίου. Παράλληλα ζητά από τα παιδιά να χτυπούν τα χέρια σε κάθε συλλαβή και στη συνέχεια τα χέρια σε διαφορετικά μέλη του σώματός τους ανά συλλαβή, πιο αργά ή πιο γρήγορα, λέγοντας μαζί του/της ρυθμικά τη λέξη.

❖ Δραστηριότητα 2

Με τη βοήθεια μιας γαντόκουκλας (βλ. οδηγίες κατασκευής στο *Παράρτημα*), ο/η εκπαιδευτικός χωρίζει σε συλλαβές γνωστές στα παιδιά λέξεις: Σε κάθε συλλαβή που εκφέρει ανοιγοκλείνει το στόμα της γαντόκουκλας. Ζητά από τα παιδιά να μετρήσουν πόσες φορές ανοίγει το «στόμα» της η γαντόκουκλα. Έτσι, τα παιδιά σιγά σιγά αποκτούν συνείδηση του μεγέθους κάθε λέξης.

⁵ Cd και βιβλίο του Προγράμματος Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων.

⁶ Η δραστηριότητα μπορεί να συνδεθεί με την ενότητα για τα μέσα συγκοινωνίας της *Μελέτης Περιβάλλοντος της Β' τάξης*, σελ.113-115.

⁷ Η δραστηριότητα αυτή μπορεί να συνδεθεί με την 7η ενότητα (Καράβια) του βιβλίου Γλώσσας της Α' τάξης *Γράμματα – Λέξεις – Ιστορίες*.

⁸ Για δραστηριότητες φωνολογικής ενημερότητας βλέπε και στο Βιβλίο δασκάλου για τη γλώσσα της Α' τάξης (*Γράμματα – Λέξεις – Ιστορίες*), σελ. 21-22.

3. ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΑΡΧΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣ Ή ΣΥΛΛΑΒΗΣ

ΥΛΙΚΟ: ένα μπαλάκι

❖ Δραστηριότητα 1

Τα παιδιά κάθονται σε κύκλο. Ο/Η εκπαιδευτικός ρίχνει το μπαλάκι σε ένα παιδί λέγοντας μια λέξη που αρχίζει από ένα γράμμα-φθόγγο. Το παιδί που παίρνει το μπαλάκι πρέπει να πει με τη σειρά του μια άλλη λέξη που να αρχίζει από το ίδιο γράμμα. Ο/Η εκπαιδευτικός καταγράφει σε χαρτί τις λέξεις που ακούγονται. Το παιχνίδι τελειώνει όταν τα παιδιά δεν μπορούν να βρουν άλλες λέξεις ή όταν κουραστούν.

❖ Δραστηριότητα 2

Ο/Η εκπαιδευτικός ρίχνει το μπαλάκι σε ένα παιδί και λέει μια συλλαβή. Το παιδί επαναλαμβάνει τη συλλαβή και τη συμπληρώνει έτσι ώστε να δημιουργηθεί μια λέξη. Π.χ., ο/η εκπαιδευτικός λέει *κο-* και το παιδί λέει *κό-τα*. Το παιδί ρίχνει με τη σειρά του το μπαλάκι σε έναν συμμαθητή του λέγοντας την ίδια ή μια νέα συλλαβή και το παιχνίδι συνεχίζεται με τον ίδιο τρόπο. Το παιχνίδι τελειώνει όταν τα παιδιά κουραστούν.

Παραλλαγή: Η ίδια δραστηριότητα μπορεί να πραγματοποιηθεί για την εμπέδωση ενός θεματικού λεξιλογίου. Στην περίπτωση αυτή κάθε παιδί θα πρέπει να πει μια σχετική λέξη, π.χ. ένα ζώο.

❖ Δραστηριότητα 3

Το ποντίκι που τρώει τα γράμματα

Η άσκηση αυτή πραγματοποιείται με λέξεις που τα παιδιά κατανοούν και γνωρίζουν τη γραπτή μορφή τους.

Α) Ο/Η εκπαιδευτικός γράφει σε μια σελίδα τις λέξεις αφαιρώντας το γράμμα που διδάσκει. Στην ίδια σελίδα κολλάει μια φωτοτυπία του σκίτσου του ποντικιού.⁹ Στην κοιλιά του γράφει τόσα γράμματα όσα λείπουν από τις λέξεις.

Β) Φωτοτυπεί τη σελίδα σε τόσα αντίγραφα όσα και τα παιδιά. Τους ζητά να βάλουν τα γράμματα στη θέση τους.

Παράδειγμα:

Το ποντίκι έφαγε τα **Κ, κ**.

Να τα βάλεις στη θέση τους.

_απέλο_ομοτηνή_σα_ί

---

⁹ Βλ. στο παράρτημα σκίτσο του ποντικιού.

4. ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΛΕΞΕΙΣ

1. Λέξεις που μοιάζουν

Τα παιδιά παράγουν νέες λέξεις με την αλλαγή θέσης ή την αντικατάσταση ενός γράμματος ή μιας συλλαβής ή κι ενός μέρους της λέξης, π.χ.

γάλα – γάτα

πόρτα – χόρτα

πατάτα – ντομάτα – σαλάτα – σοκολάτα

έλα – σέλα – κασέλα – καπέλα – ομπρέλα

έλα – ένα – νέα

Ο/Η εκπαιδευτικός φροντίζει οι λέξεις που προτείνει να είναι γνωστές στα παιδιά.

❖ Δραστηριότητα 1

1. Ο/η εκπαιδευτικός δείχνει στα παιδιά τις εικόνες των λέξεων που «μοιάζουν», σε ζευγάρια ή σε τριάδες. Τους ζητά να πουν τι είναι και στη συνέχεια να γράψουν τις λέξεις.

Οι λέξεις συγκεντρώνονται σε λίστες ή σε μορφή αλυσίδας ή μεγάλου φιδιού. Κάθε φορά που τα παιδιά μαθαίνουν μια καινούρια ανάλογη λέξη, τη συμπληρώνουν.

2. Τους ζητά να εντοπίσουν τις διαφορές στη γραπτή τους μορφή.

3. Με τις λέξεις που ομοιοκαταληκτούν δημιουργούν ομαδικά στιχάκια και τα γράφουν σε χαρτί του μέτρου.

❖ Δραστηριότητα 2

Με τη βοήθεια των εικόνων τα παιδιά γράφουν τη μία από το κάθε ζευγάρι λέξεων. Συνθέτουν την άλλη λέξη κόβοντας, αντικαθιστώντας, προσθέτοντας ή αλλάζοντας τη σειρά των γραμμάτων ή των συλλαβών. Π.χ.

γάτα | γά / τα | γά | λα

λεμόνι	λεμ / όνι	πεπ / όνι
--------	-----------	-----------

❖ Δραστηριότητα 3

Τα παιδιά κάνουν δαχτυλόκουκλες με γράμματα ή συλλαβές και συνθέτουν τις λέξεις.¹⁰

2. Αναγνώριση λέξεων

1. Ο/Η εκπαιδευτικός επιλέγει λέξεις που φτιάχνονται με γράμματα που γνωρίζουν τα παιδιά. Στη μια πλευρά ενός χαρτονιού γράφει αυτές τις λέξεις και στην άλλη ζωγραφίζει ή κολλά τις αντίστοιχες εικόνες.

2. Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά αρχικά από τα παιδιά να αναγνωρίσουν τις εικόνες. Γυρίζει το χαρτί και τα παιδιά διαβάζουν τις λέξεις. Κάθε φορά ο δάσκαλος ζητά από τα παιδιά να δείξουν, στην άλλη πλευρά της σελίδας, την εικόνα της λέξης που διαβάζουν.

¹⁰ Για την κατασκευή της δαχτυλόκουκλας βλ. Παράρτημα. Επίσης, στο *Βιβλίο δασκάλου* για τη Γλώσσα της Α' τάξης, σελ. 22.

Τελικά, τα παιδιά γυρίζουν στην πίσω πλευρά του χαρτιού και γράφουν κάτω από κάθε εικόνα την αντίστοιχη λέξη.

3. Ας φτιάξουμε λέξεις

❖ Δραστηριότητα 1

Ο/Η εκπαιδευτικός χωρίζει τα παιδιά σε ομάδες. Μοιράζει κάρτες με λέξεις που σχηματίζονται από τα γράμματα που έχουν μέχρι τότε επεξεργαστεί, π.χ. τόπι, κότα, πακέτο, πιάτο, πατάτα, καπάκι, πίτα, παπί, σακί.

Στη συνέχεια δίνει σε κάθε ομάδα τα γράμματα-δαχτυλόκουκλες (βλ. στο Παράρτημα οδηγίες κατασκευής) και κάθε ομάδα συνθέτει τις λέξεις της. Η μια ομάδα διαβάζει τη λέξη της άλλης και κάνει κάτι σχετικό με τη λέξη που διάβασε, π.χ. για την κότα κακαρίζει, για το τόπι μιμείται ότι το πετάει.

Επέκταση: Αφού συνθέσουν αρκετές λέξεις, τα παιδιά διαλέγουν από μία. Με κάθε λέξη σχηματίζουν πρόταση προφορικά, γραπτά ή με ζωγραφική. Φτιάχνουν μια δική τους μικρή ιστορία. Ο/Η εκπαιδευτικός τη γράφει στον πίνακα και τα παιδιά την αντιγράφουν στο τετράδιό τους.

❖ Δραστηριότητα 2

Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες και μοιράζονται κάρτες με λέξεις που γνωρίζουν όλα τα γράμματά τους. Παίζουν το παιχνίδι «κρεμάλα». Κάθε ομάδα με τη σειρά αποκαλύπτει μόνο το πρώτο και το τελευταίο γράμμα της λέξης και ορίζει αριθμό προσπαθειών, ανάλογα με τα γράμματά της.

4. Σκάλες λέξεων με κοινά αρχικά ή τελικά γράμματα

1. Ο/Η εκπαιδευτικός δίνει σε κάθε ομάδα παιδιών ένα χαρτί όπου στην κάτω αριστερή γωνία του έχει γράψει μία από τις γνωστές στα παιδιά λέξη.
2. Αφού τη διαβάσουν, τους ζητά να γράψουν μια άλλη λέξη κάθετα που να τελειώνει στο τελευταίο γράμμα της ήδη γραμμένης λέξης.
3. Τους ζητά να γράψουν μια τρίτη λέξη οριζόντια που να αρχίζει από το τελευταίο γράμμα της δεύτερης λέξης κ.ο.κ. Έτσι δημιουργείται μια σκάλα λέξεων μέχρι να γεμίσει το χαρτί.

Στο τέλος κάθε ομάδα παρουσιάζει στις υπόλοιπες τη σκάλα των λέξεών της.

5. Εικόνα, γράμμα, λέξη

ΥΛΙΚΑ: εικόνες από περιοδικά, συσκευασίες ή διαφημιστικά έντυπα, κόλλα στικ, χαρτόνι, ψαλίδι, χοντρός μαρκαδόρος

1. Ο/Η εκπαιδευτικός κόβει από περιοδικά, συσκευασίες ή διαφημιστικά έντυπα εικόνες από θεματικά λεξιλόγια που έχουν επεξεργαστεί στην τάξη, π.χ. ζώα, λαχανικά και φρούτα, έπιπλα, ρούχα, και τις κολλά σε μικρές ομοιόμορφες καρτέλες

από χαρτόνι. Εναλλακτικά, τις φωτοτυπεί από τα θεματικά λεξιλόγια¹¹ ή τη σειρά των βιβλίων *Γραφή και Ανάγνωση*¹.

2. Για κάθε λέξη ετοιμάζει τρεις μικρές ομοιόμορφες καρτέλες, στο ίδιο μέγεθος με τις καρτέλες των εικόνων. Στην πρώτη γράφει το αρχικό γράμμα της λέξης, στη δεύτερη το τελικό και στην τρίτη ολόκληρη τη λέξη. Καλό είναι η διαδικασία αυτή να γίνεται στην τάξη: ο/η εκπαιδευτικός για κάθε εικόνα ρωτά τα παιδιά ποιο γράμμα πρέπει να γράψει ως αρχικό ή τελικό και ποια λέξη.

3. Ο/Η εκπαιδευτικός μοιράζει τις εικόνες, τις λέξεις και τα γράμματα σε ζευγάρια ή μικρές ομάδες παιδιών και τους ζητά να τα ταιριάξουν.

Παράδειγμα

	λεμόνι	λ	ι
---	---------------	----------	----------

Επέκταση 1η

Τα παιδιά χωρίζονται σε δυο ομάδες. Η πρώτη ομάδα έχει τις εικόνες και η δεύτερη τις λέξεις. Η πρώτη ομάδα δείχνει μια εικόνα και η δεύτερη βρίσκει ανάμεσα στις κάρτες της τη λέξη που αντιστοιχεί. Στη συνέχεια, το παιχνίδι αντιστρέφεται: Η δεύτερη ομάδα διαλέγει μια λέξη και τη δείχνει, η πρώτη ομάδα αναζητά την αντίστοιχη εικόνα ανάμεσα στις καρτέλες της.

Επέκταση 2η

Τα παιδιά κάθονται σε κύκλο. Στη μέση του κύκλου τοποθετούν σε σωρό τις καρτέλες με τις εικόνες μιας θεματικής ενότητας. Δίπλα τοποθετούν τις λέξεις ανακατεμένες, έτσι ώστε να φαίνονται όλες. Τα παιδιά τραβούν με τη σειρά από μία κάρτα-εικόνα. Το παιδί που τραβάει, λέει τη λέξη, την αναζητά στις καρτέλες και επιβεβαιώνει διαβάζοντάς τη. Αν απαντήσει σωστά, κερδίζει την κάρτα. Το παιχνίδι τελειώνει όταν έχουν τελειώσει οι κάρτες.

Παραλλαγή: Τα παιδιά απλώνουν ανάποδα τις καρτέλες με τις λέξεις, καθώς και τις καρτέλες με τις εικόνες, και παίζουν το παιχνίδι memory. Δηλαδή σηκώνουν το καθένα με τη σειρά του μια καρτέλα με εικόνα και μια με λέξη. Αν ταιριάζουν, τις κρατούν· αν όχι, τις τοποθετούν πάλι στη θέση τους. Με οδηγό τη μνήμη τους, σταδιακά βρίσκουν τα ζευγάρια.

¹¹ Το μικρό μου Λεξικό 2. 2003, Αθήνα, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο, Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής.

Εικονογραφημένο Λεξικό Α', Β', Γ' Δημοτικού, Το πρώτο μου λεξικό, 2007¹, Αθήνα, ΟΕΔΒ.

Οι Πατημασιές, Πού πήγε ο Φασαριάς; Πάμε στην Αγορά, Καλό ταξίδι, Αθήνα, ΟΕΔΒ, Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων. Στο τέλος των βιβλίων αυτών για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στην Α' τάξη περιέχονται εικονογραφημένα θεματικά λεξιλόγια.

6. Βρες τη λέξη

ΥΛΙΚΑ: χαρτί A4, μικρά κουτιά ή φάκελοι, φωτοτυπίες. Προαιρετικά, πλαστικοποίηση

1. Ο/Η εκπαιδευτικός γράφει αραιά σε ένα χαρτί 5-6 λέξεις από το θεματικό λεξιλόγιο με το οποίο ασχολούνται στην τάξη και κάνει τόσες φωτοτυπίες όσα τα παιδιά. Κόβει τις λέξεις, αν υπάρχει η δυνατότητα τις πλαστικοποιεί, και δίνει από μια σειρά σε κάθε παιδί.

2. Κάθε παιδί βάζει τις λέξεις του σε κουτί ή φάκελο. Τα παιδιά κάθονται σε ζευγάρια. Το ένα παιδί παίρνει μια λέξη από το κουτί και λέει στο άλλο «Βρες τη λέξη ... και διάβασέ τη». Κατόπιν οι ρόλοι αντιστρέφονται.

3. Σταδιακά, ο/η εκπαιδευτικός προσθέτει και άλλες λέξεις στα κουτιά. Καθώς τα παιδιά μαθαίνουν τις λέξεις, προστίθεται νέος όρος στο παιχνίδι: να κάνουν προτάσεις με ζευγάρια των λέξεων ή και μικρές ιστορίες με περισσότερες λέξεις.

7. Αφίσα

ΥΛΙΚΑ: μαρκαδόροι, χαρτιά A4, χαρτί του μέτρου, ψαλίδια, παλιά περιοδικά και άλλα έντυπα (προαιρετικά)

1. Κάθε παιδί διαλέγει μια λέξη από το θεματικό λεξιλόγιο που επεξεργάζονται στην τάξη. Σε ένα χαρτί γράφει με μαρκαδόρο τη λέξη και την κόβει. Ζωγραφίζει την εικόνα της λέξης που διάλεξε ή τη βρίσκει σε περιοδικό και την κόβει.

2. Με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού γράφει μια πρόταση που να περιέχει τη λέξη του και την κόβει.

3. Σε χαρτί του μέτρου κολλάνε όλοι μαζί τις ζωγραφιές, τις λέξεις και τις προτάσεις.

4. Στο πάνω μέρος γράφουν τον τίτλο της θεματικής ενότητας, π.χ. Ρούχα.

5. ΛΕΞΟΑΙΝΙΓΜΑΤΑ

1. Ποια λέξη έκρυψε;

1. Ο/Η εκπαιδευτικός γράφει στον πίνακα 1-2 γραμμές από τα ήδη γνωστά στα παιδιά κείμενα: από το βιβλίο τους, τα συνοδευτικά εξωσχολικά βιβλία, ένα τραγούδι που έμαθαν. Προοδευτικά μπορεί να αυξήσει τις γραμμές σε 3-4.

2. Ο/Η εκπαιδευτικός το διαβάζει δυνατά δείχνοντας με το δάχτυλό του, στη συνέχεια επαναλαμβάνει μαζί με τα παιδιά.

3. Στη συνέχεια καλύπτει μια λέξη που τον ενδιαφέρει είτε για τη σημασία της είτε για το αρχικό της γράμμα είτε και για τα δύο και καλεί τα παιδιά να μαντέψουν ποια λέξη έκρυψε.

Αρχικά κρύβει τα ονόματα που περιέχονται στο κείμενο, γιατί τα παιδιά τα θυμούνται με μεγαλύτερη ευκολία, και στη συνέχεια κρύβει άλλες γνωστές από το λεξιλόγιο λέξεις.

4. Τέλος αποκαλύπτει τη λέξη για να επιβεβαιώσουν ή να διορθώσουν τα παιδιά την απάντησή τους.

Επέκταση: Ζητά από τα παιδιά με τη σειρά να πάρουν τον ρόλο του καλύπτοντας λέξεις.

2. Το παιχνίδι των ερωτήσεων

ΥΛΙΚΑ: σελοτέιπ, μολύβια, χρώματα, χαρτιά Α4

1. Σε χαρτί με μέγεθος μισό Α4 κάθε παιδί ζωγραφίζει και γράφει με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού μια λέξη από το θεματικό λεξιλόγιο που έχει επιλεγεί για εμπέδωση. Για να έχει το παιχνίδι ενδιαφέρον, κάθε παιδί θα πρέπει να ετοιμάσει τουλάχιστον 2 διαφορετικές λέξεις.
2. Ο/Η εκπαιδευτικός συγκεντρώνει τα χαρτιά. Ζητά από ένα παιδί να διαλέξει, χωρίς να το δει, ένα χαρτί. Κολλά το χαρτί στην πλάτη του παιδιού, έτσι ώστε το ίδιο να μην το βλέπει αλλά να το βλέπουν τα υπόλοιπα παιδιά.
3. Το παιδί, για να μαντέψει τη λέξη, κάνει τέτοιες ερωτήσεις στα υπόλοιπα παιδιά ώστε να απαντούν *Ναι* ή *Όχι*.
Καλό είναι να μπαίνει στη θέση αυτή πρώτος ο/η εκπαιδευτικός, για να καταλάβουν τα παιδιά πώς παίζεται το παιχνίδι. Ξεκινά πάντα με ερώτηση για την κατηγορία στην οποία ανήκει το αντικείμενο. Π.χ. Είναι φρούτο; Κίτρινο; Είναι στρογγυλό;
4. Το παιχνίδι συνεχίζεται μέχρι να παίξουν όλα τα παιδιά.

3. Αινίγματα

1. Τα παιδιά αντιγράφουν σε καρτέλες λέξεις από μια θεματική λεξιλογική ενότητα που έχουν διδαχτεί.
2. Χωρίζονται σε ομάδες. Κάθε ομάδα με τη σειρά διαλέγει μια κάρτα και τη δίνει στον/στην εκπαιδευτικό. Ο/Η εκπαιδευτικός, με απλό τρόπο και χρησιμοποιώντας, κατά το δυνατόν, γνωστές στα παιδιά λέξεις, κατασκευάζει ένα αίνιγμα, που η απάντησή του είναι η λέξη της καρτέλας. Π.χ. «Τα έχω πάνω στο κεφάλι μου και είναι μαύρα και άσπρα» (για την καρτέλα με τη λέξη *μαλλιά*). Αν τα παιδιά δυσκολεύονται, τους δίνει περισσότερα στοιχεία. Π.χ. «Η γιαγιά μου έχει άσπρα, ο Αχμέτ έχει καφέ» ή «Αρχίζει από μα-».
3. Μόλις η άλλη ομάδα μαντέψει τη λέξη, κολλούν την κάρτα στον τοίχο και τη διαβάζουν.
4. Για κάθε λέξη που μαντεύει μια ομάδα, παίρνει έναν πόντο.

Παραλλαγή 1η

Ο/Η εκπαιδευτικός συγκεντρώνει όλες τις κάρτες και διαλέγει μία, χωρίς να τη δείξει στα παιδιά, και διατυπώνει το λεξο-αίνιγμα, όπως παραπάνω. Π.χ. «Παίζουμε στην αυλή και έχει τέσσερα γράμματα». Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες, προσπαθούν να μαντέψουν τη λέξη και να τη γράψουν σωστά στο χαρτί τους.

Παραλλαγή 2η

Τα παιδιά χωρισμένα σε δύο ομάδες παίζουν το παιχνίδι. Η μία ομάδα φτιάχνει το αίνιγμα με τη λέξη της κάρτας της και η άλλη προσπαθεί να το λύσει γράφοντας τη λέξη.

ΤΑ ΕΞΩΣΧΟΛΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

Η χρήση των εξωσχολικών βιβλίων αποσκοπεί:

A) Στην παρουσίαση κειμένων με ρέοντα, ολοκληρωμένο λόγο, με ποικιλία περιεχομένου και εικόνες που βοηθούν στην κατανόησή τους

B) Στην εισαγωγή των παιδιών στην ιδιαίτερη μουσικότητα της ελληνικής γλώσσας.

Γ) Στην επαφή των παιδιών με ποιοτικά παιδικά βιβλία, που με το ενδιαφέρον γι' αυτά περιεχόμενό τους και τη ζωντανή εικονογράφηση τα εξοικειώνουν με τον πλούτο του κόσμου των βιβλίων και καλλιεργούν τη φιλαναγνωσία.

Δ) Στον εμπλουτισμό του λεξιλογίου των παιδιών με τρόπο ευχάριστο, καθώς και στην αντιστοίχιση προφορικού και γραπτού λόγου και στην αναγνώριση προτάσεων, λέξεων, γραμμάτων.

Η επαφή των παιδιών με τα βιβλία και τον έντυπο λόγο γενικότερα από την πρώτη στιγμή που έρχονται στο σχολείο, παρ' όλο που θα περάσει πολύς καιρός ώσπου να μπορέσουν να διαβάσουν ή να γράψουν «σωστά», είναι απόλυτα απαραίτητη για τον αλφαριθμητισμό τους. Το ατομικό, ανά ζεύγη ή ομαδικό ξεφύλλισμα των βιβλίων, η ανάγνωση με τη βοήθεια των εικόνων, η ανάγνωση ή η «ανάγνωση» κάποιων λέξεων ή φράσεων μπορεί και επιβάλλεται να γίνεται από τις πρώτες μέρες του σχολείου, ακόμα και αν δεν έχουν κατακτήσει τον κώδικα.

Μέσα σε ένα κλίμα υποστηρικτικό, όπου δεν υπάρχει η απειλή της απόρριψης, τα παιδιά βοηθούνται να αποκτήσουν μια θετική στάση απέναντι στο βιβλίο και, κατά συνέπεια, να αποκτήσουν αναγνωστική ευχέρεια και κυρίως να διαβάζουν για να καταλαβαίνουν και να απολαμβάνουν την ανάγνωση.

Ο/Η εκπαιδευτικός είναι σκόπιμο να προβλέπει χρόνο για «σιωπηρή ελεύθερη ανάγνωση» όσο πιο συχνά γίνεται.

Η ένταξη των εξωσχολικών βιβλίων στην καθημερινή ζωή της τάξης με κάθε αφορμή θα ενισχύσει το κίνητρο των παιδιών να μάθουν να διαβάζουν και να γράφουν.

Γωνιά του βιβλίου: Είναι προτιμότερο η ανάγνωση να γίνεται σε μια κατάλληλα διαμορφωμένη γωνιά της αίθουσας, με τα παιδιά να κάθονται αναπαυτικά σε μοκέτα ή μαξιλάρια, μπροστά στον/στην εκπαιδευτικό.

Σε αυτή τη γωνιά μπορούν να τοποθετηθούν σε ράφια ή πάνω σε θρανία τα εξωσχολικά βιβλία της τάξης μαζί με αυτά που δημιουργούν τα παιδιά κατά τη διάρκεια της χρονιάς. Τα βιβλία πρέπει να είναι με τέτοιον τρόπο τοποθετημένα ώστε να μπορούν τα παιδιά να τα αναγνωρίζουν και να τα πιάνουν εύκολα.

Στους τοίχους γύρω από τη γωνιά του βιβλίου μπορεί ο/η εκπαιδευτικός να κολλήσει οποιοδήποτε έργο των παιδιών σχετίζεται με τα βιβλία: ζωγραφιές ηρώων, εικονογράφηση στοιχείων της ιστορίας, διαφημιστικές αφίσες κτλ.

Διαδικασία ανάγνωσης

1. Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να διαβάσουν ή να διατυπώσουν υποθέσεις για το τι λέει ο τίτλος, δείχνοντάς τον. Διαβάζει τον τίτλο δείχνοντας τις λέξεις. Προχωρά σε χορική (μαζί με τα παιδιά) ανάγνωση του τίτλου.
2. Παρακινεί τα παιδιά να διατυπώσουν υποθέσεις για το περιεχόμενό του βιβλίου

με αφορμή την εικόνα του εξώφυλλου και τον τίτλο. Οι υποθέσεις μπορούν να δηλώνονται με λέξεις και μιμητικές κινήσεις. Τέλος, ο/η εκπαιδευτικός διατυπώνει τη δική του/της υπόθεση (π.χ. «Εγώ λέω ότι γράφει για ζώα»).

3. Διαβάζει το βιβλίο ζωντανά¹² και με τέτοιον τρόπο ώστε να μπορούν τα παιδιά να βλέπουν τη σελίδα που διαβάζει και να συμμετέχουν στην ανάγνωσή του. Όσο διαβάζει, υποδεικνύει τις λέξεις. Εξηγεί, αν χρειάζεται, κάθε σελίδα με τη βοήθεια των εικόνων και, αν χρειάζεται, με μίμηση.
4. Προχωρά σε δεύτερη ανάγνωση. Σταματά στις λέξεις-κλειδιά, π.χ. στα ονόματα των ηρώων. Τις εντοπίζει μαζί με τα παιδιά, ώστε να τα βοηθήσει να ταυτίσουν την προφορική με τη γραπτή εκδοχή τους. Έτσι, τα παιδιά που δεν κατέχουν ακόμη τον κώδικα αρχίζουν να τις μαντεύουν, λαμβάνοντας υπόψη το μέγεθός τους, το αρχικό γράμμα, το νόημά τους.
Οι διαδοχικές αναγνώσεις, αν γίνονται με τρόπο παραστατικό, δεν προκαλούν ανία αλλά ικανοποίηση, γιατί κάνουν τα παιδιά, «μαντεύοντας» το κείμενο, να συμμετέχουν στην αναγνωστική διαδικασία.

Δραστηριότητες μετά την ανάγνωση

1. Ακολουθεί συζήτηση για το περιεχόμενο του βιβλίου. Ενδεικτικές ερωτήσεις: *Τι λέει η ιστορία; Τι μου άρεσε στην ιστορία; Έχω κι εγώ ζήσει κάτι τέτοιο; Τι θα έκανα αν ήμουν ο ήρωας του βιβλίου;*
2. Πραγματοποιείται δραματοποίηση του βιβλίου με παντομίμα, διαλόγους, απλές κούκλες.¹³ (Μπορεί το στάδιο αυτό να πραγματοποιείται και ανά σελίδα ή ενότητα).
3. Τα παιδιά και ο/η εκπαιδευτικός γράφουν τον τίτλο και τα ονόματα των ηρώων της ιστορίας στον πίνακα και στο τετράδιό τους, ζωγραφίζοντας ένα δικό τους εξώφυλλο.
4. Τα παιδιά φαντάζονται και ανακοινώνουν τη συνέχεια της ιστορίας. Τη ζωγραφίζουν και τη γράφουν με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού.
5. Τα παιδιά δίνουν ένα άλλο τέλος στην ιστορία, ομαδικά ή ατομικά. Το συζητούν, το ζωγραφίζουν, το γράφουν.
6. Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να δώσει στα παιδιά μερικές φράσεις από την ιστορία ανακατεμένες και να τους ζητήσει να τις βάλουν στη σειρά. Για τα παιδιά που δεν έχουν ακόμη κατακτήσει τον κώδικα φωτοτυπεί εικονογραφημένες σελίδες του βιβλίου και ζητά να τις βάλουν στη σειρά, περιγράφοντας την πλοκή.
7. Ο/Η εκπαιδευτικός κατασκευάζει παζλ με φωτοτυπίες από 2-3 ολοσέλιδες εικόνες της εικονογράφησης του βιβλίου, για τα παιδιά που δυσκολεύονται ακόμη με τον γραπτό κώδικα. Κόβει κάθε φωτοτυπία σε 6-8 κομμάτια και ζητά από τα παιδιά να περιγράψουν τις εικόνες ενώ τις συνθέτουν.
8. Τα παιδιά μετατρέπουν ένα απόσπασμα του βιβλίου σε κόμικς.

- Μετά το διάβασμα του βιβλίου, την κατανόηση του περιεχομένου του και τις σχετικές δραστηριότητες ακολουθεί η χρήση του για την υπενθύμιση και αναγνώριση γραμμάτων και λέξεων ή άλλων γλωσσικών φαινομένων που έχουν διδαχτεί.

¹² Η μεγαλόφωνη ανάγνωση εξωσχολικών βιβλίων από τον/την εκπαιδευτικό δίνει μια πολύ καλή ευκαιρία να εισαχθούν τα παιδιά στον επιτονισμό και στη μουσικότητα της ελληνικής γλώσσας. Ταυτόχρονα αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα κίνητρα για να ενδιαφερθούν τα παιδιά να διαβάσουν και να καταλάβουν τη γλώσσα.

¹³ Βλ. κατασκευή γαντόκουκλας και δαχτυλόκουκλας στο Παράρτημα

Χρήσιμες ηλεκτρονικές διευθύνσεις:

Η ιστοσελίδα του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου για τα παιδιά και τους εκπαιδευτικούς *Μικρός Αναγνώστης* <http://www.mikrosanagnostis.gr>

- ο Στον σύνδεσμο του *Μικρού Αναγνώστη* «Η γωνιά των δασκάλων» <http://www.mikrosanagnostis.gr/gwniadaskalwn.asp> ο/η εκπαιδευτικός βρίσκει προτάσεις για την καλλιέργεια της φιλιαναγνωσίας.
- ο Στον σύνδεσμο «Να σου πω μια ιστορία» <http://www.mikrosanagnostis.gr/istoria.asp> και στο «Άκουσε και ξεφύλλισε την ιστορία» δίνεται η δυνατότητα στα παιδιά να ακούσουν αποσπάσματα ενός παιδικού βιβλίου ή και ολόκληρου του κειμένου του ενώ το ξεφυλλίζουν ηλεκτρονικά.

Η ιστοσελίδα <http://www.bookbook.gr> για το παιδικό βιβλίο. Ανανεώνεται συνεχώς με προτάσεις για θεματικές που στηρίζονται στην ανάγνωση σειράς βιβλίων. Στον σύνδεσμο «Βιβλία που ακούγονται» δίνεται η δυνατότητα στα παιδιά να ακούσουν αποσπάσματα παιδικών βιβλίων.

Επιπλέον δραστηριότητες κατά βιβλίο

Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει ποιες από τις προτεινόμενες δραστηριότητες και με ποια σειρά είναι σκόπιμο να πραγματοποιηθούν, ανάλογα με τις συνθήκες και τις ανάγκες της τάξης.

Eric Hill

Πού είναι ο Σποτ;

Εκδόσεις Ερευνητές, Αθήνα, 2003

Λεξικογραμματικοί στόχοι: δομή απλής πρότασης, ερωτηματικές προτάσεις, αρνητικές προτάσεις, τοπικά επιρρήματα, το ρήμα *είναι* (3ο ενικό πρόσωπο ενεστώτα), θεματικά λεξιλόγια σχετικά με ζώα και έπιπλα

Κειμενικοί στόχοι: διατύπωση υποθέσεων, αφήγηση, παραγωγή προφορικών και γραπτών κειμένων βάσει εικόνων

► (Βλ. επίσης τις σχετικές με ζώα και έπιπλα *Δραστηριότητες*)

1. Ο/Η εκπαιδευτικός, κατά την ανάγνωση της κάθε σελίδας, είναι σκόπιμο να μην αποκαλύπτει αμέσως τι κρύβεται σε κάθε εικόνα, αλλά να αφήνει τα παιδιά να το μαντέψουν, ρωτώντας «*Τι/ποιος είναι* (μέσα, κάτω, πίσω)...; Δέχεται όλες τις εκδοχές και ζητά από τα παιδιά να το ζωγραφίσουν και να γράψουν στο τετράδιό τους ή σε χαρτί (μισό Α4) τη λέξη ή και ολόκληρη φράση, με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού, ανάλογα με το επίπεδο κατάκτησης του γραπτού κώδικα. Π.χ. *Γάτα / Είναι μια γάτα / Πίσω από την πόρτα είναι μια γάτα.*

Εναλλακτικά, ο/η εκπαιδευτικός καταγράφει στον πίνακα τις εκδοχές που δίνουν τα παιδιά. Με τον τρόπο αυτό δείχνει στα παιδιά ότι δίνει σημασία στον λόγο τους.

Δίπλα σε κάθε πρόταση γράφει το όνομα αυτού που το είπε.

Αν κάποιο παιδί δε γνωρίζει τη λέξη για το κρυμμένο αντικείμενο, μπορεί να το δείξει με παντομίμα.

Ακολουθεί η αποκάλυψη του κρυμμένου ζώου. Τα παιδιά με τη σειρά, με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού, γράφουν σε χαρτί του μέτρου, σε λίστα, τα ζώα που εμφανίστηκαν.

2. Σε διαδοχικές αναγνώσεις, ο/η εκπαιδευτικός, υποδεικνύοντας με το δάχτυλο, ζητά από τα παιδιά να επαναλάβουν τις προτάσεις και να απαντήσουν στις ερωτήσεις.

Eric Carle

Μια κάμπια πολύ πεινασμένη

Εκδόσεις Καλειδοσκόπιο, Αθήνα, 2006

Λεξικομματικοί στόχοι: θεματικά λεξιλόγια σχετικά με έντομα, φρούτα, ημέρες εβδομάδας. Απόλυτα αριθμητικά, σύνθετες λέξεις

Κειμενικοί στόχοι: αφήγηση, κατάλογος, αφίσα, δημιουργία διάλογων

1. Ο/Η εκπαιδευτικός, μετά την πρώτη ανάγνωση, διαβάζοντας ξανά το βιβλίο, διακόπτει στα κατάλληλα σημεία και ζητά από τα παιδιά να πουν την επόμενη ημέρα της εβδομάδας, καθώς και να υποθέσουν τον αριθμό των φρούτων (ο αριθμός τους αυξάνεται κάθε μέρα κατά ένα).
2. Τα παιδιά γράφουν σε επτά χαρτονάκια τις ημέρες της εβδομάδας, σε πέντε, διαφορετικού σχήματος, χαρτονάκια γράφουν και ζωγραφίζουν τα φρούτα που έφαγε η κάμπια τις πέντε ημέρες της εβδομάδας και σε δέκα χαρτονάκια γράφουν ό,τι έφαγε το Σάββατο – ένα είδος σε κάθε χαρτονάκι. Κάθονται σε κύκλο, ενώ ο/η εκπαιδευτικός συγκεντρώνει τα χαρτονάκια και τα αναποδογυρίζει στη μέση του κύκλου. Ένα ένα τα παιδιά διαβάζουν ένα από τα χαρτονάκια με τις ημέρες και το τοποθετούν στην άκρη με τη σωστή σειρά. Στη συνέχεια, το επόμενο παιδί ψάχνει να βρει το χαρτονάκι με το ή τα φρούτα που αντιστοιχούν στη Δεύτερα, στην Τρίτη κτλ. και το τοποθετεί δίπλα στο αντίστοιχο χαρτονάκι της ημέρας. Αν δεν το πετύχει, συνεχίζει το επόμενο παιδί. Όταν τοποθετηθούν όλα τα χαρτονάκια στη θέση που πρέπει, τα παιδιά μπορούν με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού να αναδιηγηθούν την ιστορία της πεινασμένης κάμπιας.

Παραλλαγή: Πέντε παιδιά, σε χαρτιά μισό Α4, ζωγραφίζουν και γράφουν τι έφαγε η κάμπια, το καθένα μια συγκεκριμένη ημέρα, από τη Δεύτερα ως την Παρασκευή. Τα υπόλοιπα παιδιά γράφουν και ζωγραφίζουν στο χαρτί τους τι έφαγε το Σάββατο, ένα είδος σε κάθε χαρτί. Αν τα παιδιά είναι περισσότερα από 15, συνεργάζονται ανά δύο. Όταν έχουν ετοιμαστεί και τα δεκαπέντε χαρτιά, τα παιδιά πρέπει να βρουν τη σωστή σειρά και να τα κολλήσουν στον τοίχο της τάξης.

3. «Αν πεινάει ακόμα, τι άλλο μπορεί να φάει η κάμπια;» Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από όλα τα παιδιά να απαντήσουν στο ερώτημα, λέγοντας κάθε φορά όλη την πρόταση.

Παραλλαγή: Τα παιδιά κάθονται σε κύκλο. Το πρώτο παιδί λέει την πρότασή του, π.χ. «Αν πεινάει ακόμα, η κάμπια μπορεί να φάει ένα κουλούρι». Το δεύτερο παιδί επαναλαμβάνει την πρόταση προσθέτοντας ένα τρόφιμο, π.χ. «Αν πεινάει ακόμα, η κάμπια μπορεί να φάει ένα κουλούρι και πεπόνι». Το παιχνίδι συνεχίζεται μέχρι να προσθέσουν όλα τα παιδιά τρόφιμα.

4. Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να πουν ποια φρούτα αρέσουν στην κάμπια, καθώς και ποια φρούτα αρέσουν στα ίδια και τα γράφει στον πίνακα. Στη συνέχεια, τα παιδιά, χωρισμένα σε ομάδες, φτιάχνουν έναν τιμοκατάλογο, αντιγράφοντας από τον πίνακα τα ονόματα των φρούτων. Τον εικονογραφούν και τον χρησιμοποιούν σε ένα παιχνίδι δραματοποίησης με αγοραπωλησίες φρούτων.

(Το σχετικό λεξιλόγιο περιέχεται στο τέλος του 3ο βιβλίου για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στην Α΄ τάξη των μειονοτικών σχολείων *Πάμε στην αγορά;*)

Αν υπάρχει η δυνατότητα, θα ήταν καλό να επισκεφτούν τα παιδιά με τη συνοδεία του/της εκπαιδευτικού ένα μανάβικο ή την πλησιέστερη λαϊκή αγορά για να προμηθευτούν φρούτα, τα οποία θα έχουν καταγράψει από πριν σε μια λίστα. Επιστρέφοντας στην τάξη προτείνεται να φτιάξουν μια φρουτοσαλάτα.

4. Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να πουν, και καταγράφει σε ένα μεγάλο χαρτόνι, ποια έντομα ξέρουν. Τους ζητά να αντιπαραβάλουν τον κατάλογο αυτό με όσα παρουσιάζονται στη σελ. 128 του *Εικονογραφημένου Λεξικού Α΄, Β΄, Γ΄ Δημοτικού*. Κάθε παιδί ζωγραφίζει ένα ή δύο έντομα. Τα κόβουν και τα κολλούν σε ένα χαρτόνι, γράφουν λεζάντες, κι έτσι δημιουργούν μια αφίσα με θέμα τα έντομα.
  5. Στο δισέλιδο που παρουσιάζεται τι έφαγε η κάμπια το Σάββατο υπάρχουν τρεις σύνθετες λέξεις (κερασόπιτα, σταφιδόψωμο, στομαχόπονος), κατάλληλες για την κατανόηση της έννοιας της σύνθετης λέξης. Ο/Η εκπαιδευτικός τις γράφει στον πίνακα και ζητά από τα παιδιά να σκεφτούν αντίστοιχες λέξεις για να τις γράψει στην ίδια στήλη π.χ. μηλόπιτα, τυρόπιτα, καρυδόπιτα – τυρόψωμο, ελιόψωμο – πονόδοντος, κοιλόπονος, πονόλαιμος κτλ. Αν το γλωσσικό επίπεδο των παιδιών δεν το επιτρέπει, λέει ο/η εκπαιδευτικός τις λέξεις και τους ζητά να σκεφτούν τι σημαίνουν και ποια είναι τα μέρη τους. Ο/Η εκπαιδευτικός γράφει σε χαρτονάκια, όσα τα μισά παιδιά της τάξης τις λέξεις *ψωμί, πίτα, πόνος* (σε κάθε χαρτονάκι μια λέξη) και σε άλλα ισάριθμα χαρτονάκια, διαφορετικού χρώματος, το δεύτερο συνθετικό των λέξεων: *κεράσι, σταφίδα, στομάχι*. Τα παιδιά μοιράζονται τα χαρτονάκια και κινούνται ελεύθερα στον χώρο, αναζητώντας ένα παιδί που έχει στο χαρτονάκι του το κατάλληλο δεύτερο συνθετικό της λέξης. Μόλις το βρουν, πιάνονται από το χέρι. Τέλος, σχηματίζουν τρεις υποομάδες, οι οποίες παρουσιάζουν τις λέξεις που δημιουργούνται.
Αν ο/η εκπαιδευτικός κρίνει ότι το γλωσσικό επίπεδο των παιδιών το επιτρέπει, κάνει τη δραστηριότητα αυτή πιο σύνθετη, προσθέτοντας στα χαρτονάκια και άλλες λέξεις που μπορούν να συντεθούν με τις *πίτα, πόνος, ψωμί*.
  6. Τα παιδιά ακούνε 2-3 φορές το τραγούδι «Ο χορός των μπιζελιών» από το cd *Εδώ Αιλιπούπολη*. Ο/Η εκπαιδευτικός τους ζητά να σκεφτούν και να πουν τι θα γινόταν αν η πεινασμένη κάμπια πήγαινε στον χορό των μπιζελιών. Καταγράφει όλες τις εκδοχές.
- ✓ Στην ηλεκτρονική διεύθυνση των εκδόσεων www.kaleidoscope.gr υπάρχει ένα σύντομο, μεταφρασμένο βίντεο όπου ο δημιουργός του βιβλίου Eric Carle, με αφορμή τα 40α γενέθλια της κάμπιας, μιλάει για την ιστορία της, για τη ζωή του και διαβάζει ένα μικρό μέρος του. Επίσης, υπάρχουν οδηγίες του για την κατασκευή κολάζ, της τεχνικής που χρησιμοποιεί στο συγκεκριμένο βιβλίο.

Eric Carle

Απ' την κορφή ως τα νύχια

Εκδόσεις Καλειδοσκόπιο, Αθήνα, 2006

Λεξικογραμματικοί στόχοι: δομή απλής πρότασης, ερωτηματικές προτάσεις, καταφατικές προτάσεις, το ρήμα *είμαι* (1ο και 2ο ενικό πρόσωπο ενεστώτα), θεματικό λεξιλόγιο σχετικό με ζώα και μέρη σώματος

Κειμενικοί στόχοι: εισαγωγή στη γλωσσική δομή του διαλόγου, σύνθεση διαλόγων

► (Βλ. επίσης τις σχετικές με ζώα και μέρη σώματος *Δραστηριότητες*)

1. Σε κάθε δισέλιδο τα παιδιά αναπαριστούν την κίνηση που περιγράφεται, απαντώντας φωναχτά στην ερώτηση του βιβλίου. Στη συνέχεια κάνουν άλλες, αντίστοιχες ερωταποκρίσεις. Π.χ. *Μπορώ να πιάσω τη φτέρνα μου. Εσύ μπορείς να το κάνεις;* κ.ο.κ.
2. Σε διαδοχικές αναγνώσεις, ο/η εκπαιδευτικός, υποδεικνύοντας με το δάχτυλο, ζητά από τα παιδιά να διαβάσουν χωρικά τις μικρές φράσεις που επαναλαμβάνονται σε κάθε σελίδα.
3. Τα παιδιά χωρίζονται σε ζευγάρια. Το ένα παιδί μιμείται κάποιο από τα ζώα του βιβλίου και ρωτά «*Τι είμαι;*» και το άλλο απαντά «*Είσαι...*». Στη συνέχεια αλλάζουν ρόλους. Τέλος γράφουν τους μικρούς αυτούς διαλόγους, τους εικονογραφούν και τους δένουν σε βιβλίο τάξης.
4. Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να κάνουν κάποια συγκεκριμένη κάθε φορά κίνηση, σαν αυτές που κάνουν τα ζώα στο βιβλίο ή και άλλες παρόμοιες, όσο χτυπά ένα ταμπουρίνο ή παίζει μουσική. Μόλις σταματήσει, περιμένουν ακίνητα μέχρι να δώσει την επόμενη οδηγία και να ξεκινήσει πάλι η υπόκρουση.
Παράλλαξη: Επιταχύνει ή επιβραδύνει τον ρυθμό ώστε τα παιδιά ανάλογα να τον ακολουθούν με τις κινήσεις τους.
5. Ακούνε από το cd *Ήχοι, τραγούδια, αφηγήσεις* (ΠΕΜ) το τραγούδι-παιχνίδι «*Χαρωπά τα δυο μου χέρια...*»¹⁴. Το τραγουδούν κάνοντας τις κινήσεις που περιγράφονται.
6. Ο/Η εκπαιδευτικός φωτοτυπεί το δισέλιδο με τον πίθηκο για κάθε παιδί. Τους ζητά με τη βοήθεια του θεματικού λεξιλογίου (βλ. σχετικές *Δραστηριότητες*) να γράψουν τα μέρη του σώματος στην ανάλογη θέση.
7. Παιχνίδι «*Ο καθρέφτης*»: Δύο παιδιά στέκονται το ένα απέναντι από το άλλο. Ξεκινά το πρώτο παιδί να κάνει κινήσεις με μέρη του σώματός του. Το άλλο απαντά με κινήσεις καθρεφτικές, περιγράφοντας τι κάνει. Αν δυσκολεύεται,

---

¹⁴ Χαρωπά τα δυο μου χέρια τα χτυπά,
χαρωπά τα δυο μου χέρια τα χτυπά,
μια και είμαι εγώ παιδί,
ξέρω πάντα να γελώ,
χαρωπά τα δυο μου χέρια τα χτυπά.

Χαρωπά τα δυο μου δάχτυλα χτυπά,
χαρωπά τα δυο μου δάχτυλα χτυπά,
μια και είμαι εγώ παιδί,
ξέρω πάντα να γελώ,
χαρωπά τα δυο μου δάχτυλα χτυπά.

Χαρωπά τα δυο μου γόνατα χτυπά,
χαρωπά τα δυο μου γόνατα χτυπά,
μια και είμαι εγώ παιδί,
ξέρω πάντα να γελώ,
χαρωπά τα δυο μου γόνατα χτυπά.

Χαρωπά τα δυο μου πόδια τα χτυπά,
χαρωπά τα δυο μου πόδια τα χτυπά,
μια και είμαι εγώ παιδί,
ξέρω πάντα να γελώ,
χαρωπά τα δυο μου πόδια τα χτυπά.

Χαρωπά θενά γελάσω δυνατά, χα χα,
χαρωπά θενά γελάσω δυνατά,
μια και είμαι εγώ παιδί.
ξέρω πάντα να γελώ
κι άμα θες απ' την αρχή ξαναρχινώ...

- βοηθούν τα άλλα παιδιά και ο/η εκπαιδευτικός λέγοντας τις κατάλληλες λέξεις. Π.χ. Σηκώνω το χέρι, πάνω το γόνατο... Η διαδικασία επαναλαμβάνεται με άλλα ζευγάρια παιδιών.
8. Αν τα παιδιά έχουν κατακτήσει τον γραπτό κώδικα, γράφουν προτάσεις του τύπου *Εγώ μπορώ να...*, τις εικονογραφούν και δένουν τις σελίδες σε βιβλίο.

Μια φορά μια γιαγιά κατάπιε μια μύγα παχιά

Εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα, 2010

Λεξικογραμματικοί στόχοι: ανάπτυξη προφορικού λόγου, θεματικό λεξιλόγιο σχετικό με την οικογένεια, εμπλουτισμός λεξιλογίου, προφορά του -ιά

Κειμενικοί στόχοι: σύνθεση ομοιοκατάληκτων φράσεων, τοποθέτηση και διήγηση με χρονολογική σειρά

► (Βλ. επίσης τις σχετικές με την οικογένεια *Δραστηριότητες*)

1. Τα παιδιά αναδιηγούνται την ιστορία με τη σωστή σειρά.
2. Συνεχίζουν την ιστορία με άλλα, όλο και μεγαλύτερα ζώα, προσπαθώντας να συμπληρώσουν τους στίχους, με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού. Π.χ. *Μια φορά μια γιαγιά κατάπιε ένα ... (λιοντάρι) που το βρήκε σε ένα ... (μαξιλάρι)*. Το λιοντάρι το κατάπιε το άλογο για να πιάσει και μετά να ησυχάσει κ.ο.κ. Ζωγραφίζουν σε χαρτί του μέτρου τη συνέχεια της ιστορίας.
3. Απαντούν σε ερωτήσεις του τύπου *Γιατί η γιαγιά κατάπιε...*;
4. Δημιουργούν, χωρισμένα σε ομάδες, τις αντίστοιχες ιστορίες του παππού, του μπαμπά, της μαμάς, με άλλα ζώα, π.χ. μυρμήγκι, κότα, αλεπού...
5. Ο/Η εκπαιδευτικός φωτοτυπεί το εξώφυλλο του βιβλίου για όλα τα παιδιά. Ακούνε από το cd *Ήχοι, τραγούδια, αφηγήσεις* φωνές των ζώων: για κάθε φωνή γράφουν σε ένα μικρό χαρτί το ζώο που αντιστοιχεί και το κολλούν στην κοιλιά της γιαγιάς.
6. Ακούνε από cd *Ήχοι, τραγούδια, αφηγήσεις* το παραμύθι «Η σουσουράδα». Ο/Η εκπαιδευτικός δείχνει στα παιδιά εικόνες από τα περιβάλλοντα που περιγράφονται (βλ. τις φωτογραφίες στις σελ. 10-15 από το βιβλίο *Στο παζάρι*, Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων – ΟΕΔΒ). Τα παιδιά τα τοποθετούν στη σωστή σειρά και αναδιηγούνται την ιστορία.

Jacques Duquennoy

Ένα τσοδό ψαράκι, ένα τιποτάκι

Εκδόσεις Άγρα, Αθήνα, 1999

Λεξικογραμματικοί στόχοι: αντίθετες λέξεις, χρήση επιθέτου, υποκοριστικά, θεματικό λεξιλόγιο θάλασσας

Κειμενικοί στόχοι: διατύπωση υποθέσεων, ανάπτυξη επιχειρημάτων, αφήγηση, σύνθεση διαλόγων, παραγωγή προφορικών και γραπτών κειμένων βάσει εικόνων

1. Ο/Η εκπαιδευτικός, μετά την ανάγνωση κάθε δισέλιδου, ζητά από τα παιδιά να διατυπώσουν υποθέσεις για τη συνέχεια της πλοκής.
2. Ζωγραφίζουν σε χαρτί του μέτρου τη θάλασσα και όσα βρίσκονται σε αυτή. Γράφουν σε μικρά κομμάτια χαρτί τη λέξη για καθετί που ζωγράρισαν. Π.χ. φύκια, άμμος. Στη συνέχεια χωρίζονται σε ζευγάρια και φτιάχνουν σε χαρτί το μικρό και το μεγάλο ψάρι. Τα κόβουν και τα κολλούν σε πλαστικά καλαμάκια. Ανά δύο, με φόντο τη ζωγραφιά της θάλασσας, παίζουν με διαλόγους σκηνές από την ιστορία ή

- και της συνέχειάς της, όπως τη φαντάζονται.
3. Ακούνε το τραγούδι «Το μικρό και το μεγάλο» από το *Μουσικό Ανθολόγιο* (ΥΠΕΠΘ-Π.Ι., cd 3, αρ. 15 και από το cd *Εδώ Λιλιπούπολη*). Εντοπίζουν τις αντίθετες λέξεις, τις καταγράφουν με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού και με μιμητικές κινήσεις τις αναπαριστούν. Σκέφτονται και ανακοινώνουν επιπλέον προτάσεις με αντίθετα επίθετα και ήρωες το Μικρό και το Μεγάλο. Π.χ. *Το Μεγάλο έφαγε πολύ τραχανά, το Μικρό έφαγε λίγο τραχανά.*
  4. Ζωγραφίζουν μικρά και μεγάλα ζώα και αντικείμενα σε καρτέλες από χαρτόνι 9x9 και γράφουν τις λεζάντες. Π.χ. το μικρό τραπέζι σε μια καρτέλα και το μεγάλο τραπέζι σε άλλη καρτέλα.
Ο/Η εκπαιδευτικός ξεχωρίζει τις καρτέλες με τα μικρά αντικείμενα ή ζώα ουδέτερου γένους. Φέρνοντας παράδειγμα το ψαράκι, ζητά από τα παιδιά να το πουν διαφορετικά. Π.χ. το μικρό τραπέζι, το τραπεζάκι.

Επέκταση: Επιτραπέζιο παιχνίδι (memory):

1. Τοποθετούν σε μια επιφάνεια όλες τις καρτέλες ανάποδα, τη μια δίπλα στην άλλη, ανακατεμένες, έτσι ώστε να μη φαίνεται η ζωγραφιά.
2. Κάθε παιδί, με τη σειρά, προσπαθεί να βρει τα ζευγάρια μικρό-μεγάλο, αναποδογυρίζοντας κάθε φορά 2 καρτέλες.
3. Διαβάζει δυνατά τις λεζάντες. Αν έχει σχηματίσει ζευγάρι, κρατά τις καρτέλες και ξαναπαίζει. Αν όχι, τις τοποθετεί και πάλι στις θέσεις τους ανάποδα.
Νικητής είναι όποιος συγκεντρώσει τις περισσότερες κάρτες.

Sam McBratney

Μάντεψε πόσο σ' αγαπώ

Εκδόσεις Παπαδόπουλος, Αθήνα, 1996

Λεξικογραμματικοί στόχοι: ανάπτυξη προφορικού λόγου, χρήση παραθετικών, υποκοριστικά, προφορική χρήση ενεργητικών ρημάτων και επιρρημάτων, θεματικά λεξιλόγια σχετικά με τα μέρη του σώματος και γεωγραφικούς όρους

Κειμενικοί στόχοι: αφήγηση, σύνθεση διαλόγων

► (Βλ. επίσης τις σχετικές με τα μέρη του σώματος *Δραστηριότητες*)

1. Τα παιδιά χωρίζονται σε ζευγάρια και διαλέγουν ένα ζώο. Κάθε ζευγάρι δραματοποιεί μέρος από την ιστορία με ήρωες ένα μεγάλο κι ένα μικρό ζώο, χρησιμοποιώντας το υποκοριστικό του. Ο/Η εκπαιδευτικός στη συνέχεια τους ζητά να συγκρίνουν τα ζώα τους χρησιμοποιώντας στους διαλόγους τους παραθετικά επιθέτων, π.χ. πιο μεγάλα αυτιά, πιο μικρά πόδια, πιο κοντή ουρά.
2. Αφού έχει πραγματοποιηθεί η πρώτη ανάγνωση, ο/η εκπαιδευτικός επιλέγει και διαβάζει στα παιδιά αποσπάσματα του βιβλίου όπου αναφέρονται μέρη σώματος. Ζητά από τα παιδιά να κάνουν τις αντίστοιχες μιμητικές κινήσεις. Εφόσον τα παιδιά έχουν εξοικειωθεί με τον γραπτό λόγο, φωτοτυπεί τα αποσπάσματα αυτά, σβήνει τα μέρη του σώματος και ζητά από τα παιδιά να τα συμπληρώσουν.
3. Με αφορμή το δισέλιδο με το ποτάμι και τον λόφο (*Σ' αγαπώ από εδώ μέχρι το ποτάμι...*) φτιάχνουν μια ομαδική ζωγραφιά σε χαρτί του μέτρου που να περιλαμβάνει τους βασικούς γεωγραφικούς όρους. Γράφουν τους όρους αυτούς στα κατάλληλα σημεία. Στη συνέχεια αναπτύσσουν διαλόγους, όπως του βιβλίου, με τα στοιχεία αυτής της ζωγραφιάς, π.χ. *Σ' αγαπώ από εδώ ως το βουνό.* Ο/Η

εκπαιδευτικός τούς ζητά να χρησιμοποιούν στις προτάσεις τους τα τοπικά επιρρήματα (μακριά – κοντά, εδώ –,εκεί, ψηλά – χαμηλά).

4. Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να πουν φράσεις του τύπου: Ο λαγός μπορεί να φτάσει τόσο ψηλά όσο πετά ο αετός, η μέλισσα.... / μπορεί να κολυμπήσει τόσο βαθιά όσο.... / μπορεί να τρέξει τόσο ...

Γράφουν τις φράσεις στον πίνακα.

Στη συνέχεια λένε και γράφουν αντίστοιχες προτάσεις για τον εαυτό τους.

Π.χ. Τρέχω τόσο γρήγορα, όσο... Κολυμπώ τόσο... όσο...

Επέκταση: Επαναλαμβάνουν τις προηγούμενες προτάσεις χρησιμοποιώντας το μόριο *σαν*. Π.χ. *Τρέχω σαν λαγός, Κολυμπώ σαν ψάρι.*

Nick Butterworth

Το μπαλόκι του σκαντζόχοιρου

Εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα

Λεξιλογιαστικά στόχοι: θεματικά λεξιλόγια σχετικά με τα ζώα και τα χρώματα, υποκοριστικά, σύνταξη πρότασης με το *μπορώ να*

Κειμενικοί στόχοι: διατύπωση υποθέσεων, συγγραφή κειμένων

1. Η πρώτη σελίδα του βιβλίου αποτελεί αφορμή για επανάληψη και διεύρυνση του λεξιλογίου των χρωμάτων. Σε ένα μεγάλο άσπρο χαρτόνι ο/η εκπαιδευτικός γράφει τα ονόματα των χρωμάτων που ήδη γνωρίζουν τα παιδιά, με το αντίστοιχο χρώμα μαρκαδόρου ή κηρομπογιάς. Συμπληρώνει τις λέξεις γαλάζιο, μοβ, ροζ, γκρι, μπλε. Σχεδιάζει δίπλα στην κάθε λέξη έναν κενό κύκλο. Χρωματίζει τους κύκλους δίπλα στα βασικά χρώματα και το μαύρο. Εξηγεί στα παιδιά πως όλα τα χρώματα δημιουργούνται από τον συνδυασμό των τριών βασικών (κίτρινο, κόκκινο, μπλε), του μαύρου και του άσπρου. Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες. Κάθε ομάδα εφοδιάζεται με άσπρα χαρτονάκια, τέμπερες ή ξυλομπογιές σε περισσότερα από πέντε χρώματα. Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να υποθέσουν προφορικά ποια δύο χρώματα πρέπει να αναμειχθούν για να γίνει, π.χ., το πράσινο, ξεκινώντας τις φράσεις τους από *Μήπως* ή *Ίσως*. Αν τα παιδιά κάνουν συντακτικά λάθη, επαναλαμβάνει σωστά τις προτάσεις τους. Στη συνέχεια δοκιμάζουν. (Με τις ξυλομπογιές θα πρέπει ο χρωματισμός να γίνει απαλά.)

Όταν κάποιο παιδί βρει τον σωστό συνδυασμό, χρωματίζει τον αντίστοιχο κενό κύκλο στο χαρτόνι.

2. Μετά την ανάγνωση των δύο πρώτων σελίδων του βιβλίου, τα παιδιά διατυπώνουν προφορικά υποθέσεις για την προέλευση των μπαλονιών, χρησιμοποιώντας ως εισαγωγικές τις λέξεις *μήπως* και *ίσως*. Επιπλέον μπορούν να αναπτύξουν ακόμα περισσότερο την υπόθεσή τους και να φτιάξουν μια μικρή ιστορία που θα έχει ως τέλος το ελεύθερο πέταγμα των μπαλονιών στο πάρκο. Οι ιστορίες αυτές καθαρογράφονται, εικονογραφούνται, παρουσιάζονται στην τάξη, συγκεντρώνονται και αποτελούν ακόμα ένα βιβλίο της βιβλιοθήκης της τάξης.
3. Αεράκι, ποντικάκι, ποντικάκια, αποθηκούλα: Αυτές οι λέξεις του βιβλίου γίνονται αφορμή για την εξοικείωση των παιδιών με τα υποκοριστικά των ουδέτερων και θηλυκών ουσιαστικών. (Αν το επιτρέπει το επίπεδο της τάξης και των αρσενικών.) Ο/Η εκπαιδευτικός εξηγεί με παραδείγματα στον πίνακα τι είναι και πώς παράγονται τα ουδέτερα σε *-άκι* και τα θηλυκά σε *-ούλα* ή *-ίτσα*. Στη συνέχεια μοιράζει σε κάθε παιδί από δύο μικρά χαρτάκια, όπου πρέπει να γράψουν ένα ουδέτερο και ένα θηλυκό ουσιαστικό αντίστοιχα. Αφού τα ελέγξει, τους εξηγεί πως με αυτά θα γράψουν μια ιστορία. Ο/Η εκπαιδευτικός συντονίζει τη διατύπωση

- της ιστορίας που πρέπει να περιλαμβάνει όλα τα ουσιαστικά που έχουν γράψει στα χαρτάκια τα παιδιά και την καταγράφει σε χαρτί του μέτρου. Υπογραμμίζει τα ουσιαστικά που προέρχονται από τα χαρτάκια των παιδιών. Όταν ολοκληρωθεί η ιστορία τους, και μετά την ανάγνωσή της, λέει πως μια μαγισσούλα θέλει να πάρει την ιστορία μαζί της, αλλά για να χωρέσει στη σακούλα της πρέπει όλα τα υπογραμμισμένα ουσιαστικά να ... μικρύνουν. Τα παιδιά βρίσκουν τα υποκοριστικά. Τα γράφουν σε χαρτάκια και ο/η εκπαιδευτικός τα κολλά με χαρτοταινία στην ιστορία πάνω από τα αντίστοιχα ουσιαστικά.
4. Μετά την ανάγνωση της ιστορίας, τα παιδιά κοιτούν βιβλία σχολικά και εξωσχολικά για να θυμηθούν τα ονόματα των ζώων. Ο/Η εκπαιδευτικός τους ζητά να διαλέξουν από ένα ή δύο ζώα και να σκεφτούν τι δεν μπορούν να κάνουν, όπως ο σκαντζόχοιρος του βιβλίου, που εμποδιζόταν από τα αγκάθια του. Τους υπενθυμίζει σχετικούς μύθους του Αισώπου από το ομώνυμο βιβλίο. Ζωγραφίζουν σε μισό Α4 το ζώο, γράφουν τι δεν μπορεί να κάνει και την πιθανή λύση του προβλήματος και το παρουσιάζουν στην τάξη. Π.χ. *Το φίδι δεν μπορεί να φορέσει παπούτσια.*
  5. Κάνουν σε πρώτο πρόσωπο μια πρόταση για τον εαυτό τους με το *Μπορώ να ...* και μία πρόταση με το *Δεν μπορώ να ...*.
Επέκταση: Ακούνε 2-3 φορές το τραγούδι «Το μικρό και το μεγάλο» από το cd *Εδώ Λιλιπούπολη*. Συζητούν το περιεχόμενό του και εντοπίζουν τα υποκοριστικά. Μετατρέπουν σε υποκοριστικά κι άλλες λέξεις του τραγουδιού.

Velthius Max

Ο Βάτραχος και ο Ξένος

Εκδόσεις Πατάκης, Αθήνα, 2010

Λεξικογραμματικοί στόχοι: ανάπτυξη προφορικού λόγου, χρήση επιθέτων, σημεία στίξης (τελεία, ερωτηματικό), θεματικό λεξιλόγιο σχετικό με τα ζώα

Κειμενικοί στόχοι: σύνταξη καταλόγου, αφήγηση, αναδιήγηση, σύνθεση διαλόγων, προφορική έκφραση συναισθημάτων

► (Βλ. επίσης τις σχετικές με ζώα *Δραστηριότητες*)

1. Με αφορμή τη 2η σελίδα, ο/η εκπαιδευτικός επισημαίνει τη χρήση των σημείων στίξης, ειδικότερα του ερωτηματικού και της τελείας: Τους δίνει φωτοτυπία της 2ης σελίδας, στην οποία έχει σβήσει τελείες και ερωτηματικά. Τα παιδιά, ακούγοντάς τον/την εκπαιδευτικό, συμπληρώνουν τα σημεία στίξης στη σελίδα τους. Αντίστροφη δραστηριότητα: διαβάζει το απόσπασμα αυτό του βιβλίου χωρίς τη χρήση των σημείων στίξης, ώστε τα παιδιά να καταλάβουν τη χρησιμότητά τους.
2. Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να φανταστούν και να αφηγηθούν μια δρακοϊστορία από αυτές που έλεγε ο ποντικός.
3. Αφού ολοκληρώσουν την ανάγνωση του βιβλίου, ζητά από τα παιδιά να πουν και με τη βοήθειά του να καταγράψουν σε λίστες τους χαρακτηρισμούς που έδιναν τα ζώα στον ποντικό στην αρχή και αυτούς που έδιναν στο τέλος. Συζητούν για την αλλαγή της στάσης των ζώων και αναφέρονται σε περιπτώσεις που τους έχει τύχει κάτι παρόμοιο. Καλό είναι ο/η εκπαιδευτικός να αναφερθεί πρώτος σε μια δική του εμπειρία.
4. Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να συνεχίσουν την ιστορία απαντώντας στις ερωτήσεις «Τι έκανε μετά ο Ποντικός; Τι έγινε όταν ξαναγύρισε;». Γράφουν τις

- σκέψεις τους με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού και τις εικονογραφούν. Συζητούν δικές τους εμπειρίες μετακίνησης και αλλαγής τόπου κατοικίας. Μπορούν ακόμα να δείξουν στον χάρτη, με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού, τις μετακινήσεις τους.
5. Ακολουθώντας την εικονογράφηση του βιβλίου, αναδιηγούνται την ιστορία με μια δυο φράσεις για κάθε σελίδα.
  6. Τα παιδιά ζωγραφίζουν την παρέα των ζώων που κάθονται στο παγκάκι μετά την αναχώρηση του λαγού «...και κουβεντιάζουν τα όσα θυμούνται για τον καλό τους φίλο». Ο/Η εκπαιδευτικός τους ζητά να σχεδιάσουν μια φούσκα πάνω από κάθε ζώο και να γράψουν σε αυτή τι λέει το καθένα για τον ποντικό.
  7. Δραματοποιούν την ιστορία χρησιμοποιώντας διαλόγους.

David Mackee

Έλμερ

Εκδόσεις Πατάκης, Αθήνα, 2010

Λεξικογραμματικοί στόχοι: χρήση επιθέτου, αντίθετες λέξεις, δομή πρότασης Υ-Ρ, θεματικά λεξιλόγια για τα χρώματα και τα ζώα

Κειμενικοί στόχοι: διατύπωση υποθέσεων, κανόνες παιχνιδιού, αφήγηση, σύνθεση διαλόγων, παραγωγή προφορικών και γραπτών κειμένων βάσει εικόνων, εξοικείωση με τη χρήση και τα στοιχεία της αστυνομικής ταυτότητας

► (Βλ. επίσης τις σχετικές με ζώα και χρώματα *Δραστηριότητες*)

1. Ο/Η εκπαιδευτικός, μετά την ανάγνωση της πρώτης σελίδας, φωτοτυπεί το δισέλιδο για κάθε παιδί και τους ζητά να κόψουν ζευγάρια ελεφάντων σύμφωνα με τα αντίθετα επίθετα: κοντός-ψηλός, χοντρός-αδύνατος, μικρός-μεγάλος. Τα παιδιά γράφουν σε κάθε ελέφαντα, με χρωματιστό μαρκαδόρο, το επίθετο που τον χαρακτηρίζει, π.χ. ψηλός ελέφαντας.
2. Στο δεύτερο δισέλιδο ο/η εκπαιδευτικός, όσο διαβάζει, υποδεικνύει τα χρώματα στην εικονογράφηση. Στη συνέχεια ζητά από τα παιδιά να τα αναγνωρίσουν και για κάθε χρώμα του Έλμερ να κάνουν μια ανάλογη χρωματιστή γραμμή στο τετράδιό τους. Κάτω από τις χρωματιστές γραμμές συμπληρώνουν τη φράση «Τα χρώματα του Έλμερ».
3. Με αφορμή το 5ο δισέλιδο συζητούν για τα ζώα που βλέπουν στην εικονογράφηση και τα γράφουν στον πίνακα και στα τετράδιά τους. Βλέπουν τα αντίστοιχα ζώα στη σελίδα 153 του «Πρώτου μου Λεξικού»¹⁵ και συμπληρώνουν με αυτά τον κατάλογό τους. Κατόπιν, κάθε παιδί παίρνει τον ρόλο ενός από τα ζώα λέει και στη συνέχεια γράφει στο τετράδιό του «Καλημέρα Έλμερ, είμαι ..... (το ζώο του οποίου έχουν τον ρόλο).
4. Με αφορμή το 7ο δισέλιδο, ο/η εκπαιδευτικός υποδεικνύει στα παιδιά την έννοια των λέξεων μπροστά, πίσω, δεξιά, αριστερά. Παίζουν το παιχνίδι «Βήματα»: Με κάθε εντολή τα παιδιά κινούνται ανάλογα, π.χ. δυο βήματα μπροστά, ένα δεξιά, ένα πίσω, τρία αριστερά κ.ο.κ. Μπορεί οι εντολές να δίνονται με όλο και πιο γρήγορο ρυθμό ή με εναλλαγή ρυθμού. Στη συνέχεια δίνονται με την προσθήκη των επιθέτων «μικρός-μεγάλος» π.χ. «Ένα μεγάλο βήμα πίσω».
5. Στο 8ο δισέλιδο ο/η εκπαιδευτικός ρωτά τα παιδιά γιατί τα ζώα λένε «Καλημέρα, ελέφαντα» και όχι «Καλημέρα, Έλμερ». Τους ζητά να διατυπώσουν υποθέσεις για

¹ *Εικονογραφημένο Λεξικό Α', Β', Γ' Δημοτικού*. Αθήνα: Ο.Ε.Δ.Β.

- τη συνέχεια της πλοκής και τις καταγράφει.
6. Για να κατανοήσουν τις λέξεις «αμίλητοι, αγέλαστοι, ακίνητοι» του κειμένου, παίζουν το παιχνίδι «Στρατιωτάκια, ακίνητα, αμίλητα, αγέλαστα (αγαλματάκια)».
  7. Με αφορμή το τελευταίο δισέλιδο, τα παιδιά ζωγραφίζουν την πίσω πλευρά των ελεφάντων τους και τους κολλούν σε καλαμάκια. Κάνουν τη δική του παρέλαση. Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να ζητά να προχωρήσουν στην παρέλαση σύμφωνα με τα χρώματα (πρώτα όσοι έχουν μπλε κ.ο.κ.) ή με το χαρακτηριστικό τους (πρώτα οι κοντοί ελέφαντες κ.ο.κ.).
  8. Κάθε παιδί λέει ποιο είναι το χαρακτηριστικό του που το κάνει να ξεχωρίζει από τα άλλα παιδιά. Κατόπιν, αφού ο/η εκπαιδευτικός τους δείξει την ταυτότητά του, φτιάχνουν τις δικές τους ταυτότητες: Σε μια σελίδα κολλούν μια φωτογραφία τους ή ζωγραφίζουν σε μικρό τετράγωνο τον εαυτό τους, γράφουν το όνομα και το επίθετό τους, τα ονόματα των γονιών τους, την ηλικία τους, τον τόπο όπου κατοικούν και όποια άλλα χαρακτηριστικά συμφωνήσει η τάξη ότι είναι αναγκαία.
  9. Βιβλίο τάξης με τίτλο *Τι κάνει ο Έλμερ;*. Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από κάθε παιδί να πει μια διαφορετική πρόταση απαντώντας στην ερώτηση «Τι κάνει ο Έλμερ;» Καταγράφει όλες τις απαντήσεις σε χαρτί του μέτρου ή στον πίνακα, π.χ. *Ο Έλμερ χορεύει, Ο Έλμερ κάνει μπάνιο...* Κάθε παιδί ζωγραφίζει σε μια σελίδα τον Έλμερ σε δράση και με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού αντιγράφει την αντίστοιχη πρόταση. Τέλος δένουν τις σελίδες σε βιβλίο.

Σούλα Μητακίδου & Ευαγγελία Τρέσσου

Η Μαίρη Πινέζα

Εκδόσεις Καλειδοσκόπιο, Αθήνα, 2011

Λεξικογραμματικοί στόχοι: τοπικά επιρρήματα, χρήση ρημάτων, επίθετα, δομή πρότασης, θεματικά λεξιλόγια σχετικά με τα μεταφορικά μέσα και τις μετακινήσεις, και την περιγραφή του φυσικού και του αστικού περιβάλλοντος, τα επαγγέλματα.

Κειμενικοί στόχοι: διατύπωση υποθέσεων, σύνθεση προτάσεων – παραγωγή κειμένων βάσει εικόνων, περιγραφή, αφήγηση, εξοικείωση με χάρτη.

- Το βιβλίο αυτό συνοδεύεται από το cd «Οδηγός για εκπαιδευτικούς», από το οποίο ο/η εκπαιδευτικός επιλέγει όσες δραστηριότητες θεωρεί κατάλληλες για το επίπεδο των μαθητών του και απλοποιεί άλλες. Ο ίδιος Οδηγός βρίσκεται αναρτημένος στο www.kaleidoskope.gr. Το υλικό αυτό είναι ευέλικτο και μπορεί να προσαρμοστεί σε διαφορετικά γνωστικά επίπεδα αλλά και για διαφορετικά γνωστικά αντικείμενα. Σε κόκκινο πλαίσιο υπάρχουν παραδείγματα ερωτήσεων που μπορεί ο/η εκπαιδευτικός να απευθύνει στα παιδιά σε κάθε στάδιο της ανάγνωσης του βιβλίου.
- Με αφορμή το βιβλίο αυτό τα παιδιά ακούνε και μαθαίνουν το τραγούδι «Έλα που σε περιμένω»¹⁶.

Matin Waddell

Πάμε σπίτι αρκουδάκι μου

Εκδόσεις Ρώσση, Αθήνα, 1993

¹⁶ Μουσική Νίκος Ντρέλας, στίχοι Παυλίνα Παμπούδη. Από το *Να 'χαμε και τι να 'χαμε*, cd και βιβλίο, Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων.

Λεξικογραμματικοί στόχοι: δομή πρότασης Υ-Ρ, υποκοριστικά, αντιστοίχιση κεφαλαίων γραμμάτων με πεζά, εξοικείωση με τη χρήση ενεργητικών ρημάτων (ενεστώτας, α΄ και γ΄ πρόσωπα ενικού), ηχοποιητικές λέξεις, θεματικό λεξιλόγιο σχετικό με την περιγραφή του φυσικού περιβάλλοντος και τα καιρικά φαινόμενα του χειμώνα.

Κειμενικοί στόχοι: διατύπωση υποθέσεων, σύνθεση προτάσεων, αφήγηση με χρονολογική σειρά, κανόνες παιχνιδιού, οδηγίες

1. Ο/Η εκπαιδευτικός, μετά την πρώτη ανάγνωση, δείχνοντας τις εικόνες του βιβλίου, ρωτά τα παιδιά «Τι κάνει το αρκουδάκι;» και καταγράφει τις προτάσεις σε χαρτί του μέτρου.

Κατόπιν ζητά από τα παιδιά να κάνουν έναν κύκλο και να αναπαριστούν την πρόταση που κάθε φορά λέει, π.χ. «Το αρκουδάκι τρέχει», «Το αρκουδάκι περπατάει», «Το αρκουδάκι σταματάει», «Το αρκουδάκι περπατάει γρήγορα», «Το αρκουδάκι περπατάει αργά», «Το αρκουδάκι γυρίζει το κεφάλι», «Το αρκουδάκι πηδάει», «Το αρκουδάκι κοιτάζει», «Το αρκουδάκι ακούει».

Ο/Η εκπαιδευτικός επαναλαμβάνει τις προτάσεις με διαφορετική σειρά, με πιο γρήγορο ή πιο αργό ρυθμό.

Στη συνέχεια, κάθε παιδί με τη σειρά διαλέγει μια πρόταση από το χαρτί του μέτρου, την μετατρέπει προφορικά σε α΄ πρόσωπο και ζητά από τα υπόλοιπα παιδιά να το μιμηθούν. Π.χ. *Εγώ τρέχω*.

Αν τα παιδιά είναι εξοικειωμένα με τον γραπτό κώδικα, αντιγράφουν από το χαρτί του μέτρου δυο προτάσεις που επιλέγουν και τις μετατρέπουν σε α΄ πρόσωπο.

2. Με αφορμή το χειμωνιάτικο τοπίο και τους ήχους του, ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να ακούσουν από το cd *Ήχοι, τραγούδια, αφηγήσεις* τους ήχους των καιρικών φαινομένων και να πουν τι είναι. Ο/Η εκπαιδευτικός καταγράφει σε στήλη. Στη συνέχεια εικονογραφούν τις λέξεις αυτές. Ο πίνακας αυτός, αφού συμπληρωθεί από τα παιδιά και με άλλα καιρικά φαινόμενα, χρησιμοποιείται κάθε μέρα για το «Δελτίο καιρού» (βλ. *Δραστηριότητες*).
3. Το παιχνίδι της βροχής: Ο/Η εκπαιδευτικός δείχνει στα παιδιά πώς θα παράγουν ήχους βροχής με τα δάχτυλα (ψιχαλίζει), με παλαμάκια που δυναμώνουν (βρέχει, βρέχει δυνατά), με παλαμάκια και ποδοκροτήματα (έχει καταιγίδα). Στη συνέχεια τους δίνει τις αντίστοιχες εντολές (ψιχαλίζει, βρέχει, ψιχαλίζει κ.ο.κ.). Με τη σειρά παίρνουν τον ρόλο αυτό τα παιδιά.
4. Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να αντιγράψουν στο τετράδιό τους τις ηχομιμητικές λέξεις με κεφαλαία γράμματα και να τις γράψουν δίπλα με πεζά. Κατόπιν τους ζητά να σκεφτούν και άλλες παρόμοιες λέξεις και να τις γράψουν με κεφαλαία και πεζά. Μπορούν (προαιρετικά) να φτιάξουν αστείες λέξεις, αντίστοιχες με τον *Νταπαντουπιστή* του βιβλίου.
5. Μετά την ολοκλήρωση της ανάγνωσης, ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να συνεχίσουν την πρόταση της προτελευταίας σελίδας «Κι έτσι αυτό το Αρκουδάκι κι αυτός ο Αρκούδος ξεκίνησαν μια βόλτα...».
6. Στο τέλος του βιβλίου τα παιδιά περιγράφουν προφορικά ένα όνειρό τους, κατόπιν το ζωγραφίζουν και γράφουν λεζάντα. Δένουν σε βιβλίο τάξης με τίτλο «Όνειρα».
7. Κατασκευή επιτραπέζιου παιχνιδιού
Υλικά: χαρτί του μέτρου, μαρκαδόροι, χρώματα, πλαστικά καπάκια, κόλλα, ένα ζάρι
  - Τα παιδιά ζωγραφίζουν στο χαρτί του μέτρου ένα φαρδύ μονοπάτι και το χωρίζουν σε 20 μεγάλα τμήματα, τα οποία αριθμούν. Ζωγραφίζουν γύρω του ένα δάσος. Στο τέλος της διαδρομής ζωγραφίζουν την αρκουδοσπηλιά. Ετοιμάζουν τα πιόνια: Σε κάθε καπάκι κολλούν ένα

κομματάκι χαρτί που χρωματίζουν το καθένα με διαφορετικό χρώμα.

- Ο/Η εκπαιδευτικός συζητά με τα παιδιά τι μπορεί να συμβαίνει σε αυτή τη διαδρομή: *Τι κάνει το Αρκουδάκι να προχωράει πιο γρήγορα; Τι το κάνει να σταματάει; Να γυρίζει πίσω;* Ανάλογα κάνουν τις προτάσεις-εντολές του παιχνιδιού (μέχρι 10), π.χ. *Το Αρκουδάκι πηδάει χαρούμενο. Προχώρα δύο θέσεις. / Το Αρκουδάκι σταματάει για να ακούσει. Περίμενε έναν γύρο. / Το Αρκουδάκι κοιτάζει πίσω. Πήγαινε μια θέση πίσω κοκ.*
- Τα παιδιά γράφουν σε μικρά χαρτιά τις εντολές αυτές και τα κολλούν δίπλα στις θέσεις-σταθμούς του μονοπατιού.

Τσβαν Μπάνιαϊ

Ζουμ

Εκδόσεις Ωκεανίδα, Αθήνα, 2000

Λεξικογραμματικοί στόχοι: τοπικά επιρρήματα, χρήση του ρήματος *είναι*, θεματικά λεξιλόγια σχετικά με τα μεταφορικά μέσα και την περιγραφή του φυσικού και του αστικού περιβάλλοντος.

Κειμενικοί στόχοι: διατύπωση υποθέσεων, σύνθεση προτάσεων, περιγραφή, αφήγηση

1. Σε κάθε σελίδα ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να περιγράψουν την εικόνα και να κάνουν υποθέσεις: τι μπορεί να είναι αυτό που βλέπουν, πού βρίσκεται, τι κάνουν τα πρόσωπα κ.ο.κ. Τους ζητά να σκεφτούν για κάθε εικόνα μια λεζάντα, λέξη ή πρόταση. Ο/Η εκπαιδευτικός καταγράφει τις προτάσεις αυτές σε χωριστές λωρίδες χαρτιού.
2. Από το 9ο δισέλιδο και μετά ζητά από τα παιδιά να μαντεύουν το στοιχείο της εικονογράφησης που οδηγεί στο περιεχόμενο της επόμενης εικόνας. Π.χ. τα δάχτυλα που εμφανίζονται πάνω δεξιά.
3. Σε κάθε εικόνα ο/η εκπαιδευτικός επιμένει σε ερωτήσεις του τύπου «Πού είναι...;», με σκοπό τα παιδιά να απαντούν κάνοντας χρήση τοπικών επιρρημάτων. Μπορεί επίσης, αν τα παιδιά έχουν κατακτήσει τον κώδικα, να τους ζητά να γράψουν σχετικές προτάσεις.
4. Μετά το τέλος του βιβλίου, ο/η εκπαιδευτικός το ξεφυλλίζει από την αρχή και υποδεικνύει στα παιδιά τον όρο για το περιβάλλον που περιγράφει κάθε φορά η εικόνα, π.χ. αγρόκτημα, θάλασσα, πόλη, έρημος, νησί. Καταγράφουν τους όρους αυτούς σε λίστα και την εικονογραφούν.
5. Ο/Η εκπαιδευτικός στο τέλος ρωτά τα παιδιά «*Πού είναι ο κόκορας;*». Στόχος είναι η αντίστροφη ανάγνωση του βιβλίου με τη χρήση τοπικών επιρρημάτων.
6. Ο/Η εκπαιδευτικός ανακατεύει τις λεζάντες (βλ. 1) και ζητά από τα παιδιά να τις βάλουν στη σωστή σειρά. Μπορεί ακόμα να τις φωτοτυπήσει και να δώσει από μια σειρά σε μικρότερες ομάδες παιδιών.

Χρήστος Μπουλώτης

Το κουρδιστό αυγό

Εκδόσεις Παπαδόπουλος, Αθήνα, 2007

Λεξικογραμματικοί στόχοι: θεματικά λεξιλόγια σχετικά με μέρη σώματος, ρούχα, γειτονιά, φυσικό περιβάλλον. Εξοικείωση με τις ρηματικές καταλήξεις της παθητικής φωνής, εξοικείωση με την προστακτική

Κειμενικοί στόχοι: χάρτες, ταξιδιωτικά φυλλάδια, ανεύρεση πληροφοριών, διατύπωση υποθέσεων, σύνταξη επιστολής, τρόποι έκφρασης του φόβου

1. Ο/Η εκπαιδευτικός γράφει στον πίνακα τον ενικό και τον πληθυντικό αριθμό του ρήματος *φοβάμαι* μαζί με τις προσωπικές αντωνυμίες και ζητά από τα παιδιά να σκεφτούν και να πουν τι είναι αυτό που φοβούνται πάρα πολύ. Παράλληλα προσπαθεί να χρησιμοποιεί και άλλα πρόσωπα του ρήματος, δείχνοντας ταυτόχρονα στον πίνακα τη γραπτή τους μορφή. Π.χ. «Τι φοβούνται ο Μπαρίς και η Εσρά;», «Γκιουλ και Εβέλ, τι φοβάστε;». Στη συνέχεια λένε τι κάνουν όταν φοβούνται και τι κάνουν για να αντιμετωπίσουν τον φόβο τους. Κάθε παιδί ζωγραφίζει και γράφει σε μισό χαρτί Α4 μία ή δύο προτάσεις που να περιγράφουν τον φόβο του. Στο δεύτερο μισό του χαρτιού ζωγραφίζει και γράφει τι κάνει για να μη φοβάται. Μετά την παρουσίαση του κάθε παιδιού, ο/η εκπαιδευτικός συγκεντρώνει τα χαρτιά και τα συρράπτει. Όλοι μαζί αποφασίζουν τον τίτλο, τον γράφουν στο εξώφυλλο του βιβλίου και εμπλουτίζουν με αυτό τη βιβλιοθήκη της τάξης.
2. ΥΛΙΚΑ: χαρτοπολτός ή γυψόγαζες, ή εφημερίδες και χαρτοταινία, ή βρασμένα αυγά (ένα για κάθε παιδί), μαρκαδόροι, χαρτιά
 Τα παιδιά, χωρισμένα σε μικρές ομάδες ή ζευγάρια, φτιάχνουν με χαρτοπολτό ή γυψόγαζες ή εφημερίδες αυγά μεγαλύτερα από το φυσικό μέγεθος. Αν δεν υπάρχει αυτή η δυνατότητα, κάθε παιδί έχει ένα δικό του καλά βρασμένο αυγό, στο οποίο ζωγραφίζει με μαρκαδόρους τα χαρακτηριστικά του πρόσωπου. Στη συνέχεια ζωγραφίζει, κόβει και κολλάει πάνω στο αυγό ρούχα. Κάθε ομάδα ή κάθε παιδί, ανάλογα, επιλέγει ένα όνομα για το αυγό που έφτιαξε.
 Για να θυμηθούν το λεξιλόγιο για τα χαρακτηριστικά του πρόσωπου και τα ρούχα, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να μοιράσει φωτοτυπίες των σελίδων 37 και 38 από το λεξιλόγιο του 2ου βιβλίου για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στην Α' τάξη των μειονοτικών σχολείων *Πού είναι ο Φασαρίας;*.
3. «Τι θα έβλεπε ο/η ... (το αυγό που κατασκεύασε το κάθε παιδί) αν περνούσε από...;» Κάθε παιδί επιλέγει δύο τρία χαρακτηριστικά του τόπου (χωριό ή πόλη) όπου ζει και τα παρουσιάζει, μέσα από τη ματιά του αυγού του, στην τάξη. Ο/Η εκπαιδευτικός καταγράφει σε χαρτί του μέτρου όλα τα χαρακτηριστικά σημεία που έχουν επιλέξει τα παιδιά. Κατόπιν αναθέτει σε κάθε παιδί να ζωγραφίσει σε μισό Α4 χαρτί από ένα. Ο/Η εκπαιδευτικός σχεδιάζει έναν απλουστευμένο χάρτη του τόπου σε χαρτί του μέτρου, τα παιδιά κολλούν τις ζωγραφιές τους στην αντίστοιχη θέση και γράφουν τις λεζάντες.
Επέκταση: Με τη βοήθεια του χάρτη, τα παιδιά σχεδιάζουν και προσθέτουν τα χαρακτηριστικά της ευρύτερης περιοχής, όπως βουνά, ποτάμι, πεδιάδα, θάλασσα κτλ.
4. Ο/Η εκπαιδευτικός, αν δεν υπάρχει η δυνατότητα να τις αναζητήσουν μόνα τους τα παιδιά, φέρνει λίγες πληροφορίες για τα μνημεία που περιλαμβάνονται στην εικονογράφηση των σελίδων 22-23: Κολοσσαίο (Ιταλία), Παρθενώνας (Ελλάδα), Πυραμίδες (Αίγυπτος), Τατζ Μαχάλ (Ινδία), Άγαλμα της Ελευθερίας (ΗΠΑ). Δείχνει στον παγκόσμιο χάρτη πού βρίσκεται η κάθε χώρα και ζητά από τα παιδιά να πουν αν γνωρίζουν κάτι άλλο γι' αυτές τις χώρες, π.χ. ποιες γλώσσες μιλούν.
Επέκταση: Τα παιδιά, σε μικρές ομάδες, ξεφυλλίζουν βιβλία Μελέτης Περιβάλλοντος, βιβλία του Προγράμματος Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων, διαφημιστικά έντυπα ταξιδιωτικών γραφείων, σχετικά ένθετα εφημερίδων, άτλαντες και αποφασίζουν ποιον τόπο θα ήθελαν να επισκεφτούν. Με τη βοήθεια του παγκόσμιου χάρτη σχεδιάζουν σε χαρτί του μέτρου τη διαδρομή, ζωγραφίζουν ή κόβουν από έντυπα και φωτοτυπίες και κολλούν χαρακτηριστικά στοιχεία και αξιοθέατα και γράφουν τα ονόματα των αντίστοιχων χωρών.

5. Μετά την ανάγνωση των σελίδων 26-27, ο/η εκπαιδευτικός και τα παιδιά γράφουν ομαδικά στον πίνακα το γράμμα που φαντάζονται πως έγραψε ο Μήτσος στη μαμά του. Κάθε παιδί με τη σειρά προσθέτει μία φράση. Ο/Η εκπαιδευτικός φροντίζει να γράφουν τα απαραίτητα στοιχεία μιας επιστολής στη σωστή θέση: ημερομηνία, προσφώνηση, χαιρετισμός, υπογραφή.
6. Μετά την ανάγνωση της απάντησης της μαμάς του Μήτσου, ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να αναφέρουν τι τους λένε οι δικοί τους γονείς να προσέχουν. Γράφουν τις συμβουλές αυτές στον πίνακα, στην προστακτική. Στη συνέχεια, κάθε παιδί μεταφέρει τη δική του σε ένα μικρό χαρτί, ξεκινώντας τη φράση από *Να*, π.χ. «*Να φας όλο σου το φαγητό*». Σε ένα άλλο, μικρότερο χαρτί, γράφουν την απάντηση που δίνουν στους γονείς τους όταν τους ζητά να κάνουν κάτι, π.χ. *ναι, εντάξει, όχι, δεν μπορώ*. Ο/Η εκπαιδευτικός συγκεντρώνει τα χαρτάκια με τις συμβουλές και τα χαρτάκια με τις απαντήσεις ξεχωριστά. Μοιράζει σε μια ομάδα παιδιών τα χαρτάκια με τις συμβουλές και στην άλλη τα χαρτάκια με τις απαντήσεις. Οι δύο ομάδες κάθονται αντικριστά. Ένα παιδί διαβάζει μία από τις συμβουλές. Το παιδί που κάθεται απέναντι πρέπει να διαλέγει ένα από τα χαρτάκια των απαντήσεων και να το διαβάσει. Τα παιδιά συνεχίζουν να διαβάζουν με αυτό τον τρόπο, μέχρι να διαβαστούν όλα τα χαρτάκια.
7. Ακούνε 2-3 φορές το τραγούδι «*Το γράμμα*» από το cd *Να 'χαμε και τι να 'χαμε*. Συζητούν το περιεχόμενό του. Σκέφτονται ποιες άλλες καταστροφές θα μπορούσε να είχαν συμβεί και τις καταγράφουν ομαδικά, με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού. Συμπληρώνουν τις λέξεις που λείπουν στο ποίημα με τα κενά.

ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ	ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ
<p>Αγαπητή μου Αϊσέ κι εσύ μπαμπάκα μου χρυσέ, τι κάνετε στην πόλη; Καλά είσαστε όλοι; Εγώ καλά τα πάω, το σπίτι το φυλάω. Να μην ανησυχείτε μέχρι να ξαναρθείτε!</p> <p>Το 'σκασε η προβατίνα και φωτιά πήρε η κουζίνα. Η αγελάδα βήχει. Γκρεμίστηκαν οι τοίχοι.</p> <p>Αγαπητή μου Αϊσέ κι εσύ μπαμπάκα μου χρυσέ, τι κάνετε στην πόλη; Καλά είσαστε όλοι; Εγώ καλά τα πάω, το σπίτι το φυλάω. Να μην ανησυχείτε μέχρι να ξαναρθείτε!</p> <p>Σπάσανε τα κεραμίδια και γεμίσαμε σκουπίδια. Αρρωστήσανε οι κότες</p>	<p>Αγαπητή μου Αϊσέ κι εσύ μπαμπάκα μου χρυσέ, τι κάνετε στην πόλη; Καλά είσαστε όλοι; Εγώ καλά τα πάω, το σπίτι το φυλάω. Να μην ανησυχείτε μέχρι να ξαναρθείτε!</p> <p>Το 'σκασε η προβατίνα και φωτιά πήρε η .....</p> <p>Η ..... βήχει. Γκρεμίστηκαν οι τοίχοι.</p> <p>Αγαπητή μου Αϊσέ κι εσύ μπαμπάκα μου χρυσέ, τι κάνετε στην πόλη; Καλά είσαστε όλοι; Εγώ καλά τα πάω, το σπίτι το φυλάω. Να μην ανησυχείτε μέχρι να ξαναρθείτε!</p> <p>Σπάσανε τα ..... και γεμίσαμε ..... Αρρωστήσανε οι .....</p>

<p>και ζηλώθηκαν οι πόρτες. Αγαπητή μου Αϊσέ κι εσύ μπαμπάκα μου χρυσέ, τι κάνετε στην πόλη; Καλά είσαστε όλοι; Εγώ καλά τα πάω, το σπίτι το φυλάω. Να μην ανησυχείτε μέχρι να ξαναρθείτε!</p> <p>Έχασα και την κατσικά και ούτε που τη ξαναβρήκα. Τα δέντρα ξεραθήκαν, οι γλάστρες μαραθήκαν.</p> <p>Αγαπητή μου Αϊσέ κι εσύ μπαμπάκα μου χρυσέ, μόνος καλά περνάω, το σπίτι το φυλάω. Να μην ανησυχείτε μέχρι να ξαναρθείτε!</p>	<p>και ζηλώθηκαν οι πόρτες. Αγαπητή μου Αισέ κι εσύ μπαμπάκα μου χρυσέ, τι κάνετε στην πόλη; Καλά είσαστε όλοι; Εγώ καλά τα πάω, το σπίτι το φυλάω. Να μην ανησυχείτε μέχρι να ξαναρθείτε!</p> <p>Έχασα και την..... και ούτε που τη ξαναβρήκα. Τα ..... ξεραθήκαν, οι γλάστρες μαραθήκαν.</p> <p>Αγαπητή μου Αϊσέ κι εσύ μπαμπάκα μου χρυσέ, μόνος καλά περνάω, το ..... το φυλάω. Να μην ανησυχείτε μέχρι να ξαναρθείτε!</p>
--	--

Μαρία Παπαγιάννη
Βιβλιοφάγος κατά... λάθος
Εκδόσεις Πατάκης, Αθήνα, 2006

Λεξικογραμματικοί στόχοι: εξοικείωση με σύνθετες λέξεις, παραθετικά επιθέτων, τακτικά αριθμητικά, πρόταση, επανάληψη στα ονόματα των μηνών

Κειμενικοί στόχοι: αλληλογραφία, κάρτες, χάρτες, ταξιδιωτικά φυλλάδια, ημερολόγια, αφίσα

Σημείωση: Η ανάγνωση του συγκεκριμένου βιβλίου μπορεί να γίνει με αφορμή το κείμενο της 6ης ενότητας του βιβλίου της γλώσσας της Α΄ τάξης «Ο θεός Παύλος». Το 4ο τεύχος για τη διδασκαλία της γλώσσας στην Α΄ τάξη των μειονοτικών σχολείων, *Καλό ταξίδι*, έχει επίσης σε πολλά σημεία του σχέση με το περιεχόμενο αυτού του βιβλίου.

1. Με αφορμή τη λέξη *Βιβλιοφάγος* του τίτλου του βιβλίου, ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στα παιδιά τι είναι οι σύνθετες λέξεις και τους ζητά να αναφέρουν και άλλες. Τις γράφει στον πίνακα μαζί με όσες εντοπίζουν τα παιδιά στο κείμενο της ιστορίας ή και σε άλλα βιβλία που θα μοιραστούν σε κάθε ομάδα. Όταν συγκεντρωθούν περίπου 10-12 σύνθετες λέξεις (όχι λιγότερες από όσα είναι τα μισά παιδιά), ο/η εκπαιδευτικός τους ζητά να γράψουν στον πίνακα δίπλα σε κάθε σύνθετη λέξη τις δύο απλές λέξεις απ' όπου προήλθαν. Κάθε παιδί αντιγράφει σε ένα χαρτάκι μία από τις απλές λέξεις που θα του υποδείξει ο/η εκπαιδευτικός. Όταν όλα τα παιδιά αντιγράψουν την απλή λέξη, σηκώνονται από τα θρανία και προχωρούν ελεύθερα στον χώρο ψιθυρίζοντας τη λέξη τους για να βρουν το «ταίρι» της. Συνεχίζεται το παιχνίδι μέχρι να δημιουργηθούν όλα τα ζεύγη απλών λέξεων που έχουν καταγραφεί στον πίνακα. Στο τέλος, το κάθε ζευγάρι παιδιών αναλαμβάνει να

- καθαρογράφει τη σύνθετη λέξη μαζί με τις δύο απλές, να γράψει μια απλή πρόταση που να την περιλαμβάνει και να την εικονογραφήσει σε μισό Α4 χαρτί. Τα χαρτιά συγκεντρώνονται σε ντοσιέ ή κολλιούνται σε τετράδιο της τάξης, με τέτοιο τρόπο ώστε να μπορούν να εμπλουτίζονται κάθε φορά που τα παιδιά συναντούν μια νέα σύνθετη λέξη που θα πρέπει να μάθουν.
2. Οι λέξεις *μεγαλύτερος* (σελ. 5) και *καλύτερο* (σελ. 15) μπορούν να γίνουν η αφορμή για να εξηγήσει ο/η εκπαιδευτικός και τον μονολεκτικό τρόπο έκφρασης της σύγκρισης (για τον περιφραστικό τρόπο βλ. Δραστηριότητα 1 για το εξωσχολικό βιβλίο *Μάντεψε πόσο σ' αγαπώ*), παρουσιάζοντας αντικείμενα της τάξης, π.χ. *Το σφουγγάρι είναι πιο ελαφρύ ή ελαφρύτερο από το βιβλίο*. Κάθε φορά γράφει και τους δύο τρόπους στον πίνακα. Μετά ζητά από τα παιδιά να διαλέξουν δύο αντικείμενα της τάξης ή δύο ζώα ή δύο μεταφορικά μέσα και να τα συγκρίνουν ως προς το μέγεθος, το βάρος, την ταχύτητα κτλ.
  3. Με αφορμή το κείμενο της σελ. 12, ο/η εκπαιδευτικός γράφει σε χαρτονάκια τα τακτικά αριθμητικά, σε θηλυκό και αρσενικό γένος, μέχρι τον αριθμό των παιδιών της τάξης, τα ανακατεύει και τους ζητά να τα βάλουν στη σωστή σειρά. Την πρώτη φορά, αν το επίπεδο της τάξης το απαιτεί, πίσω από κάθε χαρτάκι γράφεται και ο αντίστοιχος αριθμός. Στη συνέχεια, τα παιδιά μπορούν να κάνουν έναν αγώνα δρόμου, κάνοντας, για παράδειγμα, κουτσό, και στο τέλος της διαδρομής να διαλέξουν το αντίστοιχο με τη σειρά που τερμάτισαν χαρτονάκι.
    - ✓ Η δραστηριότητα αυτή μπορεί να συνδυαστεί και με τον μύθο του Αισώπου για τον λαγό και τη χελώνα (βλ. σχετική δραστηριότητα για το βιβλίο *Μύθοι του Αισώπου*).
  4. ΥΛΙΚΑ: διαφορετικά είδη ετήσιων ημερολογίων, όπως τοίχου, επιτραπέζια, τσέπης. Το cd *Εδώ Λιλιπούπολη*
 Τα παιδιά παρατηρούν διαφορετικών ειδών ετήσια ημερολόγια: τοίχου, επιτραπέζια, τσέπης και αντιγράφουν σε δώδεκα χαρτάκια τα ονόματα των μηνών. Συζητούν για κάποιο χαρακτηριστικό κάθε μήνα και ζωγραφίζουν στο χαρτάκι κάτι ανάλογο. Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να βάλουν τα χαρτάκια στη σωστή σειρά, γράφει τους αριθμούς 1 ως 12 στον πίνακα, καλεί τα παιδιά να γράψουν τα ονόματα των μηνών δίπλα στον σωστό αριθμό και στο τέλος να τα αντιγράψουν στα τετράδιά τους. Η δραστηριότητα μπορεί να συνδυαστεί με την ακρόαση του τραγουδιού «Δώδεκα μήνες αθλητές» από το cd *Εδώ Λιλιπούπολη*.
 Προτείνεται να παρακολουθήσουν τη σύντομη ταινία [MOPMΩ: Β' Επίπεδο: Επεισόδιο 19: Ο χρόνος τρέχει](http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/749), <http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/749>, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Εργαστήριο Διαπολιτισμικών και Μεταναστευτικών Μελετών
  5. ΥΛΙΚΑ: χάρτες, κάρτες με φωτογραφίες από διάφορα μέρη, διαφημιστικά ταξιδιωτικά φυλλάδια, φωτογραφίες από ταξιδιωτικά άρθρα, καθώς και το cd *Να 'χαμε και τι να 'χαμε*
 Το υλικό αυτό μοιράζεται σε ομάδες. Ακούνε 2-3 φορές το τραγούδι «Ταξίδι» από το cd *Να 'χαμε και τι να 'χαμε*. Κατόπιν κάθε ομάδα, χρησιμοποιώντας το υλικό της, συνθέτει ένα φανταστικό ταξίδι. Τα παιδιά περιγράφουν τους προορισμούς τους, όπως τους φαντάζονται, και ορίζουν τα μεταφορικά μέσα που θα χρησιμοποιούσαν. Τέλος κατασκευάζουν την αφίσα του ταξιδιού τους.
    - ✓ Συμπληρώνουν το τραγούδι με τις λέξεις που λείπουν.

ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ	ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ
<p>Ο Χασάν και ο Αμπού είχαν ένα ραντεβού. Ραντεβού στα Αμπελάκια με δυο τρία φιλαράκια.</p>	<p>Ο Χασάν και ο Αμπού είχαν ένα ραντεβού. Ραντεβού στα Αμπελάκια με δυο τρία φιλαράκια.</p>
<p>Ξεκινήσαν περπατώντας, τρέχοντας, χοροπηδώντας. Απ' την Ξάνθη με πατίνι φτάσαν ως την Κατερίνη.</p>	<p>Ξεκινήσαν περπατώντας, τρέχοντας, χοροπηδώντας. Απ' την Ξάνθη με ..... φτάσαν ως την Κατερίνη.</p>
<p>Με ταξί καναρινί γύρισαν Κομοτηνή. Σ' έναν γάιδαρο καβάλα πήγανε ως την Καβάλα.</p>	<p>Με ..... καναρινί γύρισαν Κομοτηνή. Σ' έναν ..... καβάλα πήγανε ως την Καβάλα.</p>
<p>Λοξοδρόμησαν λιγάκι πάνω σ' ένα σκουτεράκι. Και με κινητή καντίνα φτάσανε ως τη Βεργίνα.</p>	<p>Λοξοδρόμησαν λιγάκι πάνω σ' ένα ..... Και με κινητή καντίνα φτάσανε ως τη Βεργίνα.</p>
<p>Συνεχίσαν αστραπή μ' ένα κόκκινο παπί. Ανεβήκαν σ' ένα μπλε, σ' ένα μπλε καμπριολέ.</p>	<p>Συνεχίσαν αστραπή μ' ένα κόκκινο ..... Ανεβήκαν σ' ένα μπλε, σ' ένα μπλε .....</p>
<p>Και μετά σε ένα άλλο αυτοκίνητο μεγάλο. Απ' τον Όλυμπο περάσαν και τα Τέμπη προσπεράσαν.</p>	<p>Και μετά σε ένα άλλο ..... μεγάλο. Απ' τον Όλυμπο περάσαν και τα Τέμπη προσπεράσαν.</p>
<p>Μ' ένα ροζ βυτιοφόρο, μ' ένα άσπρο ασθενοφόρο, έφτασαν στα Αμπελάκια. Γεια χαρά σας, φιλαράκια!</p>	<p>Μ' ένα ροζ ....., μ' ένα άσπρο ....., έφτασαν στα Αμπελάκια. Γεια χαρά σας, φιλαράκια!</p>
<p>Ο Χασάν και ο Αμπού έφτασαν στα Αμπελάκια, γεια χαρά σας, φιλαράκια, είχαν ένα ραντεβού, έφτασαν στα Αμπελάκια, γεια χαρά σας, φιλαράκια!</p>	<p>Ο Χασάν και ο Αμπού έφτασαν στα Αμπελάκια, γεια χαρά σας, φιλαράκια, είχαν ένα ραντεβού, έφτασαν στα Αμπελάκια, γεια χαρά σας, φιλαράκια!</p>

Λήδα Βαρβαρούση

Το αγαπημένο μου σπιτάκι

Εκδόσεις Παπαδόπουλος, Αθήνα, 2007

Λεξικογραμματικοί στόχοι: υποκοριστικά, εξοικείωση με το γ' πρόσωπο ενικού και

πληθυντικού των ενεργητικών ρημάτων, θεματικό λεξιλόγιο σχετικό την περιγραφή ενός σπιτιού
Κειμενικοί στόχοι: έκφραση επιθυμιών, σύνθεση προτάσεων, αφήγηση

► (Βλ. επίσης τις σχετικές με το σπίτι *Δραστηριότητες*)

1. Μετά την ανάγνωση του βιβλίου, ο/η εκπαιδευτικός ρωτά τα παιδιά πού κρύβονται όταν παίζουν κρυφτό. Με τη βοήθειά του/της γράφουν τις κρυψώνες τους στον πίνακα, σε λίστα, σε συνδυασμό με τοπικά επιρρήματα. Π.χ. *κάτω από το τραπέζι, πίσω από την πόρτα.*
2. Παρατηρούν τα σπιτάκια της εικονογράφησης και απαντούν στις ερωτήσεις *Ποιος/ποιοι μένει/μένουν σε καθένα από αυτά; Τι έχει/τι έχουν μέσα στο σπίτι του/τους; Ο εκπαιδευτικός φροντίζει να εναλλάσσει ενικό και πληθυντικό του γ' προσώπου του ρήματος.*
Τέλος, η τάξη διαλέγει ένα σπιτάκι για τον ενικό κι ένα για τον πληθυντικό αριθμό. Με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού γράφουν τις προτάσεις στον πίνακα και στο τετράδιό τους, π.χ. *Στο σπιτάκι του δέντρου (σελ. 9) μένει το Αρκουδάκι. Μέσα στο σπιτάκι έχει ένα κρεβάτι. Στο κουτί (σελ. 13) μένουν δύο μύγες. Έχουν καρέκλες και τραπέζια.*
3. Κάθε παιδί ζωγραφίζει το δικό του φανταστικό σπιτάκι. Το κόβει περιμετρικά και γράφει μέσα σε αυτό *Το σπίτι του/της.....* (το όνομα του παιδιού). Ο/Η εκπαιδευτικός τους ζητά να εκφράσουν τις επιθυμίες τους για το δικό τους σπιτάκι συμπληρώνοντας τη φράση *Θέλω το σπιτάκι μου να ...* (π.χ. ... να έχει πολλά παράθυρα, να πετάει, να είναι πάνω σε ένα σύννεφο). Δίνει πρώτος παραδείγματα για το δικό του φανταστικό σπίτι. Τέλος κολλούν τα σπιτάκια τους, και ο/η εκπαιδευτικός το δικό του, σε χαρτί του μέτρου, φτιάχνοντας τη δική τους πόλη.

Kitty Crowther

Ο μαύρος κότσυφας κι ο άσπρος γλάρος

Εκδόσεις Σύγχρονοι Ορίζοντες, Αθήνα, 1999

Λεξικογραμματικοί στόχοι: σημεία στίξης (τελεία, θαυμαστικό, ερωτηματικό, εισαγωγικά), θεματικά λεξιλόγια θάλασσας και σπιτιού, πεζά – κεφαλαία γράμματα

Κειμενικοί στόχοι: έκφραση επιθυμίας, μετατροπή κειμένου σε κόμικς, αφήγηση

1. Ο/Η εκπαιδευτικός, μετά την ανάγνωση του βιβλίου και τη σχετική συζήτηση, προτρέπει τα παιδιά να διατρέξουν από την αρχή την ιστορία για να εντοπίσουν σε ποια σημεία της φάνηκε πιο καθαρά η φιλία των δύο πουλιών. Καταγράφει σε χαρτί του μέτρου τα ρήματα που χρησιμοποιούν τα παιδιά, π.χ. *βοηθάει, μαθαίνει* κτλ. Στη συνέχεια, τα παιδιά συζητούν για τις δικές τους φιλίες: τι κάνουν μαζί, τι τους αρέσει, τι θα ήθελαν από έναν καλό φίλο ή μια καλή φίλη. Τα ρήματα που έχουν ήδη καταγραφεί βοηθούν στη διατύπωση προτάσεων του τύπου «*Με τον φίλο μου θέλω να / μου αρέσει να ...*» «*Η φίλη μου θέλω να (με) ...*». Ο/η εκπαιδευτικός γράφει στον πίνακα αυτές τις προτάσεις, τα παιδιά τις αντιγράφουν (καθεμία πρόταση σε μισό Α4) και στη συνέχεια τις εικονογραφούν. Αφού συμφωνήσουν όλοι μαζί για τον τίτλο, φτιάχνουν το εξώφυλλο, κι έτσι δημιουργούν το βιβλίο της φιλίας που εμπλουτίζει τη βιβλιοθήκη της τάξης.
2. Ο/Η εκπαιδευτικός επισημαίνει στα παιδιά τη σημασία των σημείων στίξης και ειδικότερα του θαυμαστικού και των εισαγωγικών (για την τελεία και το ερωτηματικό βλ. δραστηριότητα 1 του βιβλίου *Ο Βάτραχος και ο Ξένος*). Για να κατανοήσουν τη λογική του κόμικς, σε πρώτη φάση ο/η εκπαιδευτικός μοιράζει στα

- παιδιά φωτοτυπίες μιας σελίδας που περιλαμβάνει μόνο τα λόγια του κότσυφα και του γλάρου μέσα σε εισαγωγικά, χωρίς αφήγηση. Τους μοιράζει παράλληλα την ίδια σελίδα χωρίς το κείμενο, δηλαδή μόνο την εικονογράφηση της, και ζητά από τα παιδιά να γράψουν μέσα σε φούσκες τα λόγια των ηρώων. Αν κρίνει σκόπιμο, για εξάσκηση στη μετατροπή των πεζών γραμμάτων σε κεφαλαία, τους υποδεικνύει ότι στα κόμικς συνήθως η γραφή είναι κεφαλαιογράμματη.
3. Σε επόμενη φάση μπορεί ο/η εκπαιδευτικός να μοιράσει α) φωτοτυπίες μιας σελίδας του βιβλίου που περιλαμβάνει όχι μόνο διάλογους αλλά και αφηγηματικό κείμενο, β) την ίδια σελίδα χωρίς το κείμενο, δηλαδή μόνο με την εικονογράφηση της. Ζητά από τα παιδιά να συμπληρώσουν τις φούσκες αλλά και να αντικαταστήσουν τον αφηγηματικό λόγο με διάλογο σε μορφή κόμικ.
Π.χ. η φράση «Ο Ιάκωβος πολύ χάρηκε. Πρώτη φορά συναντούσε πουλί της θάλασσας» μπορεί να μετατραπεί ως εξής: ΠΟΛΥ ΧΑΙΡΟΜΑΙ ΚΙ ΕΓΩ. ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΒΛΕΠΩ ΠΟΥΛΙ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ!
  4. Ο/η εκπαιδευτικός φωτοτυπεί το δισέλιδο με τα σκίτσα που βρίσκεται στην αρχή του βιβλίου και το μοιράζει στα παιδιά. Τα παιδιά λένε τι είναι αυτά που βλέπουν. Ο/Η εκπαιδευτικός γράφει τις λέξεις στον πίνακα σε στήλες, ανάλογα με τη θεματική περιοχή όπου ανήκουν: θάλασσα, ρούχα, σπίτι, φυσικό περιβάλλον, φαγητά. Πριν γράψει κάθε λέξη, ρωτά τα παιδιά σε ποια στήλη πρέπει να τη γράψει ή τους ζητά να εντοπίσουν όλες τις λέξεις μιας ομάδας και μετά μιας άλλης ομάδας κ.ο.κ. Στη συνέχεια ζητά από τα παιδιά να αντιγράψουν στην αντίστοιχη εικόνα τη λέξη. Τέλος, τους προτείνει ένα παιχνίδι μνήμης: να προσπαθήσουν να θυμηθούν και να αφηγηθούν στοιχεία από την ιστορία γι' αυτές τις εικόνες, π.χ. πού είδαν αυτό το αντικείμενο ή ποιος φορούσε αυτή την μπλούζα;
  5. Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να φανταστούν ποια ήταν η αστεία ιστορία που διάβασε ο κότσυφας στο τέλος στους γλάρους και τη γράφει σε χαρτί του μέτρου, αφήνοντας χώρο για την εικονογράφηση της από τα παιδιά. Μετά την εικονογράφηση μπορεί να προτείνει το κάθε παιδί, σε συνεργασία με τον διπλανό, να μετατρέψουν την ομαδική αστεία ιστορία σε κόμικ.

Άλαν Άλμπεργκ

Η κυρία Παραπατά, η σερβιτόρα

Το καθαριστήριο της κυρίας Σαπουνάδα

Η κυρία Τάπα, η υδραυλικός

Εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα, 1996

Λεξικογραμματικοί στόχοι: θεματικά λεξιλόγια σχετικά με επαγγέλματα, αγορά, ρούχα, σπίτι. Αντίθετα επίθετα, εξοικείωση με προτάσεις άρνησης, αλφαβητική σειρά

Κειμενικοί στόχοι: διήγηση ιστορίας, κατάλογος, διαφημίσεις, ανακοίνωση, λεξικό

- ✓ Τα τρία βιβλία της συγκεκριμένης σειράς έχουν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά, οπότε οι πρώτες δραστηριότητες που προτείνονται μπορούν να πραγματοποιηθούν με αφορμή οποιοδήποτε από αυτά τα βιβλία
1. Ο/Η εκπαιδευτικός διακόπτει την ανάγνωση των διασκεδαστικών αυτών ιστοριών όποτε το απαιτεί το ίδιο το κείμενο, στα σημεία δηλαδή που καλείται ο αναγνώστης να συμπληρώσει το έργο του συγγραφέα με τη βοήθεια της εικονογράφησης ή και χωρίς αυτή, π.χ. «...αγόρασε τυριά, κοτόπουλα και μερικά πράγματα ακόμα». Ζητά από τα παιδιά να συμπληρώσουν προφορικά αυτά τα «κενά».
  2. Η εικονογράφηση των βιβλίων είναι πολύ πλούσια και όχι μόνο υποστηρίζει το

κείμενο αλλά πολύ συχνά το διευρύνει. Γι' αυτό είναι σκόπιμο ο/η εκπαιδευτικός να προτρέπει τα παιδιά να την παρατηρούν προσεκτικά και να τη σχολιάζει μαζί τους.

3. Και στα τρία βιβλία το περιεχόμενό τους σχετίζεται με ορισμένα επαγγέλματα και καταστάματα, οπότε ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να οργανώσει τις παρακάτω σχετικές δραστηριότητες:

- Τα παιδιά δημιουργούν διαφημιστικό υλικό για τους βασικούς ήρωες-επαγγελματίες των βιβλίων, π.χ. ραδιοφωνική διαφήμιση, διαφημιστικό φυλλάδιο ή αφίσα.
- Σε ένα μεγάλο χαρτί του μέτρου ο/η εκπαιδευτικός, κάθε φορά που εμφανίζεται ένα επάγγελμα, το γράφει. Δίπλα σε αυτό τα παιδιά κολλούν χαρτιά στα οποία έχουν σχεδιάσει τον χώρο δουλειάς, τα πιθανά εργαλεία του με τα ονόματά τους, τα αντικείμενα που χρησιμοποιεί. Μπορεί παράλληλα να δείξει στα παιδιά εργαλεία από τη σελ. 142 του *Εικονογραφημένου Λεξικού Α', Β', Γ Δημοτικού*. Η αφίσα των επαγγελμάτων συμπληρώνεται με τα επαγγέλματα των γονιών των παιδιών, καθώς και με άλλα που γνωρίζουν.
- Τα παιδιά ακούν 2-3 φορές το τραγούδι «Όταν μεγαλώσω» από το cd *Να' χαμε και τι να' χαμε*.

Παρακολουθούν και σχολιάζουν τη σύντομη ταινία [ΜΟΡΜΩ: Δ' Επίπεδο:](#)

[Επεισόδιο 32: Τι δουλειά να κάνω;](#)

<http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/768>, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Εργαστήριο Διαπολιτισμικών και Μεταναστευτικών Μελετών

- Κάθε παιδί ζωγραφίζει και γράφει σε ένα χαρτί το επάγγελμα που θα ήθελε να ακολουθήσει. Τα χαρτιά συγκεντρώνονται και αποτελούν μαζί με ένα σχετικό εξώφυλλο το βιβλίο των επαγγελμάτων για τη βιβλιοθήκη της τάξης.
  - Κάθε παιδί παρουσιάζει με παντομίμα το επάγγελμα που προτιμά και τα υπόλοιπα παιδιά προσπαθούν να το μαντέψουν.
4. Και τα τρία βιβλία προσφέρονται για τη συνέχιση της ιστορίας. Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να σκεφτούν πώς θα μπορούσε να συνεχιστεί καθεμία από τις τρεις ιστορίες, καταγράφει στον πίνακα τις πιθανές εκδοχές και τα παιδιά αντιγράφουν και εικονογραφούν αυτή που προτιμούν.
5. Τα παιδιά χωρισμένα σε ομάδες επιλέγουν ποια ιστορία ή ποιο μέρος της ιστορίας θα ήθελαν να δραματοποιήσουν. Ετοιμάζουν τους διάλογους, ζωγραφίζουν σε χαρτί του μέτρου τα σκηνικά και φτιάχνουν με χαρτόνι τα καπέλα ή τα εργαλεία που χαρακτηρίζουν τους ήρωες. Τέλος ετοιμάζουν το πρόγραμμα της παράστασης και την παρουσιάζουν στις υπόλοιπες ομάδες παιδιών.

Κάποιες επιπλέον δραστηριότητες δεν σχετίζονται και με τα τρία βιβλία της σειράς αλλά μόνο με κάποιο από αυτά. Πιο συγκεκριμένα:

Άλαν Άλμπεργκ

Το καθαριστήριο της κυρίας Σαπουνάδα

Εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα, 1996

1. Ο/Η εκπαιδευτικός στην 6η και την 7η σελίδα επισημαίνει τους τρόπους άρνησης. Προτείνει στα παιδιά να καθίσουν σε κύκλο. Ένα παιδί ρίχνει το μπαλάκι σε κάποιο άλλο και το ρωτά, π.χ., «Θέλεις να φας μήλο;». Το παιδί που παίρνει το

- μπαλάκι πρέπει να απαντήσει αρνητικά: «Δεν θέλω να φάω μήλο». Στη συνέχεια ρίχνει το μπαλάκι σε άλλο παιδί και το ρωτά: «Θέλεις να φας μήλο ή μπανάνα;». Το παιδί που παίρνει το μπαλάκι πρέπει να απαντήσει αρνητικά: «Δε θέλω να φάω ούτε μήλο ούτε μπανάνα» και ρίχνει με τη σειρά του το μπαλάκι και ρωτά, προσθέτοντας ένα ακόμα φρούτο. Το παιχνίδι συνεχίζεται έως ότου όλα τα παιδιά πάρουν τουλάχιστον μια φορά το μπαλάκι.
2. Στις πρώτες 7 σελίδες αναφέρονται στο κείμενο και φαίνονται στην εικονογράφηση πολλά και διαφορετικά ρούχα. Τα παιδιά τα αναγνωρίζουν, τα καταγράφουν και τα βάζουν σε αλφαβητική σειρά. Με αυτό τον κατάλογο ετοιμάζουν την ανακοίνωση που θα μπορούσε η κυρία Σαπουνάδα να κολλήσει στην είσοδο του καθαριστηρίου της για να αποτρέψει το πλύσιμο των ρούχων.
  3. Στη δέκατη και τη δέκατη πέμπτη σελίδα του βιβλίου συναντώνται πολλά αντίθετα επίθετα. Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να τα εντοπίσουν και τα καταγράφει σε ένα χαρτί του μέτρου. Συμπληρώνει τον κατάλογο με άλλα ζεύγη αντίθετων επιθέτων που προτείνουν τα παιδιά, καθώς και με επίθετα που ζητά από τα παιδιά να βρουν στη σελ. 42 του *Εικονογραφημένου Λεξικού Α', Β', Γ' δημοτικού*. Τα παιδιά, χωρισμένα σε ζευγάρια, αντιγράφουν σε καρτέλες και εικονογράφουν τα ζεύγη των αντίθετων επιθέτων, τις ανακατεύουν και στη συνέχεια προσπαθούν να τις ταιριάξουν.
- ✓ Με αφορμή τα αντίθετα ακούνε το τραγούδι «Το μικρό και το μεγάλο» από το cd *Εδώ Λιλιπούπολη* και συμπληρώνουν τις λέξεις που λείπουν.

Το μικρό και το μεγάλο (Γ' αντίθετα)	Το μικρό και το μεγάλο (Γ' αντίθετα)
Το μικρό και το μεγάλο μια ανοιξιιάτικη αυγή πιάστηκαν από το χέρι να γυρίσουνε τη γη.	Το μικρό και το μεγάλο μια ανοιξιιάτικη αυγή πιάστηκαν από το χέρι να γυρίσουνε τη γη.
Μπρος να πάνε κάνει ζέστη, πίσω κρύο τσουχτερό. Πάγωσε και το μεγάλο έβρασε και το μικρό.	Μπρος να πάνε κάνει ....., πίσω ..... τσουχτερό. Πάγωσε και το μεγάλο έβρασε και το μικρό.
Κι έτσι μπήκανε τα δυο τους μ' ένα βάζο τραχανά σ' ένα χαμηλό σπιτάκι πάνω στα ψηλά βουνά.	Κι έτσι μπήκανε τα δυο τους μ' ένα βάζο τραχανά σ' ένα ..... σπιτάκι πάνω στα ..... βουνά.
Και με κλάματα και γέλια παίζανε στον καναπέ κι έμειναν εκεί για πάντα, δε σηκώθηκαν ποτέ.	Και με ..... και ..... παίζανε στον καναπέ κι έμειναν εκεί για ....., δε σηκώθηκαν .....
Κι από το παραθυράκι αγναντεύανε μαζί μια την ασημένια νύχτα, μια τη μέρα τη χρυσή.	Κι από το παραθυράκι αγναντεύανε μαζί μια την ασημένια ....., μια τη ..... τη χρυσή.

<p>Το μικρό και το μεγάλο κάνανε κι ένα μωρό που δεν ήτανε μεγάλο αλλά ούτε και μικρό.</p> <p>Και πιασμένα από το χέρι ζήσανε πολύ καιρό, το χοντρούλι το μεγάλο και τ' αδύνατο μικρό.</p>	<p>Το μικρό και το μεγάλο κάνανε κι ένα μωρό που δεν ήτανε ..... αλλά ούτε και .....</p> <p>Και πιασμένα από το χέρι ζήσανε πολύ καιρό, το ..... το μεγάλο και τ' ..... μικρό.</p>
--	--

Άλαν Άλμπεργκ

Η κυρία Παραπατά, η σερβιτόρα

Εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα, 1996

1. Ο/Η εκπαιδευτικός, για να θυμηθούν τα παιδιά και να εμπεδώσουν το λεξιλόγιο το σχετικό με τα μέρη του σπιτιού και τον εξοπλισμό του, τους μοιράζει από μια φωτοτυπία της 8ης και της 9ης σελίδας, όπου φαίνεται πώς ήταν το σπίτι πριν και πώς έγινε όταν μετατράπηκε σε εστιατόριο. Ζητά από τα παιδιά να καταγράψουν τα αντικείμενα που βλέπουν στη κάθε εικόνα και στη συνέχεια να εντοπίσουν και να πουν τις αλλαγές που βλέπουν.
2. Στη δέκατη και ενδέκατη σελίδα ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να παρατηρήσουν τι έχουν αγοράσει ο κύριος Παραπατάς και τα παιδιά του και να πουν από ποιο κατάστημα προέρχονται (από όσα απεικονίζονται). Προτείνει στα παιδιά να παρουσιάσουν σε ζευγάρια τον διάλογο ανάμεσα στον μαγαζάτορα και στον κύριο Παραπατά ή τα παιδιά του.
3. Με αφορμή τον κατάλογο του εστιατορίου της οικογένειας Παραπατά που υπάρχει στη 13η σελίδα, τα παιδιά, χωρισμένα σε μικρές ομάδες, φτιάχνουν ένα δικό τους κατάλογο με τα αγαπημένα τους φαγητά και δίνουν στο εστιατόριο όποιο όνομα προτιμούν.
Ακούνε 2-3 φορές το τραγούδι «Τι βλέπουνε τα μάτια μου» από το cd *Να 'χαμε και τι να 'χαμε*. Συζητούν και καταγράφουν και άλλα φαγητά που μυρίζουν ωραία.

Οι μύθοι Αισώπου

Εικονογράφηση: Σβετλίν Βασίλεβ

Εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα, 2009

Λεξικογραμματικοί στόχοι: δομή απλής πρότασης, ελλειπτικές προτάσεις, θεματικό λεξιλόγιο σχετικό με ζώα

Κειμενικοί στόχοι: αφήγηση, παραγωγή προφορικών κειμένων βάσει εικόνων, μετατροπή αφηγηματικού κειμένου σε διάλογο, τίτλος, πίνακας περιεχομένων

Ο/Η εκπαιδευτικός διαβάζει στα παιδιά έναν μύθο κάθε φορά. Η επιλογή του μύθου μπορεί και να σχετίζεται με τη θεματική ενότητα που επεξεργάζονται εκείνη την περίοδο, π.χ. με τον καιρό, *Ο Βοριάς και ο Ήλιος*. Μπορεί ακόμα να συνδυάζεται με το σχολικό βιβλίο, π.χ. *Το τζίτζικι και το μυρμήγκι*, με το εξώφυλλο του βιβλίου στη σελ. 22 του Τετραδίου Εργασιών της Α΄ τάξης (2ο τεύχος) ή και άλλους μύθους του Αισώπου που περιλαμβάνονται στα σχολικά βιβλία (*Ο ψεύτης βοσκός*, σελ. 67 του

1ου τεύχους της γλώσσας Β΄ τάξης, *Η αλεπού και ο λέλεκας*, σελ. 82 του 2ου τεύχους της Β΄ τάξης, *Η ευγνωμοσύνη του μικρού μυρμηγκιού*, σελ. 100 του *Ανθολογίου Λογοτεχνικών Κειμένων Α΄ και Β΄ Δημοτικού*).

1. Όταν ολοκληρωθεί η ανάγνωση ενός μύθου και η συζήτηση γύρω από αυτόν, τα παιδιά, χωρισμένα σε μικρές ομάδες, τον εικονογραφούν σε 4-6 χαρτιά μισό Α4 και γράφουν μια πρόταση που να επεξηγεί τη ζωγραφιά τους. Στο τέλος φτιάχνουν το εξώφυλλο και ανταλλάσσουν με τις άλλες ομάδες τα μικρά βιβλία τους.
2. Αφού ο/η εκπαιδευτικός διαβάσει έναν από τους μύθους, χωρίζει τα παιδιά σε ομάδες και τους ζητά να κατασκευάσουν μια τρισδιάστατη μακέτα του χώρου όπου διαδραματίστηκε ο συγκεκριμένος μύθος. Κάθε ομάδα μπορεί να κατασκευάσει με διαφορετικά υλικά τη μακέτα της, π.χ. πλαστελίνη, κουτιά συσκευασίας, υλικά από τη φύση. Στο τέλος, τα παιδιά ζωγραφίζουν σε χαρτονάκια τους ήρωες του μύθου, τους κόβουν περιμετρικά και τους κολλούν σε καλαμάκια, ώστε να συνθέσουν διαλόγους και να αναπαραστήσουν τον μύθο, χρησιμοποιώντας τη μακέτα ως σκηνικό.
3. Μετά την ανάγνωση ενός μύθου, ο/η εκπαιδευτικός προτρέπει τα παιδιά να ανατρέψουν την εξέλιξη του μύθου: να φανταστούν πώς θα εξελισσόταν διαφορετικά αν, π.χ., στον μύθο *Ο λαγός και η χελώνα* ο λαγός ξυπνούσε πολύ πριν φτάσει η χελώνα στο τέρμα της διαδρομής. Ο/Η εκπαιδευτικός καταγράφει τις ιδέες των παιδιών σε χαρτί του μέτρου και τις σχολιάζουν όλοι μαζί.
4. Με την ολοκλήρωση του βιβλίου, τα παιδιά χωρίζονται σε ζευγάρια. Ο/Η εκπαιδευτικός μοιράζει σε κάθε ζευγάρι ένα άσπρο μεγάλο χαρτόνι που πάνω του έχει κολλήσει μια φωτοτυπία από την εικονογράφηση ενός από τους μύθους που έχουν διαβαστεί – σε κάθε χαρτόνι διαφορετικό μύθο, αν είναι δυνατόν. Τα παιδιά πρέπει να ζωγραφίσουν ό,τι φαντάζονται πως περιβάλλει ή συνεχίζει τη ζωγραφιά του εικονογράφου, και όταν τελειώσουν, να περιγράψουν στα υπόλοιπα παιδιά αυτό που ζωγράρισαν.
5. Ο/Η εκπαιδευτικός, αφού έχει διαβάσει στην τάξη αρκετούς από τους μύθους του βιβλίου, ζητά από τα παιδιά να συνθέσουν μια διαφορετική ιστορία όπου κάποιος από τους ήρωες ενός μύθου εμπλέκεται σε έναν άλλο μύθο π.χ. το μυρμηγκί περνάει από το ποτάμι την ώρα που τσακώνονται ο αγριόχοιρος με το λιοντάρι... Ο/Η εκπαιδευτικός καταγράφει στον πίνακα την ιστορία που προτείνουν τα παιδιά και εκείνα την αντιγράφουν και την εικονογραφούν.
6. Τα παιδιά διαβάζουν δυνατά τους τίτλους των μύθων και ο/η εκπαιδευτικός τους εξηγεί πως ένας τίτλος πρέπει με λίγες λέξεις να εκφράζει το περιεχόμενο ενός ολοκληρωμένου κειμένου. Στη συνέχεια, τα παιδιά κοιτάζουν προσεκτικά τον πίνακα περιεχομένων ενός σχολικού βιβλίου (θα πρέπει όλοι να έχουν το ίδιο βιβλίο) και, με τις υποδείξεις του/της εκπαιδευτικού, παρατηρούν πως περιέχει τίτλους και αριθμούς σελίδων. Καλεί τα παιδιά να υποθέσουν και να πουν σε τι χρησιμεύει ένας πίνακας περιεχομένων. Ο/Η εκπαιδευτικός παρακινεί τα παιδιά να φτιάξουν έναν πίνακα περιεχομένων, μια και το συγκεκριμένο βιβλίο δεν έχει. Δίνει στο πρώτο παιδί μια κόλλα αναφοράς για να αντιγράψει τον τίτλο και τον αριθμό σελίδας του πρώτου μύθου, υπογραμμίζοντας ότι οι αριθμοί πρέπει να βρίσκονται στην άκρη της γραμμής, ο ένας κάτω από τον άλλο. Το δεύτερο παιδί αντιγράφει τον δεύτερο τίτλο, και συνεχίζεται με αυτό τον τρόπο η σύνταξη του πίνακα περιεχομένων μέχρι να ολοκληρωθεί. Τότε μπορεί να προστεθεί στο τέλος του βιβλίου με συνδετήρες, ώστε να μπορεί να αφαιρεθεί.
7. Ανάλογα με το περιεχόμενο κάθε μύθου, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να ετοιμάσει παιγνιώδεις δραστηριότητες που εξασκούν τα παιδιά σε κάποιο κειμενικό είδος ή

γλωσσικό φαινόμενο που ταιριάζει. Για παράδειγμα, μετά την ανάγνωση του μύθου *Ο λαγός και η χελώνα*, ζητά από τα παιδιά να φανταστούν έναν αγώνα δρόμου όπου συμμετέχουν πολλά ζώα (βλ. σχετική δραστηριότητα για το βιβλίο *Βιβλιοφάγος κατά... λάθος*). Γράφουν από ένα ζώο με το άρθρο του σε ξεχωριστές καρτέλες. Κατόπιν τοποθετούν τις καρτέλες των ζώων σε ένα κουτί ή σακούλι και τις καρτέλες των αριθμητικών σε ένα άλλο. Κάθε παιδί, με τη σειρά, τραβά στην τύχη μία καρτέλα από κάθε είδος και τις συνδυάζει σε φράσεις, π.χ. *Η αγελάδα φτάνει πρώτη*.

Στον μύθο *Το τζίτζικι και το μυρμήγκι* ζητά από τα παιδιά να κάνουν ένα κατάλογο με τα είδη που έχει φυλάξει το μυρμήγκι για τον χειμώνα, να γράψουν ομαδικά τους στίχους του τραγουδιού του τζίτζικα κ.ο.κ.

- ✓ Παρακολουθούν και σχολιάζουν τις σύντομες ταινίες:
[ΜΟΡΜΩ: Δ' Επίπεδο: Επεισόδιο 36: Η αλεπού και ο κόρακας](http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/772)
<http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/772>
 και [ΜΟΡΜΩ: Γ' Επίπεδο: Επεισόδιο 28: Ο λαγός και η χελώνα](http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/762)
<http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/762>
 Πανεπιστήμιο Κρήτης, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης,
 Εργαστήριο Διαπολιτισμικών και Μεταναστευτικών Μελετών

- ✓ Όταν έχει γίνει η επεξεργασία αρκετών από τα βιβλία, ακούνε το τραγούδι «Το βιβλίο» από το cd *Να 'χαμε και τι να 'χαμε*. Το συζητούν και γράφουν ποιος είναι ο καλύτερος φίλος τους. Συμπληρώνουν τα κενά στους στίχους.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ	ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
<p>Το βιβλίο, κι όχι ο σκύλος, είν' ο πιο καλός μας φίλος: δε γαβγίζει, δε μιλάει δε λερώνει, δε μαδάει δε μουγκρίζει, δε γρυλίζει δεν πηδά, δε σε ζαλίζει!</p>	<p>Το βιβλίο, κι όχι ο σκύλος, είν' ο πιο καλός μας φίλος: δε ....., δε .....</p> <p>δε ....., δε .....</p> <p>δε ....., δε .....</p> <p>δεν ....., δε σε .....</p>
<p>Το βιβλίο, κι όχι ο σκύλος, είν' ο πιο καλός μας φίλος: Όμως κάπου κάπου λέω μήπως και τα παραλέω... Αχ, να είχα ένα σκυλάκι να το χάιδευα λιγάκι!</p>	<p>Το βιβλίο, κι όχι ο σκύλος, είν' ο πιο καλός μας φίλος: Όμως κάπου κάπου λέω μήπως και τα παραλέω... Αχ, να είχα ένα σκυλάκι να το χάιδευα λιγάκι!</p>
<p>Το βιβλίο, κι όχι ο σκύλος, είν' ο πιο καλός μας φίλος: μας μαθαίνει μύρια όσα, μας μαθαίνει και τη γλώσσα και χωρίς να μας σαλιώνει να μας γλείφει, να δαγκώνει!</p>	<p>Το βιβλίο, κι όχι ο σκύλος, είν' ο πιο καλός μας φίλος: μας ..... μύρια όσα, μας μαθαίνει και τη γλώσσα και χωρίς να μας ..... να μας ....., να .....</p>
<p>Το βιβλίο που κρατάω το λατρεύω, τ' αγαπάω.</p>	<p>Το βιβλίο που κρατάω το λατρεύω, τ' αγαπάω.</p>

<p>Όμως κάπου κάπου λέω μήπως και τα παραλέω... Αχ, να είχα ένα σκυλάκι να το χάιδευα λιγάκι! Να κουνήσει την ουρά του να μου δείξει τη χαρά του!</p>	<p>Όμως κάπου κάπου λέω μήπως και τα παραλέω... Αχ, να είχα ένα σκυλάκι να το χάιδευα λιγάκι! Να κουνήσει την ουρά του να μου δείξει τη χαρά του!</p>
---	---

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΒΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΙΣΤΟΡΙΩΝ

1. Τα παιδιά, με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού, αποφασίζουν το θέμα της ιστορίας τους. Το περιεχόμενο κάθε ιστορίας ή κάθε βιβλίου που φτιάχνουν πρέπει να είναι συγκεκριμένο και να στηρίζεται στο κατακτημένο λεξιλόγιο.
2. Ο/Η εκπαιδευτικός ξεκινά την ιστορία με μια δυο απλές προτάσεις π.χ. «Μια φορά και έναν καιρό ήταν ένα αγόρι που το έλεγαν Ισμέτ...» και ζητά από τα παιδιά να τη συνεχίσουν. Καταγράφει τις φράσεις των παιδιών, όσο δε γνωρίζουν τα ίδια ακόμη να γράφουν, σε χαρτί του μέτρου. Ακόμα και αν περιγράφουν με μιμητικές κινήσεις ή λένε μεμονωμένες λέξεις, ο δάσκαλος λέει την πλήρη φράση και τη γράφει. Π.χ. συζητώντας για τα ζώα, ένα παιδί λέει «Αρέσει το γάτα». Ο/Η εκπαιδευτικός επιβραβεύει τον μαθητή, επαναλαμβάνει σωστά τη φράση και τη γράφει. Παροτρύνει συνεχώς τα παιδιά να γράψουν λέξεις και γράμματα που γνωρίζουν. Πρέπει όλα τα παιδιά με τη σειρά να συμβάλουν στη δημιουργία της ιστορίας.
3. Η διαδικασία αυτή είναι αργή. Στην αρχή τα παιδιά συμμετέχουν με λέξεις ή μικρές φράσεις που συνδέει ο/η εκπαιδευτικός. Όσο μαθαίνουν τη γλώσσα και κατανοούν τη διαδικασία, η συμμετοχή τους μεγαλώνει και οδηγούνται στην καλύτερη χρήση όλο και περισσότερων λέξεων και γλωσσικών δομών.
4. Γίνεται η ανάγνωση της ιστορίας, αρχικά από τον/την εκπαιδευτικό, με υπόδειξη των προτάσεων που διαβάζει. Παράλληλα υπενθυμίζει ποιο παιδί είπε την κάθε πρόταση. Στη συνέχεια γίνεται ανάγνωση από όλα τα παιδιά εν χορώ.
5. Ζητάει από τα παιδιά να δώσουν στην ιστορία τους έναν τίτλο και τον γράφει.
6. Ακολουθεί η διόρθωση. Τα παιδιά προτείνουν αλλαγές για να κάνουν το κείμενό τους κατανοητό από τους άλλους.
7. Η τελική μορφή του κειμένου καθαρογράφεται, χρησιμοποιείται ως αναγνωστικό υλικό και αντίγραφο της δίνεται στον παραλήπτη που έχουν καθορίσει οι μαθητές (π.χ. μια άλλη τάξη). Έτσι, τα παιδιά έχουν ένα ισχυρό κίνητρο να εκφραστούν προφορικά και γραπτά.

Οι ιστορίες μπορεί να στηρίζονται:

Α) Σε ένα θεματικό λεξιλόγιο, π.χ. τα ζώα, που βρίσκεται αναρτημένο στην τάξη σε λίστα.

Β) Σε μια λίστα λέξεων που ξεκινούν από το γράμμα που επεξεργάζονται.¹⁷

Γ) Στα συνοδευτικά εξωσχολικά βιβλία (βλ. σχετική ενότητα).

Δ) Σε ένα οποιοδήποτε γεγονός απασχολεί τα παιδιά.

Ιστορίες με τα γράμματα

1. Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να πουν λέξεις που αρχίζουν π.χ. από Π, π και τις γράφει στον πίνακα τη μία κάτω από την άλλη.
2. Κάθε παιδί διαλέγει μία από αυτές τις λέξεις. Αν οι λέξεις είναι περισσότερες, το παιδί διαλέγει δύο λέξεις. Διαλέγει και ο/η εκπαιδευτικός τη δική του λέξη.
3. Όλοι μαζί φτιάχνουν προφορικά μια ιστορία με τις λέξεις αυτές, ακολουθώντας τα βήματα που προαναφέρονται.

¹⁷ Βλ. επίσης σχετικές οδηγίες στο *Βιβλίο Δασκάλου για τη Γλώσσα Α' Δημοτικού*, ΟΕΔΒ, σελ. 9-10 (Τι ακριβώς είναι η γραφή; Σύνταξη πραγματικών κειμένων), 22 (Το βιβλίο του γράμματος) και 24-25 (Συγγραφή ιστοριών).

4. Ο/Η εκπαιδευτικός καταγράφει την ιστορία βάζοντας τη μια φράση κάτω από την άλλη.

1η παραλλαγή: Φωτοτυπεί την ιστορία και τη μοιράζει στα παιδιά.

2η παραλλαγή: Κάθε παιδί αντιγράφει από μια πρόταση σε ένα χαρτί και την εικονογραφεί. Ενώνουν τις σελίδες σε βιβλίο τάξης.

- Η φωτοτυπία της ιστορίας αποτελεί υλικό εργασίας των παιδιών για το σπίτι (π.χ. να κυκλώνουν το γράμμα που διδάσκεται).
- Η ιστορία γίνεται θεατρικό παιχνίδι, ώστε τα παιδιά να τη θυμούνται πιο εύκολα.

Μια εικονογραφημένη ιστορία

Υλικά: μία φωτοτυπία για κάθε παιδί

1	2	3	4
5	6	7	8

1. Τα παιδιά βρίσκουν λέξεις που αρχίζουν από ένα γράμμα ή που ανήκουν σε ένα θεματικό λεξιλόγιο και ο/η εκπαιδευτικός τις γράφει στον πίνακα.
  2. Μοιράζονται οι φωτοτυπίες.
  3. Το κάθε παιδί αντιγράφει από τον πίνακα μία λέξη σε κάθε κουτάκι του παραπάνω σχήματος και τη ζωγραφίζει. Κατόπιν, βλέποντας τις ζωγραφιές και τις λέξεις, διηγείται μια δική του ιστορία. Αν δυσκολεύεται, ο/η εκπαιδευτικός το βοηθά με τις κατάλληλες ερωτήσεις. Π.χ. αν τα παιδιά έχουν πει τις λέξεις: καπέλο, καρέκλα, κατσίκια, καφέ, κορίτσι, κούκλα, κότα, μπορεί η ιστορία να είναι «Μια μέρα ένα κορίτσι βρήκε μια κούκλα και ένα καφέ καπέλο στο ποτάμι. Εκεί ήταν και μια κατσίκια που έπινε νερό, και μια άσπρη κότα...».
- Το κάθε παιδί μπορεί να επιλέξει διαφορετικές λέξεις ή τις ίδιες και να τις βάλει με διαφορετική σειρά στα κουτάκια. Αυτό σημαίνει ότι στο τέλος θα παραχθούν πολλές διαφορετικές ιστορίες.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΓΛΩΣΣΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΕΝΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

A. Εμπέδωση και επέκταση λεξιλογίου

Τα παιδιά αλλάζουν μια λέξη από το τραγούδι και την αντικαθιστούν με άλλη που ταιριάζει ηχητικά ή νοηματικά.

Παράδειγμα: cd *Λάχανα και χάχανα*, τραγούδι «Οκτώ μεγάλοι ποντικοί».

1. Αριθμοί

Αφού γίνει ακρόαση του τραγουδιού 2-3 φορές, ενώ τα παιδιά παρακολουθούν τους στίχους από το βιβλίο της γλώσσας *Γράμματα – Λέξεις – Ιστορίες*, σελ. 35, ο/η εκπαιδευτικός τούς ζητά να αλλάξουν τους αριθμούς, π.χ. *Δέκα μεγάλοι ποντικοί τρεις μέρες νηστικοί, Επτά μεγάλοι ποντικοί, οκτώ μέρες νηστικοί*. Ο/Η εκπαιδευτικός γράφει σε μεγάλη καρτέλα ή στον πίνακα τους αριθμούς που κάθε φορά θέλει και τα παιδιά τραγουδούν χρησιμοποιώντας τους.

Για εμπέδωση τα παιδιά μπορούν να ζωγραφίσουν τον αριθμό των ποντικών της κάθε εκδοχής και να τραβούν μια γραμμή για κάθε μέρα που οι ποντικοί παραμένουν νηστικοί.

2. Φαγητά

Ο/Η εκπαιδευτικός ρωτά τα παιδιά ποια άλλα φαγητά μπορεί να ονειρεύονται οι ποντικοί και κάνουν μια λίστα με αυτά. Όποια λέξη ταιριάζει ηχητικά μπορούν να τη βάλουν στο τραγούδι και να την τραγουδήσουν, π.χ. *μπιφτέκια αντί ομελέτα, πατάτα αντί ντομάτα*.

B. Παραγωγή λόγου

Τα παιδιά συνεχίζουν τους στίχους του τραγουδιού.

Παράδειγμα 1: cd *Ήχοι, τραγούδια, αφηγήσεις*, τραγούδι «Το κοκοράκι»¹⁸

Τα παιδιά κάνουν λίστα με τα ζώα του τραγουδιού και τα μιμούνται (εμπέδωση λεξιλογίου).

Στη συνέχεια συζητούν ποια άλλα ζώα θα μπορούσε να αγοράσει κανείς από το παζάρι και συνεχίζουν το τραγούδι με αντίστοιχα τετράστιχα (επέκταση λεξιλογίου, παραγωγή λόγου).

Παράδειγμα 2: cd *Ήχοι, τραγούδια, αφηγήσεις*, τραγούδι «Παντρεύουνε τον κάβουρα»¹⁹

Τα παιδιά συνεχίζουν το τραγούδι προσθέτοντας κι άλλα ζώα-καλεσμένους, τα οποία θα κάνουν διαφορετικά πράγματα. Προσπαθούν να δώσουν τη μορφή δίστιχων.

Στη συνέχεια υποδύονται το καθένα από ένα ζώο, πηγαίνουν στον γάμο του κάβουρα και κάνουν αυτό που λέει το τραγούδι.

¹⁸ Οι στίχοι του τραγουδιού υπάρχουν στο τέλος της ενότητας, σε παράρτημα.

¹⁹ Οι στίχοι του τραγουδιού υπάρχουν στο τέλος της ενότητας, σε παράρτημα.

Εναλλακτικά, μπορούν να φτιάξουν τους ήρωες σε χαρτόνι, όπως τις φιγούρες του Καραγκιόζη, ή με πηλό, πλαστελίνη κτλ. να δημιουργήσουν διαλόγους και να παίξουν θέατρο σκιών ή κουκλοθέατρο.

Γ. Εμπέδωση γλωσσικού φαινομένου

Τα παιδιά σχηματίζουν υποκοριστικά.

Παράδειγμα: cd *Ήχοι, τραγούδια, αφηγήσεις*, τραγούδι «Το κοκοράκι»

Για κάθε ζώο που αναφέρεται στο τραγούδι με το υποκοριστικό του, βρίσκουν τη λέξη από την οποία προέρχεται. Καταγράφουν και άλλα ζώα με τα υποκοριστικά τους.

Μπορούν συνδυαστικά να ακούσουν από το ίδιο cd το «Έλα, έλα, αλογάκι».

Γλωσσικές δραστηριότητες γύρω από ένα τραγούδι

Κάθε τραγούδι μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως αφορμή για μια καινούρια ενότητα που θα διδαχθεί αλλά και για εμπέδωση ή και αξιολόγηση του λεξιλογίου ή του γλωσσικού φαινομένου που διδάχτηκε στο μάθημα της γλώσσας.

Μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί καθαρά και ως εργαλείο διδασκαλίας αλλά και για ψυχαγωγία.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

«Δώδεκα μήνες αθλητές»

Αφορμή

Αφού τα παιδιά ακούσουν μία φορά το τραγούδι, ο/η εκπαιδευτικός τα ρωτά αν κατάλαβαν σε τι αναφέρεται.

Μπορεί να χρειαστεί να το ακούσουν και περισσότερες φορές.

Συζητούν το περιεχόμενο σύμφωνα με όσα έχουν καταλάβει.

Στη συνέχεια τους μοιράζει φωτοτυπίες με τους στίχους του τραγουδιού στους οποίους λείπουν τα ονόματα των μηνών.

Ακούνε το τραγούδι αρκετές φορές μέχρι να συμπληρώσουν όλες τις λέξεις.

Σ' αυτή την περίπτωση ο/η εκπαιδευτικός, για να διευκολύνει τα παιδιά, αν δυσκολεύονται, μπορεί να έχει γράψει το αρχικό γράμμα σε κάθε μήνα ή να έχει γράψει τους μήνες σε χαρτί του μέτρου και να τους έχει κολλήσει στον τοίχο για να μπορούν να τους βλέπουν.

Όταν τελειώσουν, το διαβάζουν και το τραγουδούν μία φορά και ο εκπαιδευτικός συνεχίζει το μάθημα με ό,τι άλλο σχετικό με τους μήνες έχει προετοιμάσει.

Εργαλείο διδασκαλίας

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να συνεχίσει τη διδασκαλία των μηνών πάνω στους στίχους του τραγουδιού με ερωτήσεις κατανόησης, επεξηγήσεις, ερμηνείες λέξεων, γραμματική (κύρια ονόματα) κτλ.

Τα παιδιά τους χωρίζουν σε εποχές και μέσα από την επεξεργασία των στίχων συζητούν για τον καιρό – συνήθειες – ρούχα κτλ. κάθε μήνα (βλ. σχετικές ενότητες για δραστηριότητες).

Τέλος έχουν τους στίχους για ανάγνωση και τα ονόματα των μηνών για ορθογραφία.

Την επομένη τα παιδιά διαβάζουν έναν έναν τους στίχους ή τραγουδούν όλα μαζί και γράφουν τους μήνες ορθογραφία στο τετράδιό τους .

Εμπέδωση – αξιολόγηση

Ο εκπαιδευτικός ακολουθεί την ίδια διαδικασία, μόνο που τα παιδιά τώρα μπορούν πιο εύκολα να καταλάβουν το περιεχόμενο (αφού έχει συζητηθεί το θέμα στην τάξη).

Στη φωτοτυπία που τους δίνει λείπει όλο το όνομα του μήνα.

Τα παιδιά, ακούγοντας το τραγούδι, πρέπει να συμπληρώσουν τις λέξεις το καθένα μόνο του και χωρίς βοήθεια.

Ακούνε το τραγούδι αρκετές φορές και το τραγουδούν ταυτόχρονα.

Επιπλέον δραστηριότητες

- Κολλάζ με τους μήνες

Ο/Η εκπαιδευτικός μοιράζει χαρτάκια (μισό Α4) και το κάθε παιδί γράφει το όνομα ενός μήνα και τον ζωγραφίζει όπως λέει το τραγούδι.

Κολλάνε τους μήνες σε χαρτί του μέτρου χωρισμένους σε εποχές.

Δίνουν τίτλο στο έργο τους.

- Δραματοποίηση

Το κάθε παιδί διαλέγει έναν μήνα και με πανιά, ρούχα, χαρτιά γκοφρέ μεταμφιέζεται και παρουσιάζεται στους άλλους.

Χωρίζονται σε εποχές.

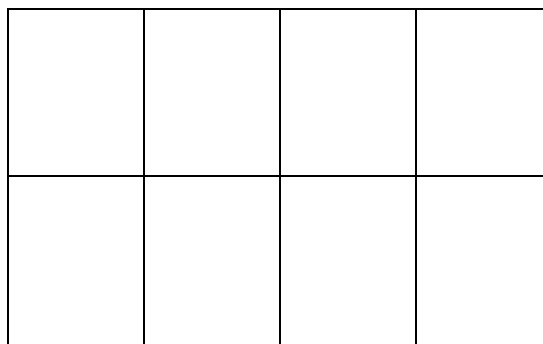
Μπορεί επίσης με παντομίμα να παρουσιάσει στα άλλα παιδιά τα χαρακτηριστικά του κάθε μήνα και αυτά να μαντέψουν ποιος μήνας είναι. Τέλος περιγράφει γιατί διάλεξε τα συγκεκριμένα υλικά για να παρουσιάσει τον μήνα του.

- Κόμικς

Ο εκπαιδευτικός παρακινεί τα παιδιά να φτιάξουν όλα μαζί μια ιστορία (σενάριο) με τον αγώνα δρόμου που κάνουν οι αθλητές μήνες. Τι λένε, πώς νιώθουν (κρυώνουν – ζεσταίνονται κτλ.).

Θα μπορούσε το κάθε παιδί να σκεφτεί μια δικιά του ιστορία.

Δίνει στα παιδιά σελίδες Α4 χωρισμένες στα 8 και εικονογραφούν την ιστορία.

Αν δεν έχουν ξανακάνει κόμικς, δείχνει άλλα κόμικς, εξηγεί πώς γίνεται και τους δίνει τις απαραίτητες οδηγίες.

- Φαντάζονται μια ιστορία και τη γράφουν όπως μπορούν

Ο εκπαιδευτικός φτιάχνει μαζί με τα παιδιά μια ομαδική ιστορία με τους δώδεκα αθλητές μήνες «που ήθελαν να κάνουν έναν αγώνα δρόμου, αλλά...» (Βλ. σχετικά *Παραγωγή απλών ιστοριών*).

Μετά την εικονογραφούν και κάνουν το βιβλιοπαραμύθι της τάξης.

Παραλλαγή: Μπορούν να ξεκινήσουν την ιστορία όλοι μαζί, όμως το κάθε παιδί να δώσει το δικό του τέλος.

A., B., Γ. ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ: Αντικείμενα σχολικής τάξης και σχολικής τσάντας. Τοπικά επιρρήματα. Μέλη οικογένειας

Στόχοι

- Ανάπτυξη προφορικού λόγου
- Αντιστοίχιση προφορικού και γραπτού λόγου
- Εξάσκηση στην προφορική χρήση απλών προτάσεων του τύπου Y-P, Y-P-K και Y-P-A
- Κατανόηση ερωτηματικής και καταφατικής πρότασης
- Κατάκτηση βασικού λεξιλογίου (*Αντικείμενα σχολικής τάξης και σχολικής τσάντας. Μέλη οικογένειας*)
- Εξοικείωση με τη χρήση συχνόχρηστων τοπικών επιρρημάτων
- Αφήγηση βάσει εικόνας
- Γραφή προσωπικού ονόματος
- Αναγνώριση απλών επιγραφών

A. Αντικείμενα σχολικής τάξης και σχολικής τσάντας

Ο/Η εκπαιδευτικός προσπαθεί, κυρίως μέσα από τις παιγνιώδεις δραστηριότητες που ακολουθούν, να διαπιστώσει σε ποιον βαθμό τα παιδιά γνωρίζουν το λεξιλόγιο που αφορά τα **χρηστικά αντικείμενα της τάξης και της σχολικής τσάντας**. Η κατάκτησή του από όλα τα παιδιά είναι απαραίτητη για την επικοινωνία στην τάξη.

Συνοδευτικό υλικό

Τα σχετικά θεματικά λεξιλόγια από:

1. *Εικονογραφημένο Λεξικό Α', Β', Γ' τάξης*, σελ. 437
2. *Το μικρό μου Λεξικό 2*, ΚΕΔΑ, σελ. 12-13, 10-11, 8-9, 6-7

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Α1: «Παιχνίδι του Κιμ»²⁰

ΥΛΙΚΑ: αντικείμενα της τάξης, ένα πανί

1. Ο/Η εκπαιδευτικός συγκεντρώνει αρκετά από τα χρηστικά αντικείμενα της τάξης (μολύβια, γόμες, ξύστρες, μαρκαδόρους, τετράδια, κιμωλίες, σφουγγάρι).
2. Τα δείχνει ένα ένα στα παιδιά αναφέροντας κάθε φορά το όνομα του αντικειμένου.
3. Στη συνέχεια τα ανακατεύει, τα σκεπάζει με ένα πανί και φωνάζει κάποιο παιδί λέγοντας: Έλα, ... (το όνομα του παιδιού), πάρε το μολύβι.
4. Το παιδί βάζει το χέρι του κάτω από το πανί και με την αφή προσπαθεί να το βρει. Το παιδί δείχνει το αντικείμενο που βγάζει και ο/η εκπαιδευτικός ρωτά την τάξη: «Είναι μολύβι;» και η τάξη απαντά. Αν δεν έχει βγάλει το σωστό αντικείμενο, το παιδί το αφήνει και πάλι κάτω από το πανί. Αν είναι το σωστό, το κρατάει.

²⁰ Παραλλαγή δραστηριότητας από το βιβλίο *Οδηγίες για τη διδασκαλία των βιβλίων της Α' τάξης*, ΥΠΔΒΜΘ – Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων – ΟΕΔΒ, 2000¹, σελ. 34-35.

5. Το παιχνίδι συνεχίζεται με το επόμενο παιδί. Όποιο παιδί στο τέλος του παιχνιδιού έχει μαζέψει τα περισσότερα αντικείμενα, κερδίζει. Είναι σημαντικό να υπάρχουν αρκετά αντικείμενα από το κάθε είδος.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Α2

ΥΛΙΚΑ: *Το μικρό μου Λεξικό 2*²¹, σελ. 12-13

Ο/Η εκπαιδευτικός δείχνει στις σελίδες 12 και 13 του λεξικού τις εικόνες των αντικειμένων της τσάντας²² που έχει επιλέξει και ζητά από τα παιδιά να πουν τι είναι. Συγχρόνως δείχνει με το δάχτυλό του την αντίστοιχη λέξη.

Στόχος είναι τα παιδιά να αρχίσουν να εξοικειώνονται με τη γραπτή μορφή των λέξεων (αντιστοίχιση γραπτού και προφορικού λόγου).

1η προέκταση: Προφορική χρήση των α' και γ' προσώπων του ρήματος *έχω*.

1. Ο/Η εκπαιδευτικός, κρατώντας ένα από τα αντικείμενα, π.χ. ένα μολύβι, λέει «Έχω ένα μολύβι». Ζητά από ένα παιδί να δείξει το μολύβι του και να επαναλάβει τη φράση. Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτικός λέει «ο/η ..... έχει ένα μολύβι».
2. Η διαδικασία επαναλαμβάνεται με διαφορετικά αντικείμενα και παιδιά.
3. Σκεπάζουν και πάλι τα αντικείμενα με το πανί. Κάθε παιδί με τη σειρά του παίρνει ένα αντικείμενο και το δείχνει. Τα υπόλοιπα παιδιά λένε αυτό που βλέπουν: «Ο/Η ..... έχει .....».

2η προέκταση²³: Ο/Η εκπαιδευτικός, κάνοντας τις κατάλληλες κινήσεις, συνδέει τα αντικείμενα της σχολικής τσάντας με τα σχετικά ρήματα. Π.χ. «Τι κάνω με το μολύβι;» «Με το μολύβι γράφω» κ.ο.κ.

Έτσι τα παιδιά θα έρθουν σε πρώτη επαφή με τη δομή μιας ερωτηματικής και μιας καταφατικής πρότασης.

- Προτείνεται να δείξει στα παιδιά επιλεγμένες εικόνες (γράφω, ζωγραφίζω, σβήνω, ξύνω) των σελίδων 10-11 από *Το μικρό μου Λεξικό 2* και να τους ζητήσει να επαναλάβουν τις προτάσεις του τύπου «Με το μολύβι γράφω».

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Α3: Η τάξη

ΥΛΙΚΑ: *Το μικρό μου Λεξικό 2*, σελ. 8-9

μικρές καρτέλες σε 3 διαφορετικά χρώματα

1. Ο/Η εκπαιδευτικός δείχνει στην κεντρική εικόνα των σελίδων 8-9 από *Το μικρό μου Λεξικό 2* ένα προς ένα τα αντικείμενα και ζητά από τα παιδιά να δείξουν το αντίστοιχο αντικείμενο στην τάξη, λέγοντας το όνομά του.

²¹ *Το μικρό μου Λεξικό 2*. 2003. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο – Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής

²² Επειδή η λέξη «τσάντα» είναι κοινή με την τουρκική, καλό είναι ο/η εκπαιδευτικός να ξεκινήσει από αυτή.

²³ Η προέκταση αυτή πραγματοποιείται εφόσον τα παιδιά γνωρίζουν το θεματικό λεξιλόγιο και χειρίζονται με ευκολία τους τύπους: *έχω-έχει*.

2. Μοιράζει τις καρτέλες στα παιδιά έτσι ώστε να σχηματιστούν τρεις ισοδύναμες ομάδες.
3. Λέει δυνατά ένα χρώμα και ένα αντικείμενο ή σημείο της τάξης. Τα παιδιά με το αντίστοιχο χρώμα θα πρέπει να ακουμπήσουν το αντικείμενο ή σημείο: π.χ. κίτρινο – θρανίο, κόκκινο – τοίχος, κόκκινο – βιβλιοθήκη, πράσινο – καρέκλα κ.ο.κ.
4. Δίνει τον ρόλο του καθοδηγητή του παιχνιδιού στα παιδιά με τη σειρά.

B. Συχνόχρηστα τοπικά επιρρήματα

Η διδασκαλία των συχνόχρηστων τοπικών επιρρημάτων *πάνω, κάτω, μέσα, έξω, εδώ, εκεί* δίνει την ευκαιρία για την ενσυνείδητη επαφή των παιδιών με ερωτηματικές προτάσεις του τύπου «Πού είναι .....;» και «Τι είναι .....;», απαραίτητες για την περιγραφή εικόνων. Η περιγραφή εικόνων και η αφήγηση που στηρίζεται σε αυτές αποτελούν βασικά στοιχεία της διδακτικής πρακτικής των πρώτων τάξεων του δημοτικού.

→ Παράλληλα με τη διδασκαλία αυτών των επιρρημάτων προτείνεται η ανάγνωση του βιβλίου «Πού πήγε ο Σποτ;»

→ Πριν από τις δραστηριότητες, ο/η εκπαιδευτικός υποδεικνύει στα παιδιά με τη βοήθεια των εικόνων (βλ. παράρτημα) τη σημασία των λέξεων *πάνω, κάτω, μέσα, έξω, εδώ, εκεί*.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Β1: Μέσα – έξω²⁴

ΥΛΙΚΑ: κιμωλία

1. Ο εκπαιδευτικός και τα παιδιά παίζουν το παιχνίδι *Μέσα-έξω*: ένα από τα παιδιά σχεδιάζει με κιμωλία στο πάτωμα (ή έξω στην αυλή) ένα μεγάλο κύκλο.
2. Τα παιδιά στέκονται ακριβώς έξω από τη γραμμή. Κάθε φορά που ο εκπαιδευτικός φωνάζει «μέσα», τα παιδιά πηδάνε μέσα στον κύκλο. Όταν φωνάζει «έξω», πηδάνε όλα έξω. Όποιο παιδί δε μετακινηθεί χάνει.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Β2: Μπάσκετ⁵

ΥΛΙΚΑ: μια μικρή μπάλα, ένα καλάθι ή ένα μεγάλο κουτί

1. Τα παιδιά χωρίζονται σε δύο ομάδες με βάση ένα χρώμα (π.χ. κόκκινη ομάδα, κίτρινη ομάδα).
2. Οι δύο ομάδες στέκονται αντικριστά σε απόσταση.

²⁴ Οι δραστηριότητες έχουν αντληθεί από το βιβλίο *Οδηγίες για τη διδασκαλία των βιβλίων της Α' τάξης*, ΥΠΔΒΜΘ – Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων – ΟΕΔΒ, 2000¹, σελ. 40-41.

3. Στη μέση ο εκπαιδευτικός τοποθετεί ένα καλάθι ή ένα μεγάλο κουτί. Προσπαθούν με τη σειρά να βάλουν την μπάλα στο καλάθι (όπως στο μπάσκετ).
4. Όταν η μπάλα μπαίνει στο καλάθι, όλα τα παιδιά φωνάζουν «μέσα», όταν δεν μπαίνει φωνάζουν «έξω». Το παιχνίδι συνεχίζεται όσο κρατάει το ενδιαφέρον των παιδιών.
5. Κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού ο/η εκπαιδευτικός γράφει τους πόντους κάθε ομάδας.
6. Στο τέλος του παιχνιδιού τα παιδιά μετρούν τους πόντους για να δουν ποια ομάδα νίκησε.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Β3: Πάνω, κάτω, μέσα

ΥΛΙΚΑ: 1 θρανίο, 1 κουτί, γόμες (ή άλλο μικρό αντικείμενο) όσα και τα παιδιά

1. Ο/Η εκπαιδευτικός τοποθετεί στο κέντρο του χώρου του παιχνιδιού (αυλή ή αίθουσα) ένα μεγάλο κουτί και ένα θρανίο.
2. Μοιράζει στα παιδιά από μια γόμα ή κάποιο άλλο σχετικά μικρό αντικείμενο.
3. Τα παιδιά προχωρούν σε κυκλική φορά με τον ρυθμό που δίνει ο/η εκπαιδευτικός με ταμποурίνο ή παλαμάκια.
4. Ο/Η εκπαιδευτικός, αλλάζοντας τον ρυθμό, δίνει μια εντολή, π.χ. «Κάτω από το θρανίο» ή «Μέσα στο κουτί». Τότε πρέπει τα παιδιά να ακουμπήσουν αυτό που κρατάνε στο σωστό μέρος.
5. Τον ρόλο του αρχηγού που δίνει τον ρυθμό και τις εντολές αναλαμβάνουν όσα παιδιά θέλουν, με τη σειρά.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Β4: Πάνω κάτω

ΥΛΙΚΑ: ένα μικρό αντικείμενο (π.χ. ξύστρα, πέτρα) που να κρύβεται στη χούφτα.

1. Τα παιδιά χωρίζονται σε δύο ομάδες. Η μία ομάδα κάθεται απέναντι από την άλλη έχοντας μπροστά της τόσα θρανία όσα χρειάζονται για να σταθούν από πίσω της όλα τα παιδιά κάθε ομάδας. Κάθε ομάδα διαλέγει αρχηγό και αποφασίζουν ποια θα αρχίσει.
2. Το αντικείμενο που έχει στα χέρια του το παιδί μιας από τις ομάδες πρέπει να περάσει κάτω από το τραπέζι από τα χέρια των μελών όλης της ομάδας, μέχρι ο αρχηγός της άλλης ομάδας να φωνάξει «Πάνω».
3. Όλοι οι παίκτες της ομάδας που κρύβει το αντικείμενο πρέπει να σηκώσουν το χέρι τους με κλειστή τη χούφτα, παριστάνοντας (όλοι) ότι το κρατούν. Τότε, ο αρχηγός της άλλης ομάδας φωνάζει «Κάτω» και οι παίκτες βάζουν τα κλειστά χέρια τους πάνω στο θρανίο.
4. Ο αρχηγός διαλέγει εκείνον που νομίζει ότι έχει το αντικείμενο. Αν μαντέψει σωστά, η ομάδα του παίρνει το αντικείμενο και το κρύβει, όπως προηγουμένως, αλλιώς η πρώτη ομάδα ξαναπαίζει.
5. Κάθε φορά οι ομάδες αλλάζουν αρχηγό, ώστε να περάσουν όλα τα παιδιά από αυτή τη θέση.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Β5 : Πού είναι;

ΥΛΙΚΑ: ένα παιχνίδι, π.χ. ένα αυτοκινητάκι, ένα αρκουδάκι

1. Τα παιδιά κάθονται σε κύκλο. Ένα παιδί τοποθετεί το παιχνίδι σε σημείο της αίθουσας που γνωρίζει το όνομά του (ο εκπαιδευτικός πρέπει να σιγουρευτεί γι' αυτό), π.χ. μέσα στο ντουλάπι.
2. Στη συνέχεια αγγίζει στην πλάτη ένα άλλο παιδί και το ρωτάει «Πού είναι .....;» Αν το παιδί απαντήσει σωστά, παίρνει με τη σειρά του το παιχνίδι, το τοποθετεί αλλού και ρωτά.
3. Το παιχνίδι συνεχίζεται όσο διατηρείται το ενδιαφέρον των παιδιών.

Παραλλαγή: Ένα παιδί κρύβει το αντικείμενο. Τα υπόλοιπα παιδιά με τη σειρά τους θέτουν ερωτήσεις του τύπου: «Είναι πάνω στο ντουλάπι;», «Είναι μέσα στην τσάντα;» και εκείνο απαντά «Ναι» ή «Όχι». Όποιος το βρει, το κρύβει και πάλι, και το παιχνίδι συνεχίζεται.

Γ. Οικογένεια

Συνοδευτικό υλικό: *Εικονογραφημένο Λεξικό Α', Β', Γ' τάξης*, σελ. 304
Βιβλίο Μελέτης Περιβάλλοντος Α' τάξης, σελ. 25-37
Το Μικρό μου Λεξικό 3, ΚΕΔΑ (Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής – Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών), σελ. 6-11
Η σύντομη ταινία [MOPMΩ: Δ' Επίπεδο: Επεισόδιο 35: Η οικογένειά μου](http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/771), Πανεπιστήμιο Κρήτης. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Εργαστήριο Διαπολιτισμικών και Μεταναστευτικών Μελετών (Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.),
<http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/771>

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Γ1: Οικογένειες

ΥΛΙΚΑ: φωτογραφίες από περιοδικά με διάφορες οικογένειες, το βιβλίο της Μελέτης Περιβάλλοντος, οικογενειακές φωτογραφίες που φέρνουν τα παιδιά και ο/η εκπαιδευτικός. Προαιρετικά, φωτογραφική μηχανή

1. Ο/Η εκπαιδευτικός παρουσιάζει στα παιδιά τις διαφορετικές οικογενειακές φωτογραφίες και τους δίνει λίγο χρόνο να τις παρατηρήσουν. Ο/Η εκπαιδευτικός επιλέγει μία και τους εξηγεί: «Αυτός είναι ο μπαμπάς...», «αυτή είναι η γιαγιά» κτλ. Καλό είναι να υπάρχουν στις φωτογραφίες και μονογονεϊκές οικογένειες.
2. Ο/Η εκπαιδευτικός παρουσιάζει τη δική του οικογένεια. Κατόπιν ζητά από κάθε παιδί να παρουσιάσει τη δική του οικογενειακή φωτογραφία, αν έχει φέρει, ή μια από τις άλλες.
3. Τα παιδιά, χωρισμένα σε ομάδες, γίνονται οικογένειες και υιοθετούν το καθένα έναν ρόλο, τον οποίο υποδεικνύουν με τη στάση τους. Στη συνέχεια ποζάρουν, σε παγωμένη εικόνα, για μια «οικογενειακή φωτογραφία». Τα

παιδιά εναλλάσσουν τους ρόλους, και έτσι δημιουργούνται διαφορετικά οικογενειακά πορτρέτα. Κάθε παιδί ανακοινώνει ποιο μέλος της οικογένειας είναι: π.χ. «Είμαι ο παππούς».

Παραλλαγή: Η μια ομάδα μαντεύει τους ρόλους της άλλης με φράσεις του τύπου « Η..... είναι η μαμά».

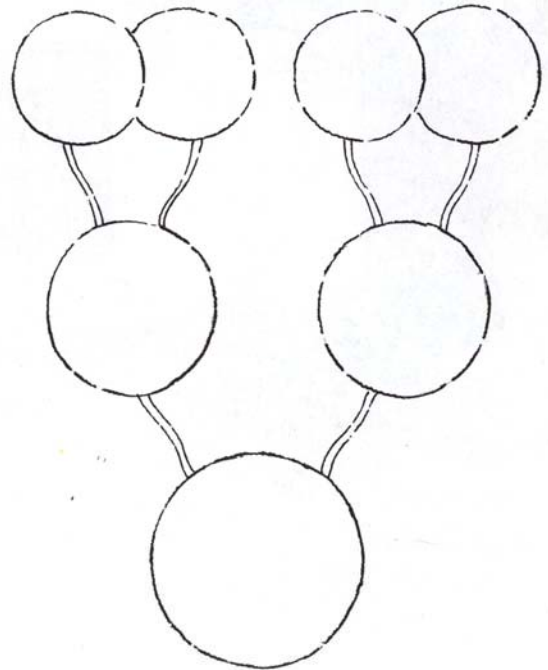
4. Αν πραγματοποιηθεί φωτογράφιση των παγωμένων εικόνων και εκτυπωθούν οι φωτογραφίες, τα παιδιά τις σχολιάζουν και τις συγκρίνουν. «Εδώ ο .... είναι ο μπαμπάς, εδώ η .... είναι μαμά και εδώ η .... είναι το παιδί τους».

Επέκταση: Γράφουν σε μικρά κομμάτια χαρτιού φράσεις του τύπου «Εγώ είμαι η μαμά» και τις κολλούν στις φωτογραφίες, στις ανάλογες θέσεις.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Γ2: Η οικογένειά μου

Ζωγράφισε κι εσύ και γράψε
όπως η Αγγέλα.

Ο/Η εκπαιδευτικός φωτοτυπεί τη σελίδα για κάθε παιδί και τους ζητά να τη συμπληρώσουν.²⁵

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Γ3: Η οικογένειά μου

ΥΛΙΚΑ: χαρτιά, χρώματα

1. Τα παιδιά ζωγραφίζουν την οικογένειά τους και την παρουσιάζουν στην τάξη.
2. Με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού συμπληρώνουν τα ονόματα και τις ιδιότητες των μελών της οικογένειας.
3. Τα παιδιά σχολιάζουν τις ζωγραφιές τους με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού που ρωτά, π.χ. «Ποιος έχει δύο αδέρφια;».
« Βλέπετε πόσα αδέρφια έχει η ...;»
4. Οι ζωγραφιές των παιδιών παραμένουν στην τάξη και συμπληρώνονται, με κάθε αφορμή, με χαρακτηριστικά αντικείμενα του κάθε προσώπου, π.χ. μια σχολική τσάντα, ένα ποδήλατο, ένα μπιμπερό κτλ. Τα παιδιά ζωγραφίζουν τα αντικείμενα αυτά χωριστά, τα κόβουν περιμετρικά και τα κολλούν στην κατάλληλη θέση του οικογενειακού πορτρέτου. Αποτελούν έτσι ένα επιπλέον ανανεούμενο υλικό για τον εμπλουτισμό του λεξιλογίου των παιδιών.

---

²⁵ Η δραστηριότητα έχει αντληθεί από το βιβλίο *Οι πατημασιές για τη διδασκαλία των ελληνικών στην Α΄ τάξη των Μειονοτικών Σχολείων*, ΥΠΔΒΜΘ – Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων – ΟΕΔΒ, 1999¹, σελ. 9.

Δ., Ε. ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ: Γειτονιά, σπίτι

Στόχοι

- Ανάπτυξη προφορικού λόγου
- Αντιστοίχιση προφορικού και γραπτού λόγου
- Εξάσκηση στην προφορική χρήση απλών προτάσεων του τύπου Υ-Ρ, Υ-Ρ-Κ και Υ-Ρ-Α
- Κατάκτηση βασικού λεξιλογίου (*γειτονιά, σπίτι*)
- Επέκταση του λεξιλογίου των συχνόχρηστων τοπικών επιρρημάτων
- Αφήγηση βάσει εικόνας
- Αναγνώριση απλών επιγραφών
- Ερωτηματικές προτάσεις

Δ. Η γειτονιά μας

Συνοδευτικό υλικό:

Οι Πατημασιές, ΥΠΔΒΜΘ – Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων – ΟΕΔΒ, 1999¹, σελ. 4-5 (1ο βιβλίο για τη διδασκαλία των ελληνικών στην Α΄ τάξη των Μειονοτικών Σχολείων)

Το Μικρό μου Λεξικό 3, ΚΕΔΑ (Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής – Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών), σελ. 26-27 και 31

Μελέτη Περιβάλλοντος Α΄ τάξης, κεφάλαιο «Ο τόπος μου», σελ. 50-73

Να 'χαμε και τι να 'χαμε, cd, ΥΠΔΒΜΘ – Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων: Έλα να φτιάξουμε μια πόλη

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Δ1: Η γειτονιά

ΥΛΙΚΑ: *Οι Πατημασιές*, ΥΠΔΒΜΘ – Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων, ΟΕΔΒ, 1999¹, σελ. 4-5

Το Μικρό μου Λεξικό 3, ΚΕΔΑ (Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής – Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών), σελ. 26-27 και 31 (σε ηλεκτρονική μορφή)

1. Ο/Η εκπαιδευτικός δείχνει στα παιδιά την εικόνα των σελίδων 4-5 από το βιβλίο *Οι πατημασιές* και τους ζητά να την περιγράψουν.
2. Τα παιδιά με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού (που παίρνει τον ρόλο του γραμματέα τους) γράφουν σε χαρτί του μέτρου, σε λίστα, το βασικό λεξιλόγιο της γειτονιάς (δρόμος, σπίτι κ.ά.). Δίπλα σε κάθε λέξη κάνουν τη ζωγραφιά της.
3. Διευρύνουν το λεξιλόγιο για τη γειτονιά χρησιμοποιώντας τις σελίδες 26-27 από *Το Μικρό μου Λεξικό 3*. Ο/Η εκπαιδευτικός εξηγεί στα παιδιά ότι η πολυκατοικία, η μονοκατοικία κτλ. είναι σπίτια.
  - ✓ Οι εικόνες των σελ. 22, 24 και 28 του 1ου τεύχους του βιβλίου γλώσσας για την Α΄ Δημοτικού *ΓΡΑΜΜΑΤΑ – ΛΕΞΕΙΣ – ΙΣΤΟΡΙΕΣ* μπορεί να αποτελέσουν επίσης πηγή για τον εμπλουτισμό του λεξιλογίου του σχετικού με τη γειτονιά.

4. Αν ο/η εκπαιδευτικός κρίνει σκόπιμο, ζητά από τα παιδιά να συμπληρώσουν την άσκηση της σελίδας 31 από *Το Μικρό μου Λεξικό 3*.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Δ2: Χάρτης της γειτονιάς

ΥΛΙΚΑ: χαρτιά, μολύβια, χρώματα, κολλά, χαρτί του μέτρου

1. Ο/Η εκπαιδευτικός οργανώνει έναν περίπατο γύρω από το σχολείο. Κατά τη διάρκειά του, μαζί με τα παιδιά κατονομάζουν και εκείνος καταγράφει τα βασικά σημεία που βλέπουν γύρω τους.
  2. Επιστρέφοντας στην τάξη τα ζωγραφίζουν, τα κόβουν περιμετρικά και να κολλούν σε ένα χαρτί του μέτρου, με επίκεντρο το σχολείο. Σε ξεχωριστά κομμάτια χαρτιού γράφουν τις αντίστοιχες λέξεις με τα άρθρα τους και τις κολλούν στις κατάλληλες θέσεις, ώστε να δημιουργήσουν τον «χάρτη της γειτονιάς» .
  3. Ο «χάρτης» τοποθετείται στον τοίχο και σταδιακά εμπλουτίζεται. Αποτελεί επιπλέον κατάλληλο υλικό για την επανάληψη και τον εμπλουτισμό του λεξιλογίου των τοπικών επιρρημάτων (*δίπλα, δεξιά, αριστερά, μπροστά, πίσω*).
  4. Τα παιδιά χωρίζονται σε δύο ομάδες. Η μια ομάδα κάνει ερωτήσεις με αφορμή τον «χάρτη» και η άλλη απαντά. Π.χ. «Πού είναι η πλατεία;» «Πόσους ορόφους έχει το σπίτι;» κ.ο.κ. Κατόπιν αλλάζουν ρόλους.
- ✓ Στην περίπτωση που ο περίπατος δεν είναι εύκολο να πραγματοποιηθεί, η δραστηριότητα πραγματοποιείται με την επίδειξη των εικόνων του συνοδευτικού υλικού.

ΠΡΟΤΑΣΗ: Με την ολοκλήρωση της επεξεργασίας των λεξιλογικών περιοχών που αφορούν τη γνωριμία, τα σχολικά αντικείμενα, τα βασικά χρώματα, τα συχνόχρηστα τοπικά επιρρήματα, την οικογένεια και τη γειτονιά, τα παιδιά είναι σε θέση να κατανοήσουν το περιεχόμενο του 1ου βιβλίου της Α΄ τάξης για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στα μειονοτικά σχολεία *Οι πατημασιές*. Προτείνεται να γίνει επεξεργασία του βιβλίου αυτού, όπως περιγράφεται στην 1η ενότητα του υποστηρικτικού υλικού για τα εξωσχολικά βιβλία, στο ομώνυμο κεφάλαιο.

Στο 1ο βιβλίο οι αναγνώστες παρακολουθούν πώς, με αφορμή έναν σκύλο, γνωρίζονται τα παιδιά ήρωες και των επτά βιβλίων των Α΄ και Β΄ τάξεων. Οι εικόνες είναι αυτές που αφηγούνται την ιστορία, ενώ το κείμενο, που είναι ελάχιστο, αποσκοπεί περισσότερο στην εξοικείωση με τον γραπτό λόγο.

Ο εκπαιδευτικός, αν το θεωρεί σκόπιμο, παραβλέπει τις σελίδες που καλούνται να συμπληρώσουν τα παιδιά, και οι οποίες παρεμβάλλονται. Αυτές μπορεί να δοθούν και ανεξάρτητα, κατά τη διάρκεια της επεξεργασίας της αντίστοιχης λεξιλογικής ενότητας.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Δ3: Έλα να φτιάξουμε μια πόλη

ΥΛΙΚΑ: Να 'χαμε και τι να 'χαμε, cd (ΥΠΔΒΜΘ – Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων), χαρτόνι συσκευασίας, κουτιά από ποικίλες συσκευασίες σε

διάφορα μεγέθη (από σπίρτα, γάλα κ.ά.), μικρά κλαδάκια, πλαστελίνη, οδοντογλυφίδες, γκοφρέ χαρτί, μαρκαδόροι, ψαλίδια, κόλλα, χαρτοταινία

1. Ακούνε το τραγούδι στην τάξη 2-3 φορές. Ψάχνουν στα θεματικά λεξιλόγια του συνοδευτικού υλικού τις αντίστοιχες εικόνες.
2. Ο/Η εκπαιδευτικός μεγεθύνει τη σελίδα με τους στίχους και τη διαβάζει, έτσι ώστε τα παιδιά να βλέπουν το κείμενο, υποδεικνύοντας με το δάχτυλο τις λέξεις. Σταματά σε χαρακτηριστικά σημεία και τους ζητά να πουν την επόμενη λέξη, την οποία και δείχνει. Οι λέξεις που επιλέγει θα πρέπει να είναι γνωστές στα παιδιά.
3. Τα παιδιά ετοιμάζουν μια μακέτα της πόλης με ποικίλα υλικά. Γράφουν στα κτίρια ταμπέλες.
4. Αν ο/η εκπαιδευτικός κρίνει ότι τα παιδιά έχουν κατακτήσει τον γραπτό κώδικα, ζητά από τα παιδιά να συμπληρώσουν τις λέξεις που λείπουν από το τραγούδι.

ΕΛΑ ΝΑ ΦΤΙΑΞΟΥΜΕ ΜΙΑ ΠΟΛΗ

Έλα να φτιάξουμε μια πόλη
να τη ζηλεύουν όλες κι όλοι:
παραμυθένια, αστεράτη,
όλο παιδιά να 'ναι γεμάτη.
Να έχει πάρκα και πλατείες,
να 'χει τζαμιά και εκκλησίες,
μεγάλους δρόμους και αλάνες
και μινιρέδες και καμπάνες
και σιντριβάνια και δεντράκια
και σινεμά και θεατράκια.
Να έχει σπίτια ένα κι ένα,
ωραία, νοικοκυρεμένα.
Να είν' οι κήποι ανθισμένοι
κι οι τοίχοι τους ζωγραφισμένοι,
να 'χουν βεράντα και μπαλκόνι
να κουβεντιάζουν οι γειτόνοι.
Έλα να φτιάξουμε μια πόλη
να τη ζηλεύουν όλες κι όλοι!
Να 'ναι οι άνθρωποι όλοι φίλοι,
φίλοι κι οι γάτες και οι σκύλοι.

ΕΛΑ ΝΑ ΦΤΙΑΞΟΥΜΕ ΜΙΑ ΠΟΛΗ

Έλα να φτιάξουμε μια πόλη
να τη ζηλεύουν όλες κι όλοι:
παραμυθένια, αστεράτη,
όλο παιδιά να 'ναι γεμάτη.
Να έχει ..... και .....,
να 'χει ..... και .....,
μεγάλους ..... και .....
και ..... και .....
και ..... και .....
και σινεμά και .....
Να έχει ..... ένα κι ένα,
ωραία, νοικοκυρεμένα.
Να είν' οι ..... ανθισμένοι
κι οι ..... τους ζωγραφισμένοι

να 'χουν ..... και .....
να κουβεντιάσουν οι γειτόνοι.
Έλα να φτιάξουμε μια πόλη
να τη ζηλεύουν όλες κι όλοι!
Να 'ναι οι άνθρωποι όλοι φίλοι,
φίλοι κι οι γάτες και οι σκύλοι.

E. Το σπίτι

Συνοδευτικό υλικό: *Πού είναι ο Φασαριάς*, ΥΠΔΒΜΘ – Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων – ΟΕΔΒ, 19991, σελ. 36 (2ο βιβλίο για τη διδασκαλία των ελληνικών στην Α' τάξη των Μειονοτικών Σχολείων)

Εικονογραφημένο λεξικό Α', Β', Γ' τάξης, σελ. 115, 214, 269, 412

Μελέτη Περιβάλλοντος Α' τάξης, σελ. 50-51

[ΜΟΡΜΩ: Γ' Επίπεδο: Επεμνλξικισόδιο 23: Σπίτι μου σπιτάκι μου,](http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/757)

<http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/757> Πανεπιστήμιο Κρήτης.

Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Εργαστήριο Διαπολιτισμικών και Μεταναστευτικών Μελετών

- ✓ Σκόπιμο είναι ο/η εκπαιδευτικός να δείξει στα παιδιά το συνοδευτικό υλικό και να το συζητήσουν.
- ✓ Προτείνεται να διαβαστεί το βιβλίο της Λ Βαρβαρούση *Το αγαπημένο μου σπιτάκι*, Αθήνα, εκδόσεις Παπαδόπουλος, 2007 (βλ. και σχετικές δραστηριότητες)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Ε1: Οι χώροι του σπιτιού και τα έπιπλά τους

ΥΛΙΚΑ: χαρτί του μέτρου, μαρκαδόροι, μολύβια. Προαιρετικά, περιοδικά

1. Ο/Η εκπαιδευτικός δείχνει στα παιδιά τη σελ. 36 από το βιβλίο *Πού είναι ο Φασαριάς*, με το λεξιλόγιο για το σπίτι, και συζητούν.
2. Ζωγραφίζει σε ένα μεγάλο κομμάτι χαρτί του μέτρου ένα σπίτι και το χωρίζει σε δωμάτια.
3. Τα παιδιά αποφασίζουν τη χρήση κάθε δωματίου και τη γράφουν στο σχέδιο του σπιτιού. Ζωγραφίζουν, και γράφουν με τα άρθρα τους, τα έπιπλα και τα αντικείμενα του σπιτιού σε κάθε δωμάτιο. Εναλλακτικά, κόβουν έπιπλα και άλλα αντικείμενα σπιτιού από περιοδικά και τα κολλούν. (Μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις λέξεις του λεξιλογίου της σελίδας 36 του βιβλίου *Πού είναι ο Φασαριάς*.)

Επέκταση: Τα παιδιά φτιάχνουν απλές κουκλίτσες που παριστάνουν τον εαυτό τους, με χαρτί κολλημένο πάνω σε μολύβι και περιηγούνται στον χώρο του σπιτιού, περιγράφοντας τι κάνουν κάθε φορά, π.χ. «Πάω στην κουζίνα, ανοίγω το ψυγείο, πίνω γάλα».

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Ε2: Οι χώροι του σπιτιού και τα έπιπλά τους

ΥΛΙΚΑ: χαρτιά Α4 και Α3, κόλλες στικ, μολύβια, ξυλομπογιές, περιοδικά, ψαλίδια.

1. Ο/Η εκπαιδευτικός μοιράζει στα παιδιά ψαλίδια, κόλλες, περιοδικά και χαρτιά Α3.
2. Το κάθε παιδί κόβει έπιπλα από τα περιοδικά και τα κολλάει στο χαρτί του διαμορφώνοντας ένα δωμάτιο ή ένα σπίτι. Αν κάποια έπιπλα τοποθετηθούν σε χώρους άλλους από τους συνήθεις, όπως, π.χ., ένα κρεβάτι στην κουζίνα, ο/η εκπαιδευτικός δε διορθώνει τα παιδιά, αλλά τα αφήνει να «επιπλώσουν» το σπίτι όπως εκείνα νομίζουν. Θα πρέπει να έχει υπόψη του ότι κάθε παιδί έχει τις δικές του εμπειρίες.
3. Τα παιδιά κόβουν από τα περιοδικά ή ζωγραφίζουν ανθρώπους ή και ζώα και τα κολλούν στο χαρτί του.
4. Κάθε παιδί δημιουργεί και αφηγείται μια μικρή ιστορία με αφορμή την εικόνα που έχει ετοιμάσει.
5. Με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού γράφει την ιστορία του: Ο/Η εκπαιδευτικός καταγράφει την αφήγηση και ζητάει από το παιδί να γράψει σ' αυτή τις λέξεις που ξέρει.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Ε3: Κατασκευή σπιτιού

ΥΛΙΚΑ: 1 μεγάλο χαρτόκουτο, χαρτόνι, ψαλίδι, κοπίδι, χαρτοταινία, κόλλα, χρώματα, πλαστελίνη, σπирτόκουτα, σπέρτα ή οδοντογλυφίδες ή ξυλάκια.

1. Τα παιδιά σχεδιάζουν παράθυρα και πόρτα στις εξωτερικές πλευρές του χαρτόκουτου και τις ζωγραφίζουν.
2. Ο/Η εκπαιδευτικός αφαιρεί την πάνω πλευρά του κουτιού, ώστε να υπάρχει πρόσβαση στο εσωτερικό του κουτιού-σπιτιού. Μπορεί να αφαιρέσει και μία ή δύο από τις πλευρές του σπιτιού για τον ίδιο λόγο, οι οποίες στη συνέχεια μπορούν να κολληθούν με χαρτοταινία, ώστε να ανοιγοκλείνουν.
3. Τα παιδιά, με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού, κόβουν χαρτόνια στο πλάτος του κουτιού, πάνω στα οποία ζωγραφίζουν πόρτες. Τα χαρτόνια αυτά χρησιμοποιούνται ως χωρίσματα-εσωτερικοί τοίχοι των δωματίων του σπιτιού-κουτιού και κολλούνται στη θέση τους με χαρτοταινία.
4. Τα παιδιά, με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού, κατασκευάζουν με μικρά χαρτόκουτα, με σπирτόκουτα, με πλαστελίνη και σπέρτα ή ξυλάκια ή οδοντογλυφίδες τα χαρακτηριστικά έπιπλα του κάθε δωματίου. Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να χωρίσει τα παιδιά σε ομάδες, όσες και τα δωμάτια του σπιτιού-κουτιού. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει να φτιάξει τα έπιπλα του χώρου. Πολύ σημαντικό είναι, στη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, ο/η εκπαιδευτικός να επαναλαμβάνει τα ονόματα των δωματίων του σπιτιού και τα ονόματα των επίπλων, καθώς και να καθοδηγεί τη δραστηριότητα με απλές προτάσεις-οδηγίες. Αν κάποια έπιπλα τοποθετηθούν σε χώρους άλλους από αυτούς που συνήθως τα βρίσκουμε, δε διορθώνει τα παιδιά αλλά τα αφήνει να «επιπλώσουν» το σπίτι όπως εκείνα νομίζουν.
5. Τα παιδιά, με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού, κόβουν άλλα δύο χαρτόνια και τα κολλούν με χαρτοταινία, ώστε να σχηματίζουν στέγη. Η στέγη θα μπορεί να τοποθετείται πάνω στο κουτί-σπίτι χωρίς να κολληθεί, για να

αφαιρείται.

6. Στο τέλος της κατασκευής ο/η εκπαιδευτικός παίζει με τα παιδιά και ένα παιχνίδι παρατηρητικότητας. Κρύβει ένα δύο, διαφορετικά κάθε φορά, αντικείμενα του σπιτιού από αυτά που έχουν κατασκευάσει τα παιδιά. Τα παιδιά προσπαθούν να βρουν και να πουν ποια λείπουν και από ποιον χώρο του σπιτιού προέρχονται.

Στη συνέχεια το παιχνίδι παίζεται από δύο ομάδες παιδιών, όπου η μία κρύβει ένα συγκεκριμένο αριθμό αντικειμένων και η άλλη προσπαθεί να βρει ποια είναι. Ανάλογα με το πόσα από τα κρυμμένα αντικείμενα βρίσκει η ομάδα, παίρνει βαθμούς. Οι ομάδες εναλλάσσονται. Κερδίζει όποια πάρει τους περισσότερους βαθμούς.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Ε4: Τα έπιπλα

1. Τα παιδιά και ο/η εκπαιδευτικός κάθονται σε κύκλο. Ο/Η εκπαιδευτικός αρχίζει το παιχνίδι λέγοντας: «Χθες πήγα σε ένα σπίτι και είδα...» και αναφέρει ένα έπιπλο, π.χ. «Χθες πήγα σε ένα σπίτι και είδα ένα κρεβάτι».
2. Ο επόμενος στον κύκλο πρέπει να επαναλάβει την πρόταση προσθέτοντας ένα ακόμα έπιπλο, π.χ. «Χθες πήγα σε ένα σπίτι και είδα ένα κρεβάτι και μία καρέκλα». Το παιχνίδι συνεχίζεται μέχρι να κλείσει ο κύκλος.
3. Όποιος ξεχάσει κάποιο από τα έπιπλα που είπαν οι προηγούμενοι χάνει και βγαίνει από το παιχνίδι.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Ε5: Παιχνίδι με κάρτες

ΥΛΙΚΑ: Εικόνες από στοιχεία ενός σπιτιού και έπιπλα, κόλλα, τετράγωνα ισομεγέθη κομμάτια από χαρτόνι (10x10 εκ.), ψαλίδι, ένα κουτί ή σακούλι

1. Κάθε παιδί κόβει από περιοδικά η φωτοτυπίες 2-3 διαφορετικά έπιπλα, δωμάτια ή άλλα στοιχεία του σπιτιού (πόρτα, καμινάδα, σκάλα κ.ά.) Ο/Η εκπαιδευτικός φροντίζει οι εικόνες αυτές να είναι διαφορετικές. Κολλούν κάθε εικόνα σε ξεχωριστό μικρό χαρτόνι.
2. Κάθε παιδί, με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού και των θεματικών λεξιλογίων του συνοδευτικού υλικού, γράφει σε ξεχωριστά χαρτόνια του ίδιου μεγέθους τις λέξεις που αντιστοιχούν στις εικόνες του.
3. Συγκεντρώνουν χωριστά τις εικόνες και τις λέξεις. Βάζουν τις λέξεις σε ένα κουτί ή σακούλι.
4. Τα παιδιά, χωρισμένα σε ομάδες, μοιράζονται τις κάρτες με τις εικόνες.
5. Κάθε παιδί με τη σειρά τραβά, χωρίς να βλέπει, μια λέξη και τη διαβάζει δυνατά. Η ομάδα που έχει την αντίστοιχη εικόνα παίρνει την κάρτα. Νικήτρια είναι η ομάδα που ταιριάζει πρώτη όλες τις εικόνες της με λέξεις.

Παραλλαγή: Οι ομάδες μοιράζονται τα χαρτόνια με τις λέξεις. Κάθε παιδί, με τη σειρά, τραβά μια εικόνα. Η ομάδα που έχει την αντίστοιχη λέξη τη διαβάζει και κερδίζει την εικόνα.

Z. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Τα ζώα

Οι δραστηριότητες αυτής της ενότητας μπορούν να αποτελέσουν υποστηρικτικό διδακτικό υλικό για τα κείμενα των σελ. 24, 33, 34-35, 62-63 του 1ου τεύχους του βιβλίου γλώσσας της Α΄ τάξης *Γράμματα – Λέξεις – Ιστορίες* και των σελ. 23, 29 45, 54 και 57 του αντίστοιχου Τετραδίου Εργασιών.

Στόχοι

- Ανάπτυξη προφορικού λόγου
- Αντιστοίχιση προφορικού και γραπτού λόγου
- Εξοικείωση με τα άρθρα
- Εξάσκηση στην προφορική χρήση απλών προτάσεων του τύπου Y-P, P-K, Y-P-K, και Y-P-A
- Κατάκτηση βασικού λεξιλογίου (ζώα)
- Αφήγηση
- Προφορική εξάσκηση στο 1ο και 3ο πρόσωπο ενικού αριθμού του ρήματος *είναι*

Συνοδευτικό υλικό:

Λάχανα και χάχανα, cd με μελοποιημένα τα στιχάκια του βιβλίου γλώσσας της Α΄ τάξης *Γράμματα – Λέξεις – Ιστορίες*

Να 'χαμε και τι να 'χαμε, cd, ΥΠΔΒΜΘ – Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων

Ήχοι, τραγούδια, αφηγήσεις, συνοδευτικό cd για τα βιβλία της ελληνικής γλώσσας της Α΄ τάξης, Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων

Μουσικό ανθολόγιο του ΥΠΔΜΘ, cd 2 και cd 3

Πού είναι ο Φασαρίας, 2ο βιβλίο για τη διδασκαλία της γλώσσας στην Α΄ τάξη των Μειονοτικών σχολείων, ΥΠΔΒΜΘ-Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων

Εικονογραφημένου Λεξικού Α΄, Β΄, Γ΄ Δημοτικού, ΥΠΔΒΜΘ

[ΜΟΡΜΩ: Β΄ Επίπεδο: Επεισόδιο 17: Η Γοργώ γνωρίζει τα ζώα](http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/7497), σύντομη ταινία στο <http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/7497> Πανεπιστήμιο Κρήτης. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Εργαστήριο Διαπολιτισμικών και Μεταναστευτικών Μελετών

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Ζ1: Η παρέλαση των ζώων

Υλικά: καρτελάκια από χαρτί ή χαρτόνι, μαρκαδόροι, χαρτόνι, χαρτί του μέτρου

1. Τα παιδιά βλέπουν τα ζώα από τη σελίδα 35 του βιβλίου *Πού είναι ο Φασαρίας* (το 2ο βιβλίο για τη διδασκαλία της γλώσσας στην Α΄ τάξη των μειονοτικών σχολείων). Ο/Η εκπαιδευτικός διαβάζει κάθε λέξη, υποδεικνύοντάς τη με το δάχτυλο και κρατώντας το βιβλίο έτσι ώστε να το βλέπουν όλα τα παιδιά. Αν κρίνει σκόπιμο, τα παιδιά προσθέτουν και άλλα ζώα της ελληνικής φύσης: κολλούν σκίτσα ή φωτογραφίες τους σε χαρτόνι και ο/η εκπαιδευτικός γράφει με μεγάλα γράμματα το όνομά τους με το άρθρο τους.

2. Γράφει σε καρτελάκια, όσα και τα παιδιά, από ένα όνομα ζώου με το άρθρο του, π.χ. *το άλογο, ο κόκορας*, από τα ζώα του λεξιλογίου.
3. Μοιράζει από ένα καρτελάκι σε κάθε παιδί. Αν τα παιδιά είναι λιγότερα από τα καρτελάκια που αντιστοιχούν στα ζώα του βασικού λεξιλογίου, μοιράζει περισσότερα καρτελάκια στο καθένα. Αν τα παιδιά είναι περισσότερα, ετοιμάζει δύο ή τρία καρτελάκια με το ίδιο ζώο.
4. Κάθε παιδί, με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού, αν χρειάζεται, διαβάζει το καρτελάκι του, προσέχοντας να μην το δει ο διπλανός του.
5. Ένα ένα τα παιδιά αναπαριστούν το ζώο που γράφει το καρτελάκι τους και μιμούνται τη φωνή του. Τα υπόλοιπα παιδιά προσπαθούν να βρουν ποιο ζώο αναπαριστά ο συμμαθητής τους. Ο/Η εκπαιδευτικός τα προτρέπει να απαντήσουν με πλήρεις προτάσεις και να συνοδέψουν τα ουσιαστικά με τα άρθρα τους, π.χ. *Είναι η γάτα*.
6. Αφού παίξουν όλα τα παιδιά, γίνεται η «παρέλαση» των ζώων. Όλα τα παιδιά σε σειρά περνούν κάνοντας το ζώο της καρτέλας τους.
7. Τα παιδιά κάνουν κύκλο. Ο/Η εκπαιδευτικός γυρίζει έξω από τον κύκλο και ακουμπά ένα παιδί στην πλάτη. Εκείνο πρέπει να δηλώσει ποιο ζώο είναι, π.χ. *Είμαι το άλογο*, και να κάνει μια χαρακτηριστική κίνηση του ζώου. Το παιδί αυτό στη συνέχεια παίρνει τον ρόλο του εκπαιδευτικού. Ακουμπά ένα άλλο παιδί κ.ο.κ. Αν κρίνει ο/η εκπαιδευτικός ότι το γλωσσικό επίπεδο των μαθητών το επιτρέπει, τους ζητά να προσθέτουν και μια χαρακτηριστική πρόταση, π.χ. *Είμαι το άλογο και τρέχω γρήγορα*.
8. Ο/Η εκπαιδευτικός χωρίζει ένα μεγάλο κομμάτι από χαρτί του μέτρου σε τρεις στήλες. Γράφει σε κάθε στήλη από ένα άρθρο και ζητά από τα παιδιά να γράψουν το ζώο ή τα ζώα από τα καρτελάκια τους στην κατάλληλη στήλη. Δίπλα ζωγραφίζουν το ζώο που έγραψαν. Το χαρτί αυτό παραμένει στην τάξη και προσθέτουν κάθε νέο ζώο που μαθαίνουν.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Ζ2: Οι φωνές των ζώων

Υλικά: *Οι φωνές των ζώων*, από το cd *Ηχοι, τραγούδια, αφηγήσεις*

1. Ακούνε από το συνοδευτικό cd για τα βιβλία της ελληνικής γλώσσας της Α΄ τάξης τις φωνές των ζώων.
2. Σε κάθε φωνή ζώου, ο/η εκπαιδευτικός ζητά από κάποιο παιδί να πει ποιο ζώο είναι και να το γράψει. Αν τα παιδιά δυσκολεύονται, τα προτρέπει να συμβουλευτούν τη σελ. 35 του βιβλίου *Πού είναι ο Φασαρίας*.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Ζ3 : «Καληνύχτα, άλογο, καλημέρα, κότα...»

Υλικά: ένα μαύρο σχοινί ή κιμωλία, καρτελάκια με τα ονόματα των ζώων

1. Ο/Η εκπαιδευτικός σχηματίζει στο πάτωμα της τάξης με το σχοινί ένα μεγάλο κύκλο. (Η δραστηριότητα μπορεί να γίνει και στην αυλή, όπου για τον σχηματισμό του κύκλου μπορεί να χρησιμοποιηθεί κιμωλία.)
2. Το κάθε παιδί παίρνει ένα καρτελάκι και «μεταμορφώνεται» στο ζώο που είναι γραμμένο, παριστάνοντας τις κινήσεις και τη φωνή του.
3. Ο/Η εκπαιδευτικός λέει στα παιδιά ότι αυτός ο κύκλος είναι το σπίτι τους.

Κάθε φορά που τους λέει «Καληνύχτα», τα «ζώα» μπαίνουν στο σπίτι τους και κοιμούνται.

4. Κάθε φορά που ο/η εκπαιδευτικός λέει «Καλημέρα», τα «ζώα» βγαίνουν από το σπίτι τους και φωνάζουν το καθένα με τη φωνή του.
5. Ο/Η εκπαιδευτικός εναλλάσσει στην αρχή αργά τις δύο εκδοχές και στη συνέχεια πιο γρήγορα ή επαναλαμβάνει δύο φορές την ίδια (π.χ. «καληνύχτα», «καληνύχτα»), με στόχο να μπερδέψει τα παιδιά. Όποιο παιδί μπερδεύεται βγαίνει από το παιχνίδι.
6. Ο νικητής μαζεύει τα καρτελάκια και γίνεται αυτός ο αρχηγός που δίνει τις εντολές.
7. Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτικός λέει «Καληνύχτα» ή «Καλημέρα» για κάθε ζώο χωριστά. Μπορεί να επαναλαμβάνει δύο φορές την ίδια φράση ή και τις δύο για το ίδιο ζώο, π.χ. «Καλημέρα, κότα», «Καληνύχτα, κότα» κ.ο.κ.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Ζ4: Η φασαρία

Τα παιδιά ακούνε 2-3 φορές το τραγούδι *Η φασαρία* από το cd *Να 'χαμε και τι να 'χαμε* και το συζητούν. Συμπληρώνουν τα κενά, αν ο/η εκπαιδευτικός κρίνει ότι το επίπεδο ελληνομάθειας το επιτρέπει.

Η ΦΑΣΑΡΙΑ	Η ΦΑΣΑΡΙΑ
Μύγες μέλισσες βουίζουν και ζουζούνια ζουζουνίζουν, βζν και βζν και ζου και ζα, τι μου λένε τα χαζά;	....., ... βουίζουν και ..... ζουζουνίζουν, βζν και βζν και ζου και ζα. τι μου λένε τα χαζά;
Οι αγελάδες μουγκανίζουν και οι κότες κακαρίζουν, μου και μου και κο κο κο, φασαρία και κακό.	Οι ..... μουγκανίζουν και οι ..... κακαρίζουν. μου και μου και κο κο κο, φασαρία και κακό.
Αχ, δεν έχω γνώσεις τόσες, τι να λεν σε ξένες γλώσσες;	Αχ, δεν έχω γνώσεις τόσες, τι να λεν σε ξένες γλώσσες;
Η φοράδα χλιμιντρίζει και ο γάιδαρος γκαρίζει και οι πάπιες του παπά όλο λένε πα πα πα!	Η ..... χλιμιντρίζει και ο ..... γκαρίζει και οι ..... του παπά όλο λένε πα πα πα!
Το σκυλάκι μου γαβγίζει και η γάτα νιαουρίζει και οι γάλοι του Ογλού Όλο λένε γλου γλου γλου!	Το ..... μου γαβγίζει και η ..... νιαουρίζει και οι ..... του Ογλού όλο λένε γλου γλου γλου!
Κι άλλοι γύρω μου γρυλίζουν ή βελάζουν ή μουγκρίζουν, τι να θέλουν να μας πουν; Πως πεινάνε και διψούν;	Κι άλλοι γύρω μου γρυλίζουν ή βελάζουν ή μουγκρίζουν, τι να θέλουν να μας πουν; Πως πεινάνε και διψούν;

Αχ, δεν έχω γνώσεις τόσες,
τι να λεν σε ξένες γλώσσες;

Αχ, δεν έχω γνώσεις τόσες.
τι να λεν σε ξένες γλώσσες;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Ζ5: Είμαι στο δρόμο και βλέπω...

1. Ο εκπαιδευτικός και τα παιδιά κάθονται σε κύκλο. Ο εκπαιδευτικός ξεκινά λέγοντας «Είμαι στον δρόμο και βλέπω...» και αναφέρει ένα ζώο, π.χ. «Είμαι στον δρόμο και βλέπω μια γάτα».
2. Το παιδί που είναι δίπλα στον κύκλο συνεχίζει επαναλαμβάνοντας τη φράση του εκπαιδευτικού και προσθέτοντας άλλο ένα ζώο, π.χ. «Είμαι στον δρόμο και βλέπω μια γάτα και έναν σκύλο».
3. Το επόμενο παιδί συνεχίζει με τον ίδιο τρόπο κ.ο.κ. μέχρι να κλείσει ο κύκλος.
4. Όποιος ξεχάσει κάποιο από τα ζώα που έχουν αναφέρει οι προηγούμενοι χάνει και βγαίνει από το παιχνίδι.
5. Κάθε φορά που το παιχνίδι ξαναρχίζει, τα παιδιά αλλάζουν θέση στον κύκλο.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Ζ6: Κατασκευή βιβλίου με τίτλο «Τα αγαπημένο μας ζώα»

Υλικά: χαρτιά Α4, χρώματα (μαρκαδόροι ή ξυλομπογιές), χαρτόνι κανσόν.

1. Ο/Η εκπαιδευτικός μοιράζει στα παιδιά από ένα χαρτί Α4 και χρώματα.
2. Το κάθε παιδί ζωγραφίζει το αγαπημένο του ζώο, του δίνει ένα όνομα και το γράφει ως λεζάντα του τύπου *Τιτίνα η κότα* ή *Η κότα η Τιτίνα*.
3. Ο/Η εκπαιδευτικός συγκεντρώνει όλες τις ζωγραφιές των παιδιών και τις «δένει» σε βιβλίο, συνδέοντάς τες με απλό τρόπο (με συρραπτικό, κορδέλα κτλ.). Τα παιδιά ετοιμάζουν εξώφυλλο από κανσόν ή χαρτόνι, όπου γράφουν τον τίτλο, καθώς και τα ονόματα των «συγγραφέων», δηλ. τα δικά τους ονόματα.
4. Ο/Η εκπαιδευτικός διαβάζει το βιβλίο σε όλη την τάξη και στη συνέχεια το τοποθετεί στη βιβλιοθήκη της τάξης.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Ζ7: Αινίγματα με ζώα

1. Τα παιδιά και ο/η εκπαιδευτικός κάθονται σε κύκλο.
2. Ο/Η εκπαιδευτικός αρχίζει να περιγράφει κάποιο ζώο αναφέροντας ένα μόνο χαρακτηριστικό του, π.χ. «Έχει τέσσερα πόδια», και ζητάει από τα παιδιά να μαντέψουν ποιο είναι. Αν τα παιδιά δε μαντέψουν ποιο ζώο έχει στο μυαλό του, λέει άλλο ένα χαρακτηριστικό, π.χ. «Έχει τέσσερα πόδια και κάνει γαβ γαβ» κ.ο.κ., μέχρι τα παιδιά να βρουν ποιο ζώο περιγράφει.
3. Αυτός που το βρίσκει παίρνει τη θέση του δασκάλου και αρχίζει να περιγράφει ένα άλλο ζώο.
4. Το παιχνίδι τελειώνει όταν έχουν παίξει όλα τα παιδιά.

- ✓ Οι δραστηριότητες αυτές, όσο εμπλουτίζεται το λεξιλόγιο των παιδιών, επαναλαμβάνονται και για άλλες κατηγορίες ζώων (του δάσους, της θάλασσας, της σαβάνας...).
- Για τον εμπλουτισμό του λεξιλογίου προτείνεται η παρακολούθηση της σύντομης ταινίας [MOPMΩ: Β' Επίπεδο: Επεισόδιο 17: Η Γοργώ γνωρίζει τα ζώα](http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/747) στο <http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/747> Πανεπιστήμιο Κρήτης. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Εργαστήριο Διαπολιτισμικών και Μεταναστευτικών Μελετών.
- ✓ Πολλά από τα τραγούδια του cd *Λάχανα και χάχανα* έχουν ήρωες ζώα. Μετά την ακρόαση κάθε σχετικού τραγουδιού, ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να περιγράψουν τους ήρωές του και να σκεφτούν τη συνέχεια της μικρής ιστορίας που αφηγούνται οι στίχοι.
  - ✓ Επιπλέον τραγούδια με ήρωες ζώα που προτείνονται για ακρόαση και ανάλογη επεξεργασία περιέχονται στο *Μουσικό ανθολόγιο* του ΥΠΔΜΘ, cd 2 και cd 3, καθώς και στο cd *Ήχοι, τραγούδια, αφηγήσεις* για τα βιβλία της ελληνικής γλώσσας της Α' τάξης, ΠΕΜ: Τα καβουράκια (Μ.Α. cd 2), Το κοκοράκι (Μ.Α. cd 2 και ΠΕΜ), Μια γίδα μια φορά (Μ.Α. cd 3), Ήταν ένας γάιδαρος (Μ.Α. cd 3), Παντρεύουνε τον κάβουρα (ΠΕΜ), Έλα έλα αλογάκι (ΠΕΜ), Χελιδόνι μικρό (ΠΕΜ), Το πουλί τ' αηδόνι (ΠΕΜ).
  - ✓ Βλ. και βιβλίο *Μελέτης Περιβάλλοντος*, σελ. 130 -140.

Η. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Αγορά, επαγγέλματα

Στόχοι

- Ανάπτυξη προφορικού λόγου: Εξοικείωση με βασικές εκφράσεις καθημερινής επικοινωνίας
- Έκφραση άρνησης και κατάφασης
- Αντιστοίχιση προφορικού και γραπτού λόγου
- Εξάσκηση στην προφορική χρήση απλών προτάσεων του τύπου Y-P, Y-P-K και Y-P-A
- Κατάκτηση βασικού λεξιλογίου (αγορά, επαγγέλματα)
- Εξάσκηση στην αφήγηση
- Ανάπτυξη διαλόγων
- Αναγνώριση και γραφή απλών επιγραφών και καταλόγων
- Εξάσκηση στον γραπτό λόγο
- Εξάσκηση στη αλλαγή αριθμού των ουσιαστικών
- Εντοπισμός των ουδέτερων ουσιαστικών σε -ι και εξάσκηση στον πληθυντικό τους

Συνοδευτικό υλικό:

Πάμε στην αγορά; 2000¹, ΥΠΔΒΜΘ – Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων

Το Μικρό μου Λεξικό 3, ΚΕΔΑ (Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής – Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών)

Να 'χαμε και τι να 'χαμε, cd. ΥΠΔΒΜΘ – Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων

Ήχοι, τραγούδια, αφηγήσεις, συνοδευτικό cd για τα βιβλία της ελληνικής γλώσσας της Α' τάξης, Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων

ΜΟΡΜΩ: Επεισόδιο πέμπτο: Η Μορμώ πάει στη λαϊκή αγορά, σύντομη ταινία στο <http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/227> Πανεπιστήμιο Κρήτης. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Εργαστήριο Διαπολιτισμικών και Μεταναστευτικών Μελετών

- ✓ Η ενότητα αυτή μπορεί να συνδεθεί με τα επαγγέλματα μέσα από τα εξωσχολικά βιβλία των Άλλμπεργκ, Α. και Τζ. 1996. *Η κυρία Παραπατά, η σερβιτόρα, Το καθαριστήριο της κυρίας Σαπουνάδα, Η κυρία Τάπα, η υδραυλικός*, των Μητακίδου, Σ. & Ε. Τρέσσου, *Η Μαίρη Πινέζα* και τις δραστηριότητες που προτείνονται γι' αυτά, καθώς και με τη σύντομη ταινία *ΜΟΡΜΩ: Δ' Επίπεδο: Επεισόδιο 32: Τι δουλειά να κάνω;* στο <http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/768>

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Η1: Στη γειτονιά

ΥΛΙΚΑ: Χαρτιά Α4, μολύβια, γόμες, μαρκαδόροι ή ξυλομπογιές

1. Ο/Η εκπαιδευτικός και τα παιδιά βγαίνουν μια βόλτα στη γειτονιά. Τα παιδιά με τη βοήθεια του δασκάλου καταγράφουν και σχεδιάζουν τα μαγαζιά και τις επιγραφές τους. Διατυπώνουν υποθέσεις για το περιεχόμενο των επιγραφών αλλά και κάθε άλλης ταμπέλας, καθώς και για τα προϊόντα που πωλούνται.

2. Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να φέρει μια φωτογραφική μηχανή για να φωτογραφίσουν τα μαγαζιά και να χρησιμοποιήσουν τις φωτογραφίες αργότερα στην τάξη.
3. Τα παιδιά με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού ετοιμάζουν ένα απλό ερωτηματολόγιο για να πάρουν συνέντευξη από τους μαγαζάτορες. Το ερωτηματολόγιο γίνεται σαν ομαδική εργασία την προηγούμενη μέρα και περιέχει ερωτήσεις του τύπου: «Πώς σας λένε;», «Τι πουλάτε;», «Από πού έρχονται τα προϊόντα (τα πράγματα) στο μαγαζί;».
4. Στη συνέχεια, τα παιδιά καταγράφουν και ζωγραφίζουν τα προϊόντα κάθε μαγαζιού.
5. Όταν επιστρέψουν στην τάξη, κολλούν σε χαρτί του μέτρου τις ζωγραφιές και τα κείμενα τους κάτω από τη σχετική επιγραφή: τα προϊόντα του μπακάλικου κάτω από τη λέξη μπακάλικο κ.ο.κ. Έτσι, συνθέτουν και αναπαριστούν τον χώρο της αγοράς.
6. Τέλος δραματοποιούν σκηνές της αγοράς.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Η2: Από το ένα στα πολλά

1. Ο δάσκαλος ζητά από τα παιδιά να πουν ονόματα προϊόντων που τελειώνουν σε -ι, π.χ. *ψωμί, λεμόνι, φιστίκι*, και τα γράφει στον πίνακα με το άρθρο τους.
2. Στη συνέχεια ζητά από τα παιδιά να τα κάνουν **πολλά**. Τα γράφει σε διπλανή στήλη με άλλο χρώμα κιμωλίας, βάζοντας μπροστά το άρθρο τους π.χ. *τα ψωμιά, τα λεμόνια, τα φιστίκια*. Στο τέλος τα διαβάζουν από τον πίνακα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Η3: Τα μαγαζιά

ΥΛΙΚΑ: χαρτί οντουλέ ή μεγάλα χαρτόκουτα, μαρκαδόροι, κόλλα, περιοδικά, ψαλίδια, μολύβια, πλαστελίνη, οδοντογλυφίδες

1. Τα παιδιά συζητούν και καταγράφουν στον πίνακα τα καταστήματα που γνωρίζουν. Για βοήθεια μπορούν να ανατρέξουν στο βιβλίο *Πάμε στην αγορά*, σελ. 37-39.
2. Ο/Η εκπαιδευτικός χωρίζει τα παιδιά σε 3 ομάδες. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει να κατασκευάσει 1-2 μαγαζιά και να τα διαμορφώσει (ζωγραφίζουν ή ανοίγουν πόρτες και παράθυρα).
3. Στη συνέχεια, παιδιά της κάθε ομάδας φτιάχνουν την ταμπέλα, γράφουν το είδος του μαγαζιού και το όνομα του, τον τιμοκατάλογο που θα κολλήσουν έξω από το μαγαζί (βλ. και στο κεφάλαιο *Αντίο θάλασσα*, από το 1ο τεύχος του βιβλίου γλώσσας για την Α' τάξη *Γράμματα – Λέξεις – Ιστορίες*). Μπορούν να ζωγραφίσουν τα είδη του τιμοκατάλογου ή να τα βρουν και να τα κόψουν από περιοδικά-καταλόγους..
4. Τα παιδιά φτιάχνουν από πλαστελίνη κάποια από τα προϊόντα ενός φούρνου. Γράφουν το όνομα κάθε προϊόντος και την τιμή του σε ένα μικρό χαρτί, το κολλούν σε οδοντογλυφίδα και το μπήγουν στο προϊόν, και τα τοποθετούν στο σχετικό μαγαζί.
  - ✓ Από το cd *Ήχοι, τραγούδια, αφηγήσεις* ακούνε τα τραγούδια του Ν. Πλάτανου *Με λίγο αλεύρι* και *Αν γίνω φούρναρης*.
5. Ετοιμάζουν και τοποθετούν ταμπελάκια και στα άλλα μαγαζιά.

6. Παίζουν παιχνίδια ρόλων με αγοραπωλησίες. Τα μισά παιδιά κάνουν λίστες με ψώνια και βάσει αυτών πηγαίνουν στην αγορά. Καλό είναι ο/η εκπαιδευτικός να παίξει πρώτος για να εξηγήσει στα παιδιά. Τα ενθαρρύνει να δραματοποιήσουν αρχικά απλούς διάλογους, π.χ. «*Δύο φραντζόλες ψωμί, παρακαλώ. Πόσο κάνουν;*», «*Δύο ευρώ*», «*Ορίστε*», «*Τα ρέστα σας*», «*Μου δίνετε ένα γάλα*» «*Ορίστε*», «*Ευχαριστώ*», «*Τι θέλετε, παρακαλώ;*» «*Ένα μεγάλο κοτόπουλο*», ανάλογα με το κατάστημα τα προϊόντα του. Γενικά τα ενθαρρύνει να παίζουν στο παιχνίδι ελεύθερα, προσθέτοντας δικά τους στοιχεία, όπως παζάρεμα, χαιρετισμούς κτλ. Είναι σημαντικό να μην επαναλαμβάνουν απλώς με μηχανικό τρόπο τις φράσεις που σχετίζονται με την αγοραπωλησία.
  - ✓ Οι ομάδες μπορούν να εναλλάσσονται, ώστε όλα τα παιδιά να παίζουν κατά το δυνατόν όλους τους ρόλους.
7. Χρησιμοποιούν τις λίστες με τα ψώνια για εξάσκηση στον αριθμό των ουσιαστικών: γράφουν ομαδικά στον πληθυντικό αριθμό όσες λέξεις αρχικά έγραψαν στον ενικό, και στον ενικό όσες ήταν στον πληθυντικό.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Η4: Μαγαζιά και προϊόντα

ΥΛΙΚΑ: χαρτί του μέτρου, εικόνες από περιοδικά, χαρτί Α4, μαρκαδόροι, κόλλα, ψαλίδι

1. Ο/Η εκπαιδευτικός συγκεντρώνει και φέρνει στην τάξη συσκευασίες, εφημερίδες, περιοδικά, φυλλάδια με προϊόντα του μπακάλη. Μοιράζει το υλικό στα παιδιά, που κόβουν τις εικόνες των προϊόντων.
2. Στο χαρτί του μέτρου ο/η εκπαιδευτικός, ή όποιο παιδί μπορεί, γράφει με μαρκαδόρο το όνομα του μαγαζιού. Κάθε παιδί κολλάει στο χαρτί του μέτρου τα προϊόντα που έχει κόψει γράφοντας δίπλα στο προϊόν την αντίστοιχη λέξη. Π.χ. *ρύζι, μακαρόνια*. Τα παιδιά μπορούν να ζωγραφίσουν και προϊόντα για τα οποία δε βρήκαν εικόνα.
3. Ο/Η εκπαιδευτικός κολλάει το χαρτί του μέτρου στον τοίχο, ώστε να χρησιμοποιείται καθημερινά και σε κάθε ευκαιρία να εμπλουτίζεται.
4. Συζητούν για το πώς φτάνουν τα προϊόντα αυτά στα μαγαζιά και καταγράφουν τα πιθανά μεταφορικά μέσα.
5. Η ίδια δραστηριότητα επαναλαμβάνεται για όποιο άλλο μαγαζί θελήσουν.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Η5: Πωλητής – αγοραστής

1. Ο/Η εκπαιδευτικός ορίζει ποιο παιδί θα είναι ο αγοραστής και ποιο ο πωλητής.
2. Ο πωλητής ψιθυρίζει στο αντί των υπόλοιπων παιδιών το όνομα κάποιου διαφορετικού για κάθε παιδί προϊόντος του καταστήματός του (π.χ. «*Εσύ είσαι το τυρί*», «*Εσύ είσαι το γάλα*»). Τα παιδιά διασκορπίζονται στον χώρο του παιχνιδιού.
3. Ο αγοραστής πλησιάζει και χαιρετά τον πωλητή: «*Καλημέρα...*». Ο πωλητής τον ρωτά «*Τι θέλεις;*».
4. Ο αγοραστής λέει τι θέλει να αγοράσει. Αν δεν υπάρχει κάποιο παιδί που να έχει πάρει τον ρόλο αυτού του προϊόντος, ο πωλητής λέει «*Δεν έχω...*» και ξαναρωτά «*Τι άλλο θέλεις;*». Όταν ο αγοραστής πετύχει κάποιο προϊόν, ο

- πωλητής απαντά: «Ναι, έχω τυρί» και ο αγοραστής ρωτά «Πόσο κάνει;» και ο πωλητής απαντά. Την ώρα που ο αγοραστής κάνει πως πληρώνει τον πωλητή, το παιδί που παίζει τον ρόλο του συγκεκριμένου προϊόντος απομακρύνεται.
5. Ο αγοραστής το κυνηγά. Αν το παιδί προλάβει να αγγίξει τον πωλητή, γλιτώνει από τον αγοραστή. Αν όμως ο αγοραστής το πιάσει, κυνηγούν μαζί και τα υπόλοιπα παιδιά. Το παιχνίδι λήγει όταν καταφέρουν να πιάσουν δύο παιδιά ακόμα. Μπορεί να ξαναπαιχτεί αλλάζοντας τους ρόλους.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Η6: Επιτραπέζιο παιχνίδι

ΥΛΙΚΑ: ένα μεγάλο χαρτόνι, κομματάκια από χαρτόνι σε λευκό και σε άλλα ποικίλα χρώματα, ζάρι, χρώματα, χαρτιά, μολύβια

1. Ο/Η εκπαιδευτικός και τα παιδιά σχεδιάζουν στη μια άκρη του χαρτονιού ένα μεγάλο σπίτι και στην άλλη ένα κατάστημα. Σχεδιάζουν με μικρά συνεχόμενα τετραγωνάκια (περισσότερα από 12) τη διαδρομή από το σπίτι στο κατάστημα και μια παράλληλη διαδρομή από το κατάστημα στο σπίτι. Τα παιδιά μπορούν να συμπληρώσουν τη ζωγραφιά με δέντρα, άλλα μικρότερα σπίτια κτλ.
2. Κατασκευάζουν τα πόνια (ένα για κάθε παιδί) από χρωματιστά μικρά κομμάτια χαρτονιού που τους δίνουν σχήμα κώνου και τα κολλούν στο πλάι. Ο/Η εκπαιδευτικός μοιράζει στα παιδιά μικρά άσπρα χαρτονάκια στα οποία ζωγραφίζουν κάποιο προϊόν του μακαλικού που τελειώνει σε *-ι*. Για βοήθεια μπορούν να ανατρέξουν στο βιβλίο *Πάμε στην αγορά*, σελ. 38. Γράφουν κάτω από τη ζωγραφιά τη λέξη με τον αριθμό 1. (1 φαράσι, 1 φουντούκι, 1 γιαούρτι, 1 φασόλι κ.ο.κ.). Φτιάχνουν 5-10 χαρτονάκια από το κάθε προϊόν, ανάλογα με τον αριθμό των παιδιών. Όταν ετοιμαστούν όλα τα προϊόντα, τοποθετούνται στο κατάστημα, ενώ τα πόνια τοποθετούνται στο σπίτι.
3. Κάθε παιδί ρίχνει με τη σειρά του το ζάρι και προχωρά, μετρώντας φωναχτά τα τετραγωνάκια. Όταν ένα παιδί φτάσει στο μακάλικο, παραμένει εκεί και με την επόμενη ζαριά παίρνει, από το ίδιο είδος, τόσα προϊόντα όσα λέει το ζάρι, π.χ. 5 φουντούκια. Αν στην εξέλιξη του παιχνιδιού δεν έχουν μείνει οι κάρτες από το ίδιο προϊόν, μπορεί να είναι από δύο διαφορετικά προϊόντα. Σε κάθε περίπτωση αποφεύγουμε, όσο είναι δυνατόν, να πάρει το παιδί 1 από κάθε προϊόν, γιατί στόχος του παιχνιδιού είναι να πει και να γράψει το παιδί την κατάληξη *-ια* του πληθυντικού. Ρίχνει πάλι το ζάρι μέχρι να επιστρέψει στο σπίτι.
4. Όταν κάποιο παιδί επιστρέψει στο σπίτι, γράφει στο χαρτί του τα προϊόντα που «αγόρασε», π.χ. 3 φουντουκιά, 2 λουκούμια, και τα αφήνει στην άκρη.
5. Το παιχνίδι τελειώνει όταν εξαντληθούν τα προϊόντα και νικητής είναι το παιδί που θα έχει συγκεντρώσει τα περισσότερα προϊόντα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Η7: Κουκλοθέατρο με φρούτα ή λαχανικά

ΥΛΙΚΑ: πατάτες, κρεμμύδια, μήλα και άλλα φρούτα ή λαχανικά, καλαμάκια για σουβλάκια, χαρτιά, μαλλί πλεξίματος, πινέξες, χαρτί ή ύφασμα (για τα ρούχα τους)

1. Ο/Η εκπαιδευτικός μοιράζει σε κάθε παιδί ένα λαχανικό ή φρούτο.

2. Το κάθε παιδί, με χαρτιά, πινέζες ή κομματάκια ύφασμα, φτιάχνει τα χαρακτηριστικά του προσώπου της κούκλας του. Από χαρτί ή μαλλί πλεξίματος μπορούν να τους βάλουν και μαλλιά.
3. Σε κάθε φρούτο ή λαχανικό μπήγουν ένα ή, αν χρειάζεται, περισσότερα καλαμάκια για σουβλάκια.
4. Τα παιδιά κόβουν τα ρούχα της κούκλας τους από χαρτί ή ύφασμα και τα κολλάνε στο ξύλο.
5. Δίνουν ονόματα στις κούκλες τους και κάνουν λίστα σε χαρτί του μέτρου με αυτά. Δίπλα στο όνομα κάθε κούκλας γράφεται το όνομα του δημιουργού της και το φρούτο ή λαχανικό που χρησιμοποίησε.
6. Παίζουν με τις κούκλες απλούς διάλογους, κρατώντας τες από το καλαμάκι.

Παραλλαγή: Κατασκευή κούκλας από εφημερίδες

ΥΛΙΚΑ: εφημερίδες, χαρτοταινία, καλαμάκια από σουβλάκια ή άλλα λεπτά ξύλα, μαρκαδόροι, συρραπτικό, ψαλίδια, χαρτιά, κομμάτια από ύφασμα (προαιρετικά)

Κάθε παιδί παίρνει ένα φύλλο εφημερίδας και το τσαλακώνει σχηματίζοντας μια μπάλα. Τυλίγει την μπάλα με τη χαρτοταινία έτσι ώστε να καλυφθεί ολόκληρη. Ζωγραφίζει τα χαρακτηριστικά της κούκλας και προσθέτει μαλλιά ή καπέλο. Ο/Η εκπαιδευτικός στερεώνει το κεφάλι της κούκλας στο καλαμάκι. Κάθε παιδί φτιάχνει το σώμα της κούκλας από χαρτί ή ύφασμα και το ενώνει στο ύψος του κεφαλιού.

Αναπαριστούν διάλογους από τον χώρο της αγοράς ανάμεσα σε εμπόρους και πελάτες.

- ✓ Ακούνε το τραγούδι «Πού πας καλέ;» από το cd *Να 'χαμε και τι να 'χαμε*. Αναπαριστούν την αφήγηση με τις κούκλες τους.
- ✓ Παρακολουθούν την ταινία [MOPMΩ: Επεισόδιο πέμπτο: Η Μορμώ πάει στη λαϊκή αγορά](http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/227) <http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/227>

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Η8: Στη λαϊκή αγορά

1. Τα παιδιά και ο/η εκπαιδευτικός κάθονται σε κύκλο. Ο/Η εκπαιδευτικός αρχίζει το παιχνίδι λέγοντας: «Πήγα στη λαϊκή και αγόρασα...» και αναφέρει το όνομα ενός φρούτου ή λαχανικού, π.χ. «Πήγα στη λαϊκή και αγόρασα ένα λάχανο».
  2. Ο επόμενος στον κύκλο πρέπει να επαναλάβει την πρόταση του δασκάλου προσθέτοντας ένα ακόμα λαχανικό ή φρούτο, π.χ. «Πήγα στη λαϊκή και αγόρασα ένα λάχανο και ένα μήλο».
  3. Το παιχνίδι συνεχίζεται μέχρι να κλείσει ο κύκλος. Όποιος ξεχάσει κάποια από τις λέξεις που είπαν οι προηγούμενοι χάνει και βγαίνει από το παιχνίδι.
- ✓ Ακούνε το τραγούδι *Όταν θα πας, κυρά μου, στο παζάρι* από το cd *Ήχοι, τραγούδια, αφηγήσεις*. Το τραγουδούν προσθέτοντας και άλλα ζώα.
  - ✓ Ακούνε την αφήγηση *Η σουσουράδα*, από το cd *Ήχοι, τραγούδια, αφηγήσεις*. Συνεχίζουν την αφήγηση.

Θ. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Τα μέρη του σώματος. Τα ρούχα

Στόχοι

- Ανάπτυξη προφορικού λόγου
- Κατανόηση οδηγιών
- περιγραφή
- Αντιστοίχιση προφορικού και γραπτού λόγου
- Εξάσκηση στη χρήση απλών προτάσεων
- Εξάσκηση στις ερωτηματικές προτάσεις
- Κατάκτηση βασικού λεξιλογίου (σώμα, ρούχα)
- Εξοικείωση με το α' πρόσωπο ενικού και πληθυντικού ενεστώτα των ενεργητικών ρημάτων
- Εξάσκηση στην αφήγηση
- Ανάπτυξη διαλόγων

Συνοδευτικό υλικό

Πού είναι ο Φασαρίας;, 1999¹, ΥΠΔΒΜΘ – Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων

Ηχοι, τραγούδια αφηγήσεις, cd για τα βιβλία της ελληνικής γλώσσας της Α' τάξης, Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων

Εικονογραφημένο Λεξικό Α', Β', Γ' τάξης, ΥΠΔΒΜΘ, σελ. 432 και 381

1ο Τετράδιο Ασκήσεων για τη Β' τάξη, ΥΠΔΒΜΘ – Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων, σελ. 11

Το Μικρό μου Λεξικό 4, ΚΕΔΑ (Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής – Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών)

ΜΟΡΜΩ: Γ' Επίπεδο: Επεισόδιο 21: Αλλιώςτικά ρούχα σύντομη ταινία στο <http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/755>, Πανεπιστήμιο Κρήτης. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Εργαστήριο Διαπολιτισμικών και Μεταναστευτικών Μελετών

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Θ1: Ο χορός

ΥΛΙΚΑ: ένα μουσικό όργανο (π.χ. ταμπουρίνο) ή ένα κασετόφωνο

1. Ο/Η εκπαιδευτικός χτυπά ρυθμικά το όργανο ή βάζει μουσική στο κασετόφωνο.
2. Παράλληλα δίνει οδηγίες στα παιδιά να «χορέψουν», μόνο όμως με ένα μέρος του σώματός τους. Π.χ. χορεύουν μόνο τα πόδια ή το στόμα ή τα φρύδια. Ο/Η εκπαιδευτικός εκτελεί πρώτος την οδηγία, για να καταλάβουν τα παιδιά τι εννοεί. Στην αρχή, μέχρι να βεβαιωθεί ότι καταλαβαίνουν όλα τα παιδιά το λεξιλόγιο όταν δίνει την οδηγία, δείχνει το μέρος του σώματος που πρέπει να χρησιμοποιήσουν.
3. Στη συνέχεια, η οδηγία μπορεί να αναφέρεται σε δύο μέρη συγχρόνως ή και σε όλο το σώμα ή, αντίστροφα, μπορεί να ξεκινά από ολόκληρο το σώμα και να καταλήγει μόνο σε ένα μέρος του σώματος.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Θ2: Τα μέρη του σώματος

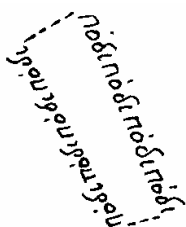
ΥΛΙΚΑ: χαρτί του μέτρου, ψαλίδι, μαρκαδόροι

1. Ο/Η εκπαιδευτικός φτιάχνει με τη βοήθεια των παιδιών το περίγραμμα του σώματος ενός παιδιού σε χαρτί του μέτρου.
2. Τα παιδιά γράφουν σε κάθε μέρος του σώματος την ονομασία του.
3. Κόβουν το περίγραμμα και το κολλάνε στον τοίχο.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Θ3: Τα μέρη του σώματος

ΥΛΙΚΑ: *Εικονογραφημένο Λεξικό Α', Β', Γ' τάξης* (σελ. 432) ή *Πού είναι ο Φασαρίας;* (σελ. 38), ψαλίδια, κόλλες στικ, χαρτιά Α4, μαρκαδόροι

1. Ο/Η εκπαιδευτικός μοιράζει στα παιδιά αντίτυπα από το *Εικονογραφημένο Λεξικό* ή το *Πού είναι ο Φασαρίας;*. Εναλλακτικά, μοιράζει από μια φωτοτυπία της σελίδας.
2. Κάθε παιδί σχηματίζει ένα ανθρώπινο σώμα από λέξεις, χρησιμοποιώντας για κάθε μέλος την αντίστοιχη λέξη, γράφοντάς τη, αν χρειάζεται, περισσότερες από μία φορές: σχηματίζει το πόδι γράφοντας πόδι κ.ο.κ.
3. Δίνει ένα όνομα στον άνθρωπο που σχημάτισε και το γράφει από κάτω.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Θ4: Ο Πέτρος και τα μέρη του σώματος

1. Τα παιδιά είναι όρθια στην τάξη ή στην αυλή.
  2. Ο/Η εκπαιδευτικός φοράει ένα διακριτικό, π.χ. καπέλο, και γίνεται ο «Πέτρος».
  3. Εξηγεί στα παιδιά ότι θα πρέπει να κάνουν ό,τι τους λέει κάθε φορά που θα αρχίζει την οδηγία με τη φράση «Ο Πέτρος λέει...». Κάνουν μία ή δύο δοκιμές για να κατανοήσουν τα παιδιά την οδηγία, π.χ. «Ο Πέτρος λέει να πιάσετε τη μύτη σας» ή «Ο Πέτρος λέει να πιάσετε τα αυτιά σας». Ο εκπαιδευτικός εξηγεί στα παιδιά πως όταν δε λέει τη φράση «Ο Πέτρος λέει...» δε θα κάνουν τίποτα. Κάνουν πάλι μερικές δοκιμές.
  4. Ο/Η εκπαιδευτικός ξεκινά δίνοντας εντολές, πότε αρχίζοντας με τη φράση «Ο Πέτρος λέει...» και πότε όχι, με στόχο να μπερδέψει τα παιδιά.
  5. Όταν τα παιδιά εξοικειωθούν με το παιχνίδι αλλά και με τις ονομασίες των μερών του σώματος, ο/η εκπαιδευτικός προσπαθεί να τα παραπλανήσει δίνοντας, π.χ., την οδηγία «Ο Πέτρος λέει να πιάσετε τη μύτη σας», αλλά εκείνος πιάνει το αυτί του. Όποιο παιδί παραπλανηθεί βγαίνει από το παιχνίδι, μέχρι να μείνει ένας νικητής. Ο εκπαιδευτικός δίνει σ' αυτόν το διακριτικό (π.χ. το καπέλο ή το μαντίλι που φορούσε ο ίδιος), το παιδί γίνεται ο «Πέτρος» και το παιχνίδι συνεχίζεται.
- ✓ Ακούνε και μαθαίνουν το τραγούδι «Χαρωπά τα δυο μου χέρια...» από το συνοδευτικό cd *Ήχοι, τραγούδια, αφηγήσεις*.

Ο/Η εκπαιδευτικός παροτρύνει τα παιδιά να χτυπούν το μέρος του σώματός τους που αναφέρεται στο τραγούδι. Παιδιά και εκπαιδευτικός τραγουδάνε και παίζουν το τραγούδι.

Χαρωπά τα δυο μου χέρια τα χτυπώ

*Χαρωπά τα δυο μου χέρια τα χτυπώ, (2)
μια και είμαι εγώ παιδί, ξέρω πάντα να γελώ,
χαρωπά τα δυο μου χέρια τα χτυπώ.*

*Χαρωπά τα δυο μου δάχτυλα χτυπώ, (2)
μια και είμαι εγώ παιδί, ξέρω πάντα να γελώ,
χαρωπά τα δυο μου δάχτυλα χτυπώ.*

*Χαρωπά τα δυο μου γόνατα χτυπώ, (2)
μια και είμαι εγώ παιδί, ξέρω πάντα να γελώ,
χαρωπά τα δυο μου γόνατα χτυπώ.*

*Χαρωπά τα δυο μου πόδια τα χτυπώ, (2)
μια και είμαι εγώ παιδί, ξέρω πάντα να γελώ,
χαρωπά τα δυο μου πόδια τα χτυπώ.*

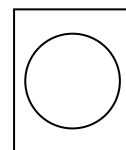
*Χαρωπά θενά γελάσω δυνατά, χα χα, (2)
μια και είμαι εγώ παιδί, ξέρω πάντα να γελώ,
κι άμα θες απ' την αρχή ζαναρχινώ.*

- ✓ Συζητούν και λύνουν την άσκηση της σελίδας 20 του βιβλίου *Πού είναι Φασαριάς;*.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 05: Το πρόσωπο

ΥΛΙΚΑ: χαρτί του μέτρου, μαρκαδόροι, ψαλίδι, ταινία διπλής όψης ή σελοτέιπ ή χαρτοταινία, ένα μαντίλι ή πανί

1. Ο/Η εκπαιδευτικός ζωγραφίζει το περίγραμμα ενός προσώπου σε ένα μεγάλο κομμάτι χαρτί του μέτρου και το κολλάει στον πίνακα ή στον τοίχο, σε ύψος που να μπορούν να φτάνουν τα παιδιά.
2. Ζωγραφίζει και κόβει, ή δίνει στα παιδιά να κόψουν, τα χαρακτηριστικά του προσώπου: μάτια, μύτη, στόμα, αυτιά, μάγουλα, φρύδια, μουστάκι, μαλλιά.
3. Κολλάει πίσω από κάθε χαρακτηριστικό ταινία διπλής όψης ή σελοτέιπ.
4. Ο/Η εκπαιδευτικός λέει δυνατά ένα από τα χαρακτηριστικά. Το παιδί που το έχει, με δεμένα μάτια, προσπαθεί να το τοποθετήσει στη θέση που θεωρεί σωστή στο περίγραμμα του προσώπου.
5. Τα υπόλοιπα παιδιά το καθοδηγούν λέγοντας, π.χ., «πιο πάνω», «πιο κάτω».
6. Το παιχνίδι τελειώνει αφού έχουν τοποθετηθεί όλα τα χαρακτηριστικά.
7. Το ίδιο παιχνίδι παίζεται με τις λέξεις που αντιστοιχούν στα χαρακτηριστικά του προσώπου, τις οποίες τα παιδιά προσπαθούν να τοποθετήσουν στη σωστή θέση.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Θ6: Πρόσωπα

Υλικά: κιμωλία, φωτοτυπίες, μολύβια, *Εικονογραφημένο Λεξικό Α', Β', Γ' Δημοτικού, Πού είναι ο Φασαρίας;*

1. Ο/Η εκπαιδευτικός σχεδιάζει στον πίνακα σκίτσα προσώπων από τα οποία λείπει ένα χαρακτηριστικό, π.χ. η μύτη.
2. Ζητά από τα παιδιά να δείξουν στα πρόσωπά τους και να πουν ποιο είναι το χαρακτηριστικό που λείπει.
3. Κάτω από κάθε σκίτσο βάζει τόσες τελείες όσα και τα γράμματα της λέξης. Ζητά από τα παιδιά να βρουν τη λέξη χρησιμοποιώντας τη σχετική σελίδα του λεξιλογίου ή να μετρήσουν τα γράμματά της και στη συνέχεια να συμπληρώσουν τις τελείες.
4. Ο/Η εκπαιδευτικός διαβάζει τη λέξη από τον πίνακα, πρώτα ολόκληρη και στη συνέχεια προφέροντας γράμμα γράμμα, π.χ. μ-ύ-τ-η, με στόχο την ενίσχυση της φωνολογικής συνειδητοποίησης των παιδιών. Μπορεί να επιμένει σε λέξεις που αρχίζουν από *Μ, μ* (μάτι, μύτη, μαλλιά).
5. Στη συνέχεια, αν η λέξη προσφέρεται, τη συνδέει με ρήμα, με την ερώτηση «Τι κάνω με...; (τη μύτη, τα μάτια κ.ο.κ.)». Αφού τα παιδιά απαντήσουν, επαναλαμβάνει την πρόταση στο α' πληθυντικό πρόσωπο. Αφού τα παιδιά εξασκηθούν αρκετά, γράφει τις προτάσεις σε χαρτί του μέτρου, το οποίο παραμένει στην τάξη για να ανατρέχουν σε αυτό.

Επέκταση: Θέτει ερώτηση «Τι μπορούμε να κάνουμε με τα χέρια;» και ζητά από τα παιδιά να πουν. Αν δε γνωρίζουν τη λέξη, την παρουσιάζουν με κινήσεις και όποιο παιδί την ξέρει, ή ο δάσκαλος, την ανακοινώνει. Γράφουν τις προτάσεις σε λίστα.

6. Ο/Η εκπαιδευτικός μοιράζει στα παιδιά φωτοτυπίες με σκίτσα από τα οποία λείπει κάποιο χαρακτηριστικό. Τους ζητά να το συμπληρώσουν και να το γράψουν με τη βοήθεια του λεξιλογίου. Αν το επίπεδο γλωσσομάθειας και κατάρτησης του γραπτού κώδικα το επιτρέπουν, τους ζητά να γράψουν με τη λέξη μια απλή πρόταση.

- ✓ Ακούνε και μαθαίνουν το τραγούδι «Πάνω στην κούνια κάτσανε» από το συνοδευτικό cd *Ήχοι, τραγούδια, αφηγήσεις* (ΠΕΜ).

Πάνω στην κούνια κάτσανε

Πάνω στην κούνια κάτσανε,
τζικιτζικιτζέλα τζικιτζικιτζό
τέσσερα μαύρα ματιά,
ρομ πομ πομ καλέ ρομ πομ πομ (δισ).
Τέσσερα φρύδια σαν σπαθιά,
τζικιτζικιτζέλα τζικιτζικιτζό
και δυο κορμιά ρηγάτα,
ρομ πομ πομ καλέ ρομ πομ πομ (δισ).
Σίδερο είναι το σκοινί,
τζικιτζικιτζέλα τζικιτζικιτζό
καρυένιο το σανίδι,
ρομ πομ πομ καλέ ρομ πομ πομ (δισ).

Και τα κορίτσια που κουνώ,
τζιγκιτζιγκιτζέλα τζιγκιτζιγκιτζό
είναι καθάριο ασήμι,
ρομ πομ πομ καλέ ρομ πομ πομ (δισ).

- ✓ Βλ. και βιβλίο *Μελέτης Περιβάλλοντος*, σελ. 80-83.
- ✓ Αν το επίπεδο κατάκτησης του γραπτού κώδικα το επιτρέπει, συμπληρώνουν την άσκηση στο 1ο τετράδιο ασκήσεων Β΄ τάξης για τη διδασκαλία της γλώσσας στα μειονοτικά σχολεία.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Θ7: «Λύκε, λύκε, είσαι εδώ;»

ΥΛΙΚΑ: Ρούχα που μπορούν να φορεθούν πάνω από τα ρούχα των παιδιών (τα φέρνει ο εκπαιδευτικός ή/και τα δανείζεται από τα παιδιά, π.χ. παλτό, κασκόλ, γάντια, καπέλο, πουλόβερ κτλ.)

Η δραστηριότητα είναι προτιμότερο να γίνει στην αυλή. Την πρώτη φορά που παίζουν το παιχνίδι, για να καταλάβουν τα παιδιά πώς παίζεται και να μάθουν τα λόγια του ρόλου τους, ο/η εκπαιδευτικός κάνει τον «λύκο».

1. Ορίζεται ένα παιδί «λύκος». Τα υπόλοιπα παιδιά απομακρύνονται από τον «λύκο» και φωνάζουν όλα μαζί «Λύκε, λύκε, είσαι εδώ;».
2. Ο «λύκος» απαντά «Φοράω... (π.χ. το παλτό μου) και σας κυνηγώ» και φοράει αυτό που έχει πει.
3. Τα παιδιά ξαναρωτούν «Λύκε, λύκε, είσαι εδώ;» και ο «λύκος» απαντά πάλι με τον ίδιο τρόπο, αναφέροντας και φορώντας άλλο ρούχο κάθε φορά.
4. Στο τελευταίο ρούχο ο «λύκος» απαντά και πάλι με τον ίδιο τρόπο και κυνηγά τα παιδιά-αρνιά.
5. Όποιο παιδί πιάσει ο «λύκος», παίρνει τη θέση του.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Θ8: Κατασκευή κούκλας

ΥΛΙΚΑ: χαρτί κανσόν, μπογιές, ψαλίδια, πλαστικά καλαμάκια, κόλλα υγρή, περιοδικά ή υφάσματα, συρραπτικό

1. Κάθε παιδί σχεδιάζει σε χαρτί διαστάσεων μισού Α4 το περίγραμμα μιας ανθρώπινης φιγούρας που να καταλαμβάνει όλο το χαρτί.
2. Κάθε παιδί κόβει από περιοδικά ή από υφάσματα κομμάτια και τα κολλάει στη φιγούρα ως ρούχα (αν δεν υπάρχουν αυτά τα υλικά, μπορεί απλώς να τα χρωματίσει πάνω στη φιγούρα).
3. Τα παιδιά κόβουν με ψαλίδι τη φιγούρα τους.
4. Ο εκπαιδευτικός στερεώνει με το συρραπτικό κάθε φιγούρα σε ένα καλαμάκι.
5. Κάθε παιδί δίνει ένα όνομα στην κούκλα του, την παρουσιάζει στα υπόλοιπα παιδιά και περιγράφει τα ρούχα που της φόρεσε, π.χ. «Το όνομα της είναι Γκιουλτέν. Φοράει κόκκινη φούστα και μπλε μπλούζα». Αν το παιδί πει μόνο λέξεις και όχι ολοκληρωμένες προτάσεις, ο εκπαιδευτικός το επιβραβεύει και επαναλαμβάνει αυτό που λέει, ολοκληρώνοντας το νόημα και διατυπώνοντας απλές προτάσεις.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Θ9: Τα ρούχα

Υλικά: ψαλίδια, χρώματα, φωτοτυπίες από τις καρτέλες του συνοδευτικού υλικού με τους ήρωες του βιβλίου *Πού είναι ο Φασαρίας;*

1. Ο εκπαιδευτικός δίνει σε κάθε παιδί από μία καρτέλα με τους τρεις ήρωες και από μία φωτοτυπία των ρούχων τους, αφού πριν γράψει στο πίσω μέρος της φωτοτυπίας, στον χώρο που βρίσκεται πίσω από καθένα, την ονομασία του (εκτός από κάποια που έχουν μικρό μέγεθος και δε χωράει).
2. Τα παιδιά κόβουν τους ήρωες-κούκλες και τα ρούχα τους περιμετρικά, με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού, προσέχοντας να μην κοπούν τα «αυτάκια» των ρούχων με τα οποία στερεώνονται πάνω στην κούκλα.
3. Ο εκπαιδευτικός διαβάζει μαζί με τα παιδιά τις ονομασίες των ρούχων που είναι γραμμένες στο πίσω μέρος τους και δίνει οδηγίες, π.χ. «Βάλτε στην Αγγέλα το πουλόβερ», «Βάλτε στον Αχμέτ το πουκάμισο» ή «Βγάλτε από τον Αχμέτ το παντελόνι». Τα παιδιά πρέπει να βρίσκουν το κατάλληλο ρούχο και να το φοράνε στην κούκλα. Ο εκπαιδευτικός, αφού τα παιδιά βρουν το ρούχο, ντύνει και ο ίδιος τη δική του «κούκλα» λέγοντας, π.χ., «Ο Αχμέτ βάζει το παλτό του» ή βγάζει από την κούκλα του το ρούχο λέγοντας «Ο Αχμέτ βγάζει το παλτό του». Στη συνέχεια, τη θέση του δασκάλου που δίνει τις οδηγίες μπορεί να πάρει κάποιο από τα παιδιά.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Θ4: Τα ρούχα

Υλικά: διάφορα ρούχα διαφορετικού χρώματος που μπορούν να φορεθούν πάνω από τα ρούχα που φορούν ήδη τα παιδιά.

1. Τα παιδιά χωρίζονται σε δύο ομάδες και ο εκπαιδευτικός τους μοιράζει τα ρούχα.
2. Ένα παιδί κρυμμένο πίσω από τα υπόλοιπα παιδιά της ομάδας του φοράει κάποιο από τα ρούχα.
3. Αφού το παιδί φορέσει τα επιπλέον ρούχα, εμφανίζεται για πολύ λίγο στα παιδιά της άλλης ομάδας, τα οποία πρέπει να παρατηρήσουν και να συγκρατήσουν το είδος και το χρώμα των ρούχων που φοράει το παιδί.
4. Τα παιδιά προσπαθούν να περιγράψουν το είδος και το χρώμα των ρούχων του παιδιού, π.χ. «Ο Αχμέτ φοράει κίτρινο κασκόλ, μαύρο και κόκκινο παλτό κτλ.».
5. Το παιδί που είχε ντυθεί βγάζει τα ρούχα και έρχεται πάλι μπροστά στα άλλα παιδιά κρατώντας στα χέρια τα ρούχα που είχε φορέσει. Έτσι, τα παιδιά μπορούν να συμπληρώσουν ή να επιβεβαιώσουν τις περιγραφές τους.
6. Η διαδικασία επαναλαμβάνεται με ένα παιδί της άλλης ομάδας.
7. Για κάθε ρούχο που περιγράφουν σωστά η ομάδα παίρνει έναν βαθμό. Κερδίζει η ομάδα με τους περισσότερους βαθμούς.

- Η διδασκαλία της συγκεκριμένης λεξιλογικής ενότητας θα μπορούσε να συνδυαστεί με τη σελ. 32 (Ο κύριος με το καπέλο) του 1ου τεύχους του βιβλίου γλώσσας της Α΄ τάξης *Γράμματα – Λέξεις – Ιστορίες*.
- ✓ Τα παιδιά πραγματοποιούν την άσκηση των σελ. 24- 25 του βιβλίου *Πού είναι ο Φασαρίας*;
- ✓ Έχοντας ολοκληρώσει τις θεματικές ενότητες για τα ζώα, το σπίτι, το σώμα, τα ρούχα, μπορεί να γίνει στην τάξη η ανάγνωση του βιβλίου *Πού είναι ο Φασαρίας*; και η επεξεργασία του με τον τρόπο που προτείνεται στο κεφάλαιο «Εξωσχολικά βιβλία».

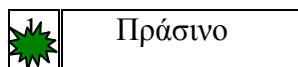
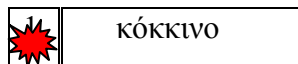
I. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Χρώματα

Συνοδευτικό υλικό

Από το βιβλίο *Οι Πατημασιές*²⁶ το θεματικό λεξιλόγιο των χρωμάτων, σελ. 30

ΥΛΙΚΟ ΜΟΝΙΜΟ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ

Σε ένα χαρτόνι, που υπάρχει μόνιμα στον τοίχο, ο/η εκπαιδευτικός γράφει τα χρώματα με το όνομά τους και τα ζωγραφίζει. Έτσι, τα παιδιά μπορούν να ανατρέχουν σε αυτά κάθε φορά που χρειάζεται να τα πουν ή να τα γράψουν. Όποτε μαθαίνουν ένα καινούριο χρώμα, το προσθέτουν στο χαρτόνι.

κτλ.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Π1

ΥΛΙΚΑ: 7 μεγάλες καρτέλες με τα χρώματα κόκκινο, κίτρινο, πράσινο, μπλε, άσπρο, μαύρο και καφέ, χοντροί μαρκαδόροι.

Σημείωση: το υλικό αυτό είναι χρήσιμο και σε άλλες δραστηριότητες.

1. Ο/Η εκπαιδευτικός γράφει σε κάθε καρτέλα με μεγάλα γράμματα το χρώμα της. Δείχνει μία μία τις καρτέλες στα παιδιά, διαβάζοντας τους συγχρόνως τη λέξη που είναι γραμμένη στην καρτέλα. Στη συνέχεια σηκώνει μία μία τις καρτέλες και ζητά από τα παιδιά να αναγνωρίσουν και να πουν το χρώμα της καρτέλας.
2. Ο/Η εκπαιδευτικός μοιράζει τα παιδιά σε ισοδύναμες ομάδες και τους δίνει την κάρτα ενός χρώματος. Ζητά από την κάθε ομάδα να βρει μέσα στην τάξη ένα αντικείμενο που να έχει το χρώμα της (π.χ. ξύστρα, γόμα, τετράδιο, μολύβι...) και να πουν την ανάλογη φράση. Η δραστηριότητα μπορεί να γίνει σταδιακά: 3 χρώματα – 3 ομάδες σε πρώτη φάση, τα 4 άλλα χρώματα – 4 ομάδες στη συνέχεια.
3. **Παραλλαγή:** Κάθε ομάδα ψάχνει να βρει τουλάχιστον ένα αντικείμενο από καθένα από τα 7 χρώματα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Π2

ΥΛΙΚΑ: 7 χρωματιστές καρτέλες (κόκκινη, κίτρινη, πράσινη, μπλε, καφέ, μαύρη, άσπρη).

1. Ο/η εκπαιδευτικός φέρνει στο σχολείο 7 χρωματιστές καρτέλες (κόκκινη, κίτρινη, πράσινη, μπλε, καφέ, μαύρη, άσπρη).

²⁶ *Οι Πατημασιές* είναι το 1ο βιβλίο για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στην Α' τάξη των μειονοτικών σχολείων.

2. Δείχνει μία από αυτές και τα παιδιά ψάχνουν να βρουν στα ρούχα τους το χρώμα της καρτέλας. Όποιο παιδί βρει πρώτο το χρώμα στα ρούχα του το δείχνει και το φωνάζει.
3. Ο δάσκαλος δίνει όλες τις καρτέλες στο παιδί που βρήκε το χρώμα στα ρούχα του.
4. Το παιδί τραβάει μια καρτέλα και οι υπόλοιποι ψάχνουν να βρουν το χρώμα στα ρούχα τους. Το παιχνίδι συνεχίζεται με όλα τα παιδιά.

☑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ I3: Η ιστορία με τα χρώματα (επαναλαμβανόμενη)

1. Τα παιδιά χωρίζονται σε ισοδύναμες ομάδες και παίρνουν την καρτέλα ενός χρώματος.
2. Ο/Η εκπαιδευτικός φτιάχνει μια φανταστική ιστορία στην οποία αναφέρονται συχνά τα χρώματα των καρτελών, π.χ. *Μια μέρα ο Αχμέτ φόρεσε την κόκκινη μπλούζα του, το πράσινο παντελόνι του και τα άσπρα παπούτσια του...* Η κάθε ομάδα, όταν ακούει να αναφέρεται το χρώμα της στην ιστορία, χτυπά παλαμάκια. Ο/Η εκπαιδευτικός φροντίζει να επαναλαμβάνει συχνά όλα τα χρώματα προσπαθώντας να «μπερδέψει» τα παιδιά.

Παραλλαγή: Όσα παιδιά θέλουν παίρνουν με τη σειρά τους τον ρόλο του αφηγητή.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ I4: Χρωμάτισε την πεταλούδα

Τα παιδιά πραγματοποιούν τη δραστηριότητα της σελίδας 12 από το βιβλίο *Οι πατημασιές*.

☑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ I5: Η ιστορία με τα χρώματα (επαναλαμβανόμενη)

Ο/Η εκπαιδευτικός προτείνει στα παιδιά συνδυαστικές προφορικές δραστηριότητες π.χ.: «Είμαι ο ..... και μου αρέσει το μπλε», « Με λένε ..... και μου αρέσει το κόκκινο.», «Τι χρώμα σου αρέσει .....;»

Κ. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Εποχές, μήνες, καιρός

Συνοδευτικά τραγούδια και ήχοι

1. Ήχοι φυσικών φαινομένων από το CD του Προγράμματος Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων *Ήχοι, τραγούδια, αφηγήσεις*
2. «Ο χειμώνας» και η «χελιδόνα» από το *Μουσικό Ανθολόγιο*, cd 3 (ΥΠΕΠΘ. Π.Ι.)
3. «Οι μέρες της βδομάδας» από το cd *Εδώ Λιλιπούπολη*
4. «Δώδεκα μήνες Αθλητές» από το cd *Εδώ Λιλιπούπολη*
5. «Η Χιονένια κι η Συννεφένια» από το cd *Λάχανα και Χάχανα*
6. «Ξημερώνει (το σύννεφο έφερε η βροχή)» από το ηχητικό υλικό του Προγράμματος Μελίνα – Εκπαίδευση και Πολιτισμός *Ο ήχος της Μουσικής*
http://www.iema.gr/data/EducationalProjects/Melina/Hxos_tis_mousikis.htm

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Κ1: Κολάζ εποχών

ΣΤΟΧΟΣ: Η εξοικείωση των παιδιών με τις εποχές και τα ονόματα των μηνών.

ΥΛΙΚΑ: 4 μεγάλα φύλλα κανσόν ή οντουλέ χαρτόνι, μαρκαδόροι ή κηρομπογιές, μολύβια, χαρτιά Α4, εφημερίδες, ψαλίδια, κόλλα, φυσικά υλικά.

1. Κάθε παιδί σχεδιάζει με μολύβι σε ένα φύλλο χαρτί Α4 το περίγραμμα του χεριού του μέχρι τον αγκώνα, για να σχηματίσει έτσι τον κορμό και τα κλαδιά ενός δέντρου.
2. Τα παιδιά σβήνουν με τη γόμα τη γραμμή που «κλείνει» το κάθε δάχτυλο και επεκτείνουν τις γραμμές των δαχτύλων με το μολύβι, ώστε να μοιάζουν με μεγάλα κλαδιά. Χρωματίζουν.
3. Χωρίζονται σε τέσσερις ομάδες, ανάλογα με τις εποχές.
4. Κόβουν το περίγραμμα του δέντρου και το κολλούν στο χαρτόνι. Ανάλογα με την εποχή, σχεδιάζουν σε χαρτί φύλλα, άνθη, καρπούς και τα χρωματίζουν. Π.χ. η ομάδα του φθινοπώρου κίτρινα, πορτοκαλί και πράσινα για το φθινόπωρο, και κολλάει άλλα στα κλαδιά του δέντρου και άλλα κάτω από το δέντρο.
5. Τα παιδιά σχεδιάζουν σε φύλλα εφημερίδας, ανάλογα με την ομάδα τους, σύννεφα και βροχή, χιόνι, ήλιο. Τα κόβουν και τα κολλούν πάνω από τα δέντρα.
6. Με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού γράφουν σε μικρά χαρτόνια το όνομα της κάθε εποχής και των τριών μηνών της και τα κολλούν στο κολάζ. Έτσι, θα μπορούν τα παιδιά να ανατρέχουν σ' αυτό για να βλέπουν την εποχή και τους μήνες της.
7. Ακούνε τα τραγούδια «Ο χειμώνας» και «Η χελιδόνα», από το *Μουσικό Ανθολόγιο*, cd 3 (ΥΠΕΠΘ. Π.Ι.) και συζητούν για τις εποχές που παρουσιάζονται σε αυτά.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Κ2: Τι καιρό κάνει;

ΣΤΟΧΟΙ: Ανάπτυξη του σχετικού με τον καιρό λεξιλογίου.
Ανάπτυξη προφορικού λόγου

ΥΛΙΚΑ: «Ήχοι καιρικών φαινομένων» από το CD *Ήχοι, τραγούδια, αφηγήσεις* του ΠΕΜ, «Η Χιονένια κι η Συννεφένια» από το cd *Λάχανα και Χάχανα*, μικρά χαρτόνια, χαρτιά, χρώματα

1. Τα παιδιά ακούνε ένα έναν τους ήχους των καιρικών φαινομένων και τα περιγράφουν. Π.χ. *Βρέχει, βρέχει δυνατά, φυσάει, βροντά...* Αν δε γνωρίζουν τη λέξη, την αποδίδουν με ήχους και μιμητικές κινήσεις και ο εκπαιδευτικός τη γράφει και τη διαβάζει δυνατά.
2. Ο/Η εκπαιδευτικός γράφει στον πίνακα μια λέξη ή φράση που αντιστοιχεί σε καιρικό φαινόμενο και ζητά από τα παιδιά να την αποδώσουν με ήχους και μιμητικές κινήσεις. Στη συνέχεια χωρίζει τα παιδιά σε μικρές ομάδες και τους δίνει σε χαρτόνι από μια λέξη ή φράση σχετική με τον καιρό. Κάθε ομάδα αποδίδει τη φράση της με ήχους και κινήσεις και οι υπόλοιπες πρέπει να μαντέψουν. Το παιχνίδι μπορεί να παιχτεί και ατομικά. Ο/Η εκπαιδευτικός σταδιακά εμπλουτίζει το λεξιλόγιο και τη δραστηριότητα με πιο δύσκολες λέξεις και φράσεις, π.χ. *καταιγίδα, θύελλα*.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Κ3: Είμαι ο αέρας

ΣΤΟΧΟΣ: Εμπέδωση του σχετικού με τον καιρό λεξιλογίου.

1. Τα παιδιά στέκονται σε κύκλο γύρω από τον/την εκπαιδευτικό, που λέει: «Είμαι ο αέρας, σφυρίζω και φυσάω δυνατά», ενώ κάνει τους αντίστοιχους ήχους και κινήσεις. Τα παιδιά σφυρίζουν, φυσάνε, κουνούν τα χέρια τους ψηλά πάνω από το κεφάλι τους σαν κλαριά δέντρων και επαναλαμβάνουν τη φράση.
2. Ο/Η εκπαιδευτικός λέει «Είμαι το σύννεφο και ταξιδεύω στον ουρανό» κάνοντας τις αντίστοιχες κινήσεις. Τα παιδιά κινούνται στον χώρο παριστάνοντας τα σύννεφα και επαναλαμβάνουν τη φράση.
3. Ο/Η εκπαιδευτικός λέει «Είμαι η βροχή, ρίχνω σταγόνες και δε σταματώ» χτυπώντας με τον δείκτη του ενός χεριού την παλάμη του άλλου χεριού. Τα παιδιά επαναλαμβάνουν.
4. Στη συνέχεια λέει «Είμαι ο ήλιος, λάμπω και όλα τα ζεσταίνω». Ζητά από τα παιδιά να πιάσουν τα χέρια τους σε κύκλο, να σχηματίσουν έναν μεγάλο ήλιο και να επαναλάβουν τη φράση.
5. Τέλος επαναλαμβάνει τις φράσεις με διαφορετική σειρά, χωρίς κινήσεις. Τα παιδιά προσπαθούν να τις καταλάβουν και τις δραματοποιούν, όπως περιγράφεται παραπάνω.

Επέκταση:

1. Ακούνε το τραγούδι «Η Χιονένια κι η Συννεφένια» από το cd *Λάχανα και Χάχανα* και το τραγουδούν.
2. Ζωγραφίζουν σκηνές από το τραγούδι και γράφουν λεζάντες.
3. Δημιουργούν ομαδικά τη συνέχεια της ιστορίας που αφηγείται το τραγούδι χρησιμοποιώντας λέξεις από το λεξιλόγιο για τα καιρικά φαινόμενα.
4. Ακούνε το τραγούδι του Μάνου Χατζηδάκι «Ξημερώνει (το σύννεφό έφερε η βροχή)».

Το τραγούδι βρίσκεται στη διεύθυνση http://www.iema.gr/data/EducationalProjects/Melina/Hxos_tis_mousikis.htm, στο ηχητικό υλικό του Προγράμματος Μελίνα – Εκπαίδευση και Πολιτισμός *Ο ήχος της Μουσικής*.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Κ4: Ημερομηνία

☑ Επαναλαμβανόμενη δραστηριότητα

ΣΤΟΧΟΙ: Γνωριμία με τις μέρες, την ημερομηνία, τις λέξεις *χθες, σήμερα, αύριο*.
Εισαγωγή στη δομή της απλής πρότασης και τη χρήση μέλλοντα και αορίστου.

Κατανόηση της χρονικής διαδοχής.

ΥΛΙΚΑ: επτά χαρτόνια μισό Α4, το cd *Εδώ Λιλιπούπολη*

- Ο/Η εκπαιδευτικός γράφει σε ξεχωριστά χαρτόνια-καρτέλες τις μέρες της εβδομάδας και τα τοποθετεί, με τη σειρά, εμφανώς σε σημείο που φτάνουν τα παιδιά.
  - Γράφει καθημερινά την ημερομηνία στον πίνακα ολόκληρη, στη Β΄ τάξη και τη σύντομη. Σταδιακά ζητά από τα παιδιά να τη γράφουν εκείνα στον πίνακα. Τη διαβάζει και τους ζητά να εντοπίσουν την καρτέλα με την αντίστοιχη μέρα της εβδομάδας. Αργότερα τους ζητά να την εντοπίσουν ανάμεσα στις ανακατεμένες καρτέλες. Τέλος τούς ζητά να τοποθετούν τις καρτέλες με τη σωστή σειρά. Για μια πιο οργανωμένη πραγματοποίηση της δραστηριότητας, ο/η εκπαιδευτικός κολλά στις καρτέλες μαγνητάκια και χρησιμοποιεί μαγνητικό πίνακα.
  - Κατά την προηγούμενη διαδικασία ο/η εκπαιδευτικός ρωτά καθημερινά:
«Τι μέρα είναι σήμερα;»
«Τι μέρα ήταν χθες;»
«Τι μέρα θα είναι αύριο;»
4. Ακούνε το τραγούδι «Οι μέρες της βδομάδας» από το cd *Εδώ Λιλιπούπολη* 2-3 φορές και στη συνέχεια συμπληρώνουν τους στίχους με τη βοήθεια των καρτελών.

Οι μέρες της εβδομάδας

Στίχοι: Μαριανίνα Κριεζή
Μουσική: Λένα Πλάτωνος
Πρώτη εκτέλεση: Σαββίνα Γιαννάτου

Σ' ένα λούνα παρκ οι μέρες της βδομάδας
στριφογυρνάνε με τη μουσική, στριφογυρνάνε
οι μέρες της βδομάδας απ' τη Δευτέρα ως τη Κυριακή.

Να την η Δευτέρα που πλέει στον αέρα
καβάλα σ' ένα αλογάκι θαλασσί, η Τρίτη πάνω
σ' ένα αεροπλάνο και η Τετάρτη σε μια μέλισσα χρυσή.

Να η Πέμπτη μόνη σ' ένα μικρό βαγόνι από ασήμι

και πράσινο γυαλί. Η Παρασκευούλα σε μια ροζ
βαρκούλα και το Σαββάτο σ' ένα ξύλινο κλουβί.

Και η Κυριακή μαζί με τον Κυριάκο αγκαλιασμένοι
οι δυο τους τρυφερά, στριφογυρνάνε καβάλα
σ' ένα δράκο με χρυσαφιά και κόκκινα φτερά.

.....

Σ' ένα λούνα παρκ οι μέρες της βδομάδας
στριφογυρνάνε με τη μουσική, στριφογυρνάνε
οι μέρες της βδομάδας απ' τη Δευτέρα ως τη Κυριακή.

Να την η Δ..... που πλέει στον αέρα
καβάλα σ' ένα αλογάκι θαλασσί, η Τ..... πάνω
σ' ένα αεροπλάνο και η Τ..... σε μια μέλισσα χρυσή.

Να η Π..... μόνη σ' ένα μικρό βαγόνι από ασήμι
και πράσινο γυαλί. Η Π..... σε μια ροζ
βαρκούλα και το Σ..... σ' ένα ξύλινο κλουβί.

Και η Κ..... μαζί με τον Κυριάκο αγκαλιασμένοι
οι δυο τους τρυφερά, στριφογυρνάνε καβάλα
σ' ένα δράκο με χρυσαφιά και κόκκινα φτερά.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Κ5: Ημερολόγιο – Καιρός

☑ Επαναλαμβανόμενη δραστηριότητα

ΣΤΟΧΟΙ: Ανάπτυξη του λεξιλογίου για τον καιρό, τους μήνες, τις ημέρες.
Κατανόηση της χρονικής διαδοχής.

ΥΛΙΚΑ: χαρτί Α3 ή μεγαλύτερο, φωτοτυπίες των σχεδίων (βλ. στο τέλος της δραστηριότητας), το τραγούδι «Δώδεκα μήνες αθλητές» από το cd *Εδώ Διλιπούπολη*, χαρτιά Α4, χρώματα

1. Ο/Η εκπαιδευτικός ετοιμάζει το ημερολόγιο του κάθε μήνα σε μεγάλο χαρτί, όπως στο παράδειγμα, και το κολλά στον τοίχο. Μπορεί να χρησιμοποιήσει και κανονικό ημερολόγιο, αρκεί να έχει μεγάλα κουτάκια.
2. Γράφει το υπόμνημα με τα σύμβολα του καιρού (βλ. στο τέλος της ενότητας) και τα κολλά κάτω από το ημερολόγιο. Φωτοτυπεί τις εικόνες των καιρικών φαινομένων.
3. Κάθε μέρα ζητά από ένα παιδί να συμπληρώσει στο αντίστοιχο κουτί του ημερολογίου την ημερομηνία. Στη συνέχεια, αφού συζητήσουν για τον καιρό, κόβουν το αντίστοιχο σκίτσο και το κολλούν στο κουτάκι της συγκεκριμένης ημερομηνίας. Μετά από αργίες συμπληρώνουν τα κουτάκια που έχουν μείνει κενά.

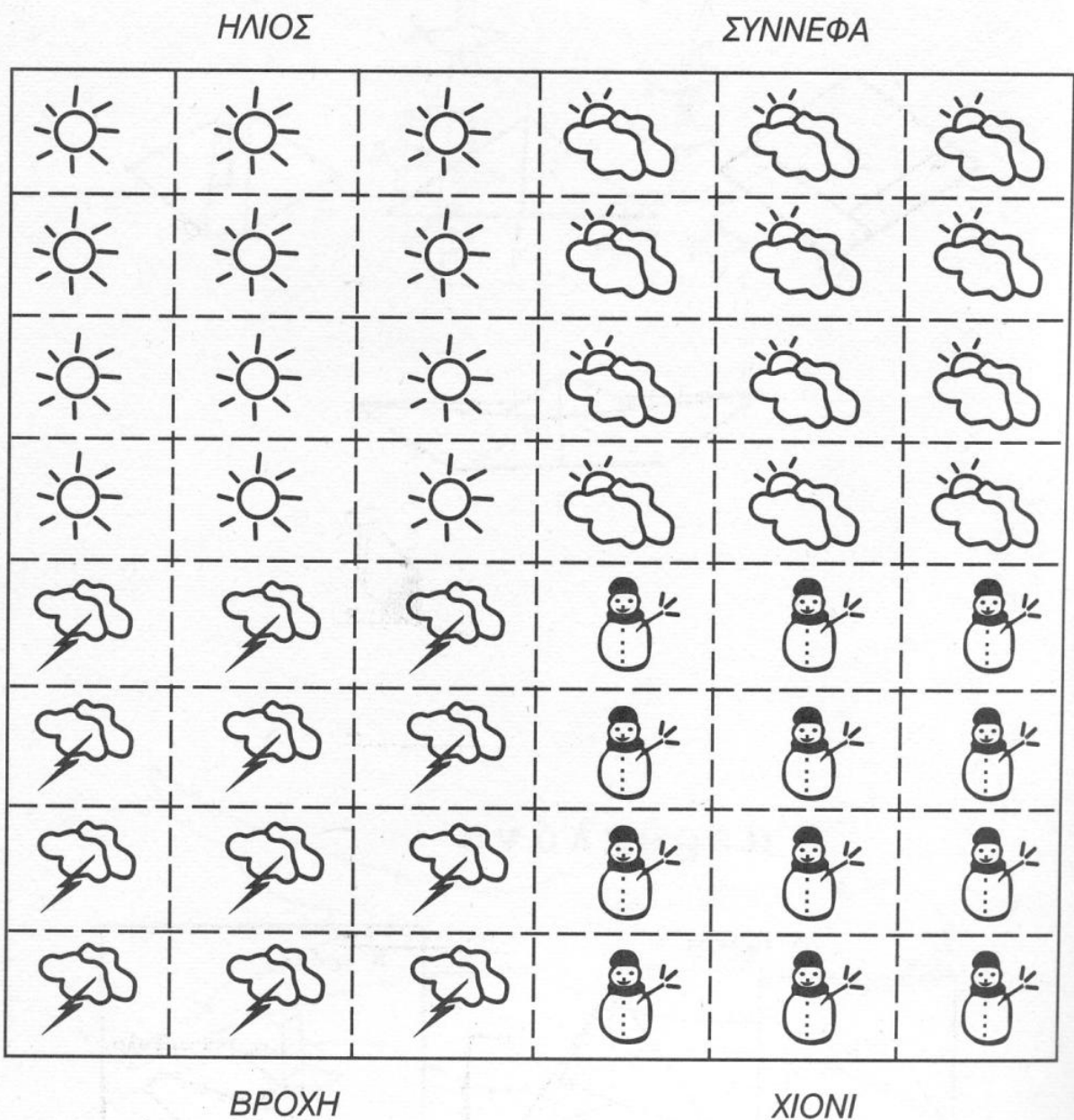
Επέκταση: Τα παιδιά στο τετράδιό τους γράφουν την ημερομηνία και τον καιρό και τον ζωγραφίζουν.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατο	Κυριακή

ζεστη ζεστη κρύο κρύο

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Κ6: Οι μήνες

ΣΤΟΧΟΙ: Ανάπτυξη του λεξιλογίου για τους μήνες, τον καιρό και τα ρούχα.
 Προφορική ανάπτυξη προτάσεων.
 Κατανόηση της χρονικής διαδοχής.

ΥΛΙΚΑ: το τραγούδι «Δώδεκα μήνες αθλητές» από το cd *Εδώ Λιλιπούπολη*, χαρτιά Α4, χρώματα, χαρτί του μέτρου, κόλλα

1. Τα παιδιά ακούνε το τραγούδι «Δώδεκα μήνες αθλητές» από το cd *Εδώ Λιλιπούπολη* 2-3 φορές και στη συνέχεια συμπληρώνουν τους στίχους (βλ. παρακάτω) με τη βοήθεια του ημερολογίου.
2. Χωρίζονται σε ομάδες και ζωγραφίζουν από μία ή δύο στροφές. Κολλούν τις ζωγραφιές στον τοίχο με τη σωστή χρονική σειρά.
3. Συζητούν για τα ρούχα των «αθλητών». Τα ζωγραφίζουν και τα κόβουν περιμετρικά. Π.χ. φανέλα, παλτό, σορτσάκι. Γράφουν στο εσωτερικό τους λεξάντες με τη βοήθεια των θεματικών λεξιλογίων από το *Εικονογραφημένο Λεξικό Α', Β' Γ' Δημοτικού* και το βιβλίο για την Α' τάξη των μειονοτικών σχολείων *Πού είναι ο Φασαρίας;*
4. Γράφουν σε τέσσερα χωριστά κομμάτια από χαρτί του μέτρου τις εποχές και από κάτω τους μήνες της καθεμιάς. Σε κάθε εποχή τοποθετούν τα ρούχα που ταιριάζουν.
5. Στη συνέχεια κάνουν προτάσεις του τύπου: Τον χειμώνα φοράω παλτό. Φοράω παλτό όπως ο Φλεβάρης.

Δώδεκα μήνες αθλητές

Στίχοι: Μαριανίνα Κριεζή

Μουσική: Δημήτρης Μαραγκόπουλος

Πρώτη εκτέλεση: Αντώνης Κοντογεωργίου & Σπύρος Σακκάς

Δώδεκα μήνες αθλητές
στο γήπεδο του χρόνου,
δώδεκα μήνες αθλητές
κάνουν αγώνα δρόμου.

Ο Γενάρης με μποτίνια
κι ο Φλεβάρης με παλτό
και ο Μάρτης
με σορτσάκι ριγωτό.

Ο Απρίλης με κασκέτο
και με άσπρες ελβιέλες
και ο Μάιος κι ο Ιούνιος
με τις ξώπλατες φανέλες.

Δώδεκα μήνες στη γραμμή
τινάζουμε τα πόδια
κι όλοι πηδάνε με ορμή
του δρόμου τα εμπόδια.

Ο Ιούλιος ο χίπις
με μπλου τζιν και χαϊμαλιά
και ο Αύγουστος
με ψάθα και γυαλιά.

Ο Σεπτέμβρης κι ο Οκτώβρης
με αδιάβροχα σακάκια

κι ο Νοέμβρης κι ο Δεκέμβρης
με πουλόβερ και σκουφάκια.

Δώδεκα μήνες στη γραμμή
τινάζουνε τα πόδια
κι όλοι πηδάνε με ορμή
του δρόμου τα εμπόδια.

Δώδεκα μήνες αθλητές
στο γήπεδο του χρόνου,
δώδεκα μήνες αθλητές
κάνουν αγώνα δρόμου.

.....

Δώδεκα μήνες αθλητές
στο γήπεδο του χρόνου,
δώδεκα ..... αθλητές
κάνουν αγώνα δρόμου.

Ο Γ..... με μποτίνια
κι ο Φ..... με παλτό
και ο Μ.....
με σορτσάκι ριγωτό.

Ο Α..... με κασκέτο
και με άσπρες ελβιέλες
και ο Μ..... κι ο Ι.....
με τις ξώπλατες φανέλες.

Δώδεκα μήνες στη γραμμή
τινάζουνε τα πόδια
κι όλοι πηδάνε με ορμή
του δρόμου τα εμπόδια.

Ο Ι..... ο χίπις
με μπλου τζιν και χαϊμαλιά
και ο Α.....
με ψάθα και γυαλιά.

Ο Σ..... κι ο Ο.....
με αδιάβροχα σακάκια
κι ο Ν..... κι ο Δ.....
με πουλόβερ και σκουφάκια.

Δώδεκα μήνες στη γραμμή
τινάζουνε τα πόδια
κι όλοι πηδάνε με ορμή
του δρόμου τα εμπόδια.

Δώδεκα μήνες αθλητές

στο γήπεδο του χρόνου,
δώδεκα μήνες αθλητές
κάνουν αγώνα δρόμου.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Κ7: Ημερολόγιο

☑ *Επαναλαμβανόμενη δραστηριότητα*

(Με τα παιδιά που ήδη γνωρίζουν τον γραπτό κώδικα)

ΣΤΟΧΟΙ: Η κατανόηση της διαδοχής του χρόνου και των υποδιαιρέσεων του.

Η άσκηση στη γραπτή έκφραση και η λογική οργάνωση του γραπτού λόγου.

Ο εμπλουτισμός της γραπτής έκφρασης με νέες λέξεις και εκφράσεις.

Η ανάπτυξη της ικανότητας του παιδιού να διατυπώνει γραπτά ένα ολοκληρωμένο κείμενο

Η κατανόηση της χρήσης του αορίστου.

ΥΛΙΚΑ: ένα τετράδιο-ημερολόγιο για κάθε παιδί, ένα μηνιαίο ημερολόγιο κολλημένο στον τοίχο, χαρτί μισό Α4

1. Καθημερινά, στο τέλος του μαθήματος, ο εκπαιδευτικός και τα παιδιά συζητούν και αποφασίζουν αυτό που θα ήθελαν να θυμούνται από τη σχολική μέρα που τελειώνει.
2. Διαγράφουν την ημέρα από το ημερολόγιο του τοίχου.
3. Ένα παιδί γράφει στον πίνακα τη φράση ή τις φράσεις της μέρας κάτω από την ημερομηνία. Στη συνέχεια όλοι μαζί διορθώνουν το κείμενο.
4. Τα παιδιά αντιγράφουν την ημερομηνία και το τελικό κείμενο στο τετράδιό τους.
5. Ένα παιδί αντιγράφει την ημερομηνία και το τελικό κείμενο σε χαρτί μισό Α4.
6. Κολλούν τα χαρτιά με τα μικρά κείμενα στον τοίχο με τη σειρά, ανά βδομάδα, ή τα τοποθετούν σε ένα κουτί με την επιγραφή «Το ημερολόγιο της τάξης μας».
7. Για τις μέρες που το σχολείο είναι κλειστό: Α) Ένα παιδί γράφει στο χαρτί για το ημερολόγιο της τάξης την ημερομηνία και μια φράση του τύπου «Δεν είχαμε σχολείο γιατί...». Β) Τα παιδιά γράφουν στο ημερολόγιο-τετράδιο την ημερομηνία και μια δυο φράσεις από την ημέρα τους. Το ίδιο κάνει και ο εκπαιδευτικός σε δικό του τετράδιο. Την επόμενη σχολική μέρα όλοι διαβάζουν με τη σειρά το ημερολόγιό τους.
8. Στην αρχή κάθε εβδομάδας ο δάσκαλος δείχνει στα παιδιά τα επτά προηγούμενα χαρτιά του ημερολογίου της τάξης για να καταλάβουν τη διαδοχή των ημερών.
9. Στην αρχή κάθε νέου μήνα μετρούν τα χαρτιά που συγκεντρώνονται και αποτελούν το ημερολόγιο της τάξης, φτιάχνουν ένα εξώφυλλο με το όνομα του μήνα που πέρασε και τα συρράπτουν.
10. Με την πάροδο του χρόνου, όταν τα παιδιά συνηθίσουν τη διαδικασία, ο εκπαιδευτικός τους ζητά να προσθέσουν και κάποια δική τους φράση στο καθημερινό τους ημερολόγιο.

Η διαδικασία αυτή μπορεί να συνδυαστεί με το καθημερινό δελτίο καιρού.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Δραστηριότητες αλφαβητικής και φωνολογικής ενημερότητας

Κατασκευή απλής γαντόκουκλας

ΥΛΙΚΑ: μια παλιά χοντρή κάλτσα, χαρτοταινία ή κουμπιά, κόλλα, μαλλί πλεξίματος (προαιρετικά), χρωματιστό χαρτόνι (προαιρετικά).

Ο/Η εκπαιδευτικός φτιάχνει δύο βόλους-μάτια από χαρτοταινία. Ζωγραφίζει σε κάθε μάτι μια μεγάλη κουκκίδα. Κολλάει ή ράβει τα μάτια στην παλιά κάλτσα διαμετρικά απέναντι στη φτέρνα. Αντί για την παραπάνω κατασκευή μπορεί να τοποθετήσει κουμπιά για μάτια. Προαιρετικά προσθέτει μαλλιά (μαλλί πλεξίματος) ή ό,τι άλλο μπορεί να κάνει τη γαντόκουκλα πιο ελκυστική. Από την κάτω πλευρά της κάλτσας σε όλο το μήκος από τα δάχτυλα ως τη φτέρνα μπορεί να κολλήσει χαρτόνι για να σχηματίσει το στόμα και το βάφει κόκκινο. Φοράει τη γαντόκουκλα στο χέρι βάζοντας τον αντίχειρα στη φτέρνα και τα υπόλοιπα δάχτυλα στη θέση των δαχτύλων της κάλτσας. Η γαντόκουκλα ανοιγοκλείνει το στόμα της με τις αντίστοιχες κινήσεις του χεριού.

- ο Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να χρησιμοποιήσει τη γαντόκουκλα με πολλούς τρόπους για να κάνει το μάθημα πιο ευχάριστο.
- ο Καλό είναι να γίνει στην τάξη ένα εργαστήρι κατασκευής γαντόκουκλας. Κάθε παιδί, έχοντας τη δική του γαντόκουκλα, μπορεί να παίζει με τις συλλαβές, με τις φωνές, να δημιουργεί διαλόγους κ.ά.

Κατασκευή δαχτυλόκουκλας

ΥΛΙΚΑ: χαρτόνι ή χαρτί, μαρκαδόροι, ψαλίδι, κόλλα, εφημερίδα (προαιρετικά), χαρτοταινία, μαλλί πλεξίματος

Ο/Η εκπαιδευτικός κόβει κομμάτια από χαρτόνι ή χαρτί μήκους 10-15 εκ. και πλάτους 8-10 εκ. Στη μέση περίπου του χαρτιού το παιδί γράφει έντονα με μαρκαδόρο το εκάστοτε γράμμα, με πλάτος 1-2 εκ.

Πάνω ακριβώς από το γράμμα τα παιδιά μπορούν να ζωγραφίσουν χαρακτηριστικά προσώπου, να κολλήσουν αυτιά, να προσθέσουν μαλλιά. Σε κάθε γράμμα δίνουν διαφορετικά χαρακτηριστικά. Τέλος, ο δάσκαλος τυλίγει το χαρτί κυλινδρικά γύρω από το δάχτυλο του παιδιού-παίχτη, έτσι ώστε να φαίνονται το γράμμα και το πρόσωπο. Κολλάει τις δυο επιφάνειες μεταξύ τους. Για ασφαλέστερο κόλλημα μπορεί να χρησιμοποιηθεί συρραπτικό.

Μπορεί να κατασκευαστεί επιπρόσθετο κεφάλι ως εξής: το παιδί κάνει μπάλα με ένα μικρό κομμάτι εφημερίδας, διαμέτρου περίπου 5 εκ. Τυλίγει χαρτοταινία γύρω από την μπάλα από εφημερίδα, ώστε να την καλύψει. Πάνω στην μπάλα ζωγραφίζει χαρακτηριστικά προσώπου. Με χαρτοταινία ενώνει το κεφάλι με το σώμα.

Ο ποντικός που τρώει τα γράμματα

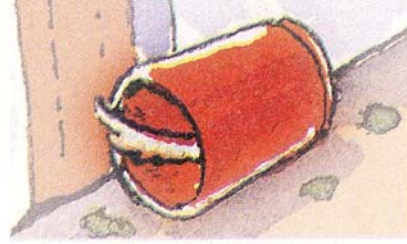

Ενότητα Β, συγχρόρηστα τοπικά επιρρήματα

Ο σκύλος είναι **έξω**
από τον τενεκέ.

Ο σκύλος είναι **μέσα**
στον τενεκέ.

Το καπέλο είναι **κάτω**
από το τραπέζι.

Το καπέλο είναι **πάνω**
στο τραπέζι.

Εδώ είναι το τόπι.

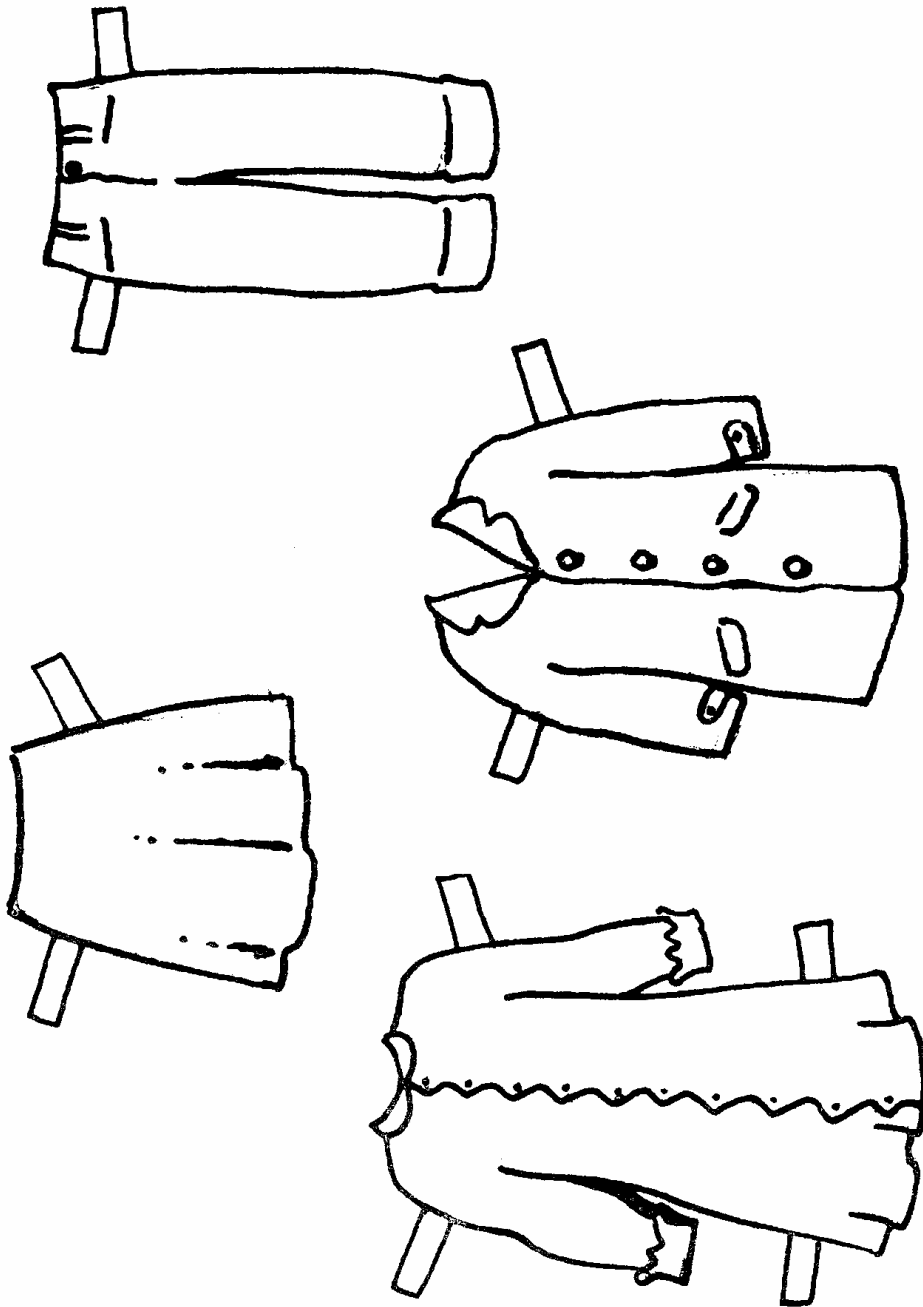

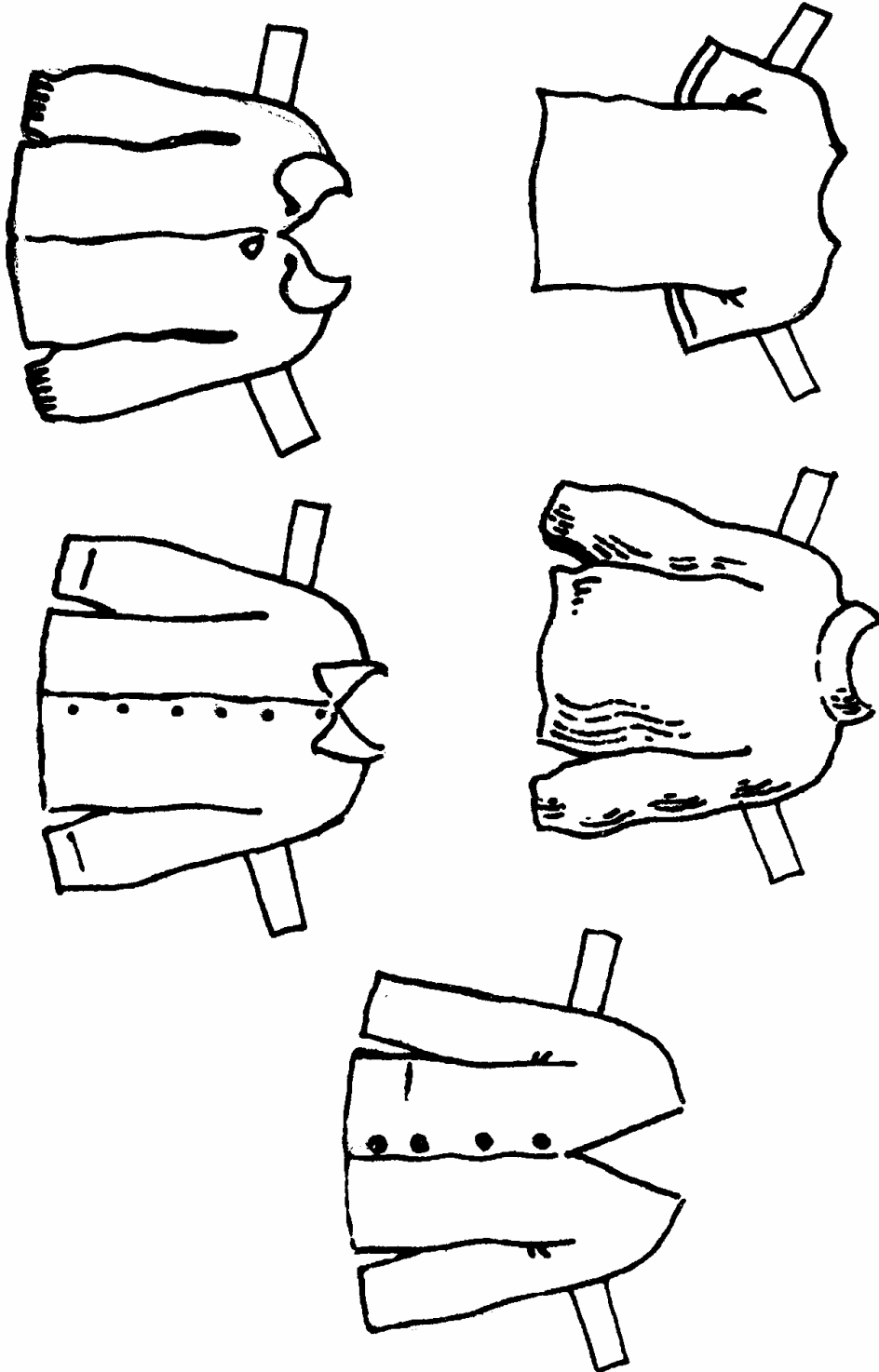

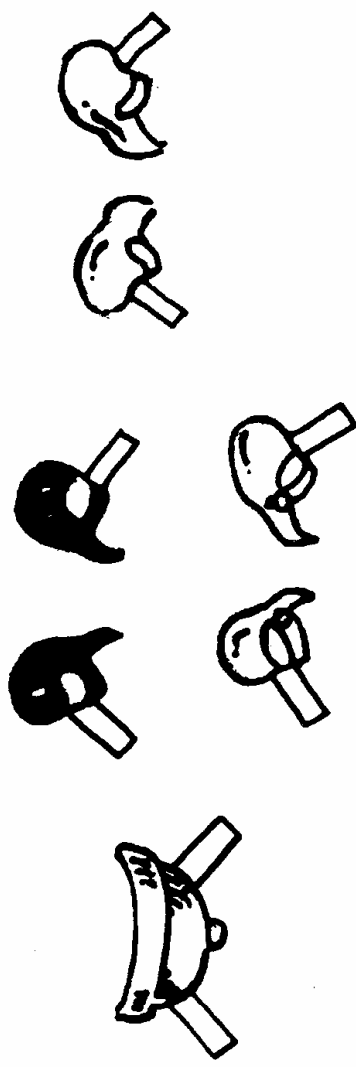
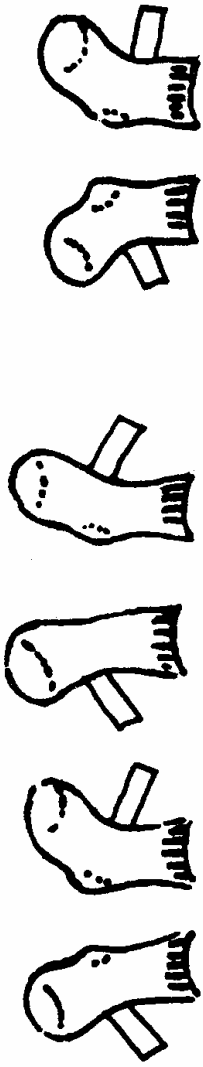
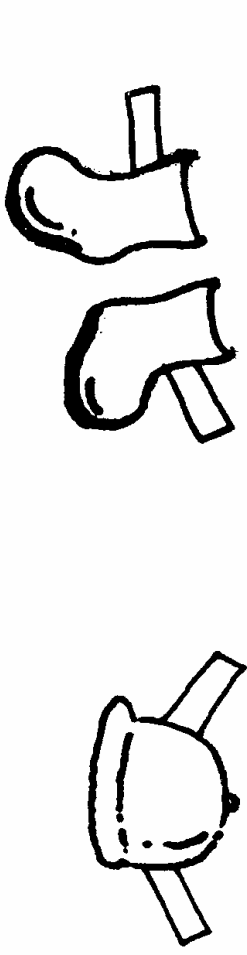
Εκεί είναι το τόπι.

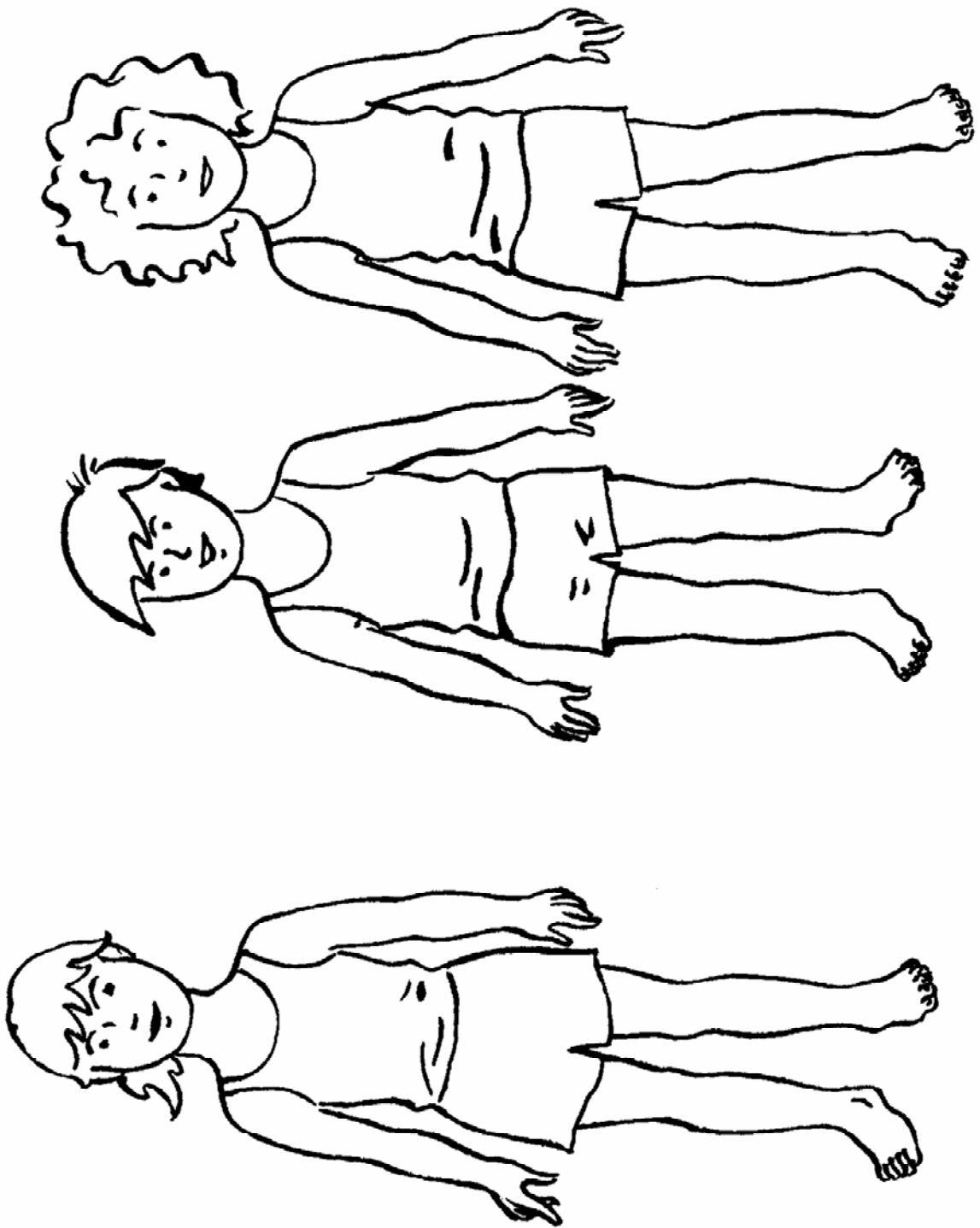

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Θ9: Τα ρούχα

**ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙΩΝ ΚΑΙ ΗΧΩΝ
ΣΕ ΠΟΙΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΝΤΑΙ:**

1. «*Ήχοι καιρικών φαινομένων*», από το cd του Προγράμματος Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων *Ήχοι, τραγούδια, αφηγήσεις*
Δραστηριότητα Κ2: Τι καιρό κάνει;
2. «*Η Χιονένια κι η Συννεφένια*» από το cd *Λάχανα και Χάχανα* **Δραστηριότητα Κ2:** Τι καιρό κάνει;
3. «*Ξημερώνει (το σύννεφο έφερε η βροχή)*». Μάνου Χατζηδάκι από το ηχητικό υλικό του Προγράμματος Μελίνα-Εκπαίδευση και Πολιτισμός *Ο ήχος της Μουσικής*
Δραστηριότητα Κ3: Είμαι ο αέρας
4. «*Οι μέρες της βδομάδας*» από το cd *Εδώ Λιλιπούπολη*
Δραστηριότητα Κ4: Ημερομηνία
5. «*Δώδεκα μήνες αθλητές*» από το cd *Εδώ Λιλιπούπολη*,
Δραστηριότητα Κ5: Ημερολόγιο – Καιρός,
Δραστηριότητα 6: Οι μήνες
6. «*Ο χειμώνας*» και η «*χειλιδόνα*», από το Μουσικό Ανθολόγιο, cd 3 (ΥΠΕΠΘ. Π.Ι.)
Δραστηριότητα Κ1: Κολλάζ εποχών
7. «*Έλα που σε περιμένω*» από το cd *Να 'χαμε και τι να 'χαμε*.
και
8. «*Έλα να φτιάξουμε μια πόλη*» από το cd *Να 'χαμε και τι να 'χαμε*, ΥΠΔΒΜΘ-
Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων
Δραστηριότητα Δ3: Έλα να φτιάξουμε μια πόλη
9. «*Ο χορός των μπιζελιών*» από το cd *Εδώ Λιλιπούπολη*
Εξωσχολικά βιβλία: *Μια κάμπια πολύ πεινασμένη*, του Carle, E.
10. «*Ταξίδι*» από το cd *Να 'χαμε και τι να 'χαμε*
Εξωσχολικά βιβλία: *Βιβλιοφάγος κατά... λάθος*, της Παπαγιάννη, Μ.
11. «*Το γράμμα*» από το cd *Να 'χαμε και τι να 'χαμε*
Εξωσχολικά βιβλία: *Το κουρδιστό αυγό*, του Μπουλώτη, Χ.
12. «*Το μικρό και το μεγάλο*» από το cd *Εδώ Λιλιπούπολη*.
Εξωσχολικά βιβλία: *Το μπαλόκι του σκαντζόχοιρου*, του Butterworth, Ν.
Το καθαριστήριο της κυρίας Σαπουνάδα, των Άλλμπεργκ, Α. και Τζ.
13. «*Όταν μεγαλώσω*» από το cd *Να 'χαμε και τι να 'χαμε*
Εξωσχολικά βιβλία: *Η κυρία Τάπα, η υδραυλικός*, των Άλλμπεργκ, Α. και Τζ.
15. «*Τι βλέπουνε τα μάτια μου*» από το cd *Να 'χαμε και τι να 'χαμε*.
Εξωσχολικά βιβλία: *Η κυρία Παραπατά, η σερβιτόρα*, Άλλμπεργκ, Α. και Τζ.
16. «*Το βιβλίο*» από το cd *Να 'χαμε και τι να 'χαμε*

Εξωσχολικά βιβλία: γενική δραστηριότητα

17. «*Χαρωπά τα δυο μου χέρια...*», από το cd του Προγράμματος Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων *Ήχοι, τραγούδια, αφηγήσεις*
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Θ4: Ο Πέτρος και τα μέρη του σώματος

18. «*Πάνω στην κούνια κάτσανε*», από το cd του Προγράμματος Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων *Ήχοι, τραγούδια, αφηγήσεις*
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Θ6: Πρόσωπα

19. «*Οι φωνές των ζώων*», από το cd του Προγράμματος Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων *Ήχοι, τραγούδια, αφηγήσεις*
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Ζ2: Οι φωνές των ζώων

20. «*Η φασαρία*» από το cd *Να 'χαμε και τι να 'χαμε*
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Ζ4: Η φασαρία

21. «*Τα καβουράκια*», από το Μουσικό Ανθολόγιο, cd 2
Ενότητα Ζ

22. «*Το κοκοράκι*» από το Μουσικό Ανθολόγιο cd 2 και *Ήχοι, τραγούδια, αφηγήσεις*, ΠΕΜ
Ενότητα Ζ

23. «*Μια γίδα μια φορά*», από το Μουσικό Ανθολόγιο, cd 3
Ενότητα Ζ

24. «*Ήταν ένας γάιδαρος*», από το Μουσικό Ανθολόγιο, cd 3
Ενότητα Ζ

25. «*Παντρεύουνε τον κάβουρα*», από το *Ήχοι, τραγούδια, αφηγήσεις*, ΠΕΜ
Ενότητα Ζ

26. «*Έλα, έλα, αλογάκι*», από το *Ήχοι, τραγούδια, αφηγήσεις*, ΠΕΜ
Ενότητα Ζ

27. «*Χελιδόνι μικρό*», από το *Ήχοι, τραγούδια, αφηγήσεις*, ΠΕΜ
Ενότητα Ζ

28. «*Το πουλί τ' αηδόνι*», από το *Ήχοι, τραγούδια, αφηγήσεις*, ΠΕΜ
Ενότητα Ζ

29. «*Με λίγο αλεύρι*» από το *Ήχοι, τραγούδια, αφηγήσεις*, ΠΕΜ
«*Αν γίνω φούρναρης*» από το *Ήχοι, τραγούδια, αφηγήσεις*, ΠΕΜ
Δραστηριότητα Η3: Τα μαγαζιά

30. «*Όταν θα πας κυρά μου στο παζάρι*» από το *Ήχοι, τραγούδια, αφηγήσεις* και το *Μουσικό Ανθολόγιο*, cd 2
Δραστηριότητα Η8: Στη λαϊκή αγορά

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΡΑΓΟΥΔΙΩΝ ΠΟΥ ΠΡΟΤΕΙΝΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ
ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟ ΑΝΘΟΛΟΓΙΟ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

CD 2

9. Τα καβουράκια

14. Το κοκοράκι

CD 3

15. Το μικρό και το μεγάλο

17. Η συνέλευση των ζώων

21. Ήταν ένα καράβι

23. Μια γίδα μια φόρα

24. Ήταν ένας γάιδαρος

26. Το δαχτυλίδι

27. Δεν περνάς κυρά Μαρία

30. Η πιπεριά

31. Ο Αυγερινός

36. Αλφάβητος

Ο χειμώνας

Χελιδόνα έρχεται

Βλέπω καράβια κι έρχονται

Παντρεύουνε τον κάβουρα

Πάνω στην κούνια κάτσανε

Ανεκδοτάκι

Στίχοι

Το κοκοροράκι

Όταν θα πάω κυρά μου στο παζάρι
θα σου αγοράσω ένα κοκοράκι,
το κοκοράκι κικιρικικί
να σε ξυπνάει κάθε πρωί.

Όταν θα πάω κυρά μου στο παζάρι
θα σου αγοράσω μία κοτούλα,
η κοτούλα κοκοκό, το κοκοράκι κικιρικικί,
να σε ξυπνάει κάθε πρωί.

Όταν θα πάω κυρά μου στο παζάρι
θα σου αγοράσω μία γατούλα,
η γατούλα νιάου-νιάου,
η κοτούλα κοκοκό, το κοκοράκι κικιρικικί,
να σε ξυπνάει κάθε πρωί.

Όταν θα πάω κυρά μου στο παζάρι
θα σου αγοράσω ένα πουλάκι,
το πουλάκι τσίου-τσίου,
η γατούλα νιάου-νιάου
η κοτούλα κοκοκό, το κοκοράκι κικιρικικί,
να σε ξυπνάει κάθε πρωί.

Όταν θα πάω κυρά μου στο παζάρι
θα σου αγοράσω ένα γουρουνάκι,
το γουρούνι γρουτς-γρουτς,
το πουλάκι τσίου-τσίου,
η γατούλα νιάου-νιάου
η κοτούλα κοκοκό, το κοκοράκι κικιρικικί,
να σε ξυπνάει κάθε πρωί.

Όταν θα πάω κυρά μου στο παζάρι
θα σου αγοράσω ένα σκυλάκι,
το σκυλάκι γάου-γάου,
το γουρούνι γρουτς-γρουτς,
το πουλάκι τσίου-τσίου,
η γατούλα νιάου-νιάου
η κοτούλα κοκοκό, το κοκοράκι κικιρικικί,
να σε ξυπνάει κάθε πρωί.

Όταν θα πάω κυρά μου στο παζάρι
θα σου αγοράσω ένα κοκοράκι,
το κοκοράκι κικιρικικί
να σε ξυπνάει κάθε πρωί.

Παντρεύουνε τον κάβουρα

Παντρεύουνε τον κάβουρα,
ώώώώ και του δίνουν τη χελώνα
Ντράγκα ντρούγκα τα όργανα,
Ωρε τα όργανα
Καλέσαν και τον ποντικό,
ώώώώ τα συμβόλαια να γράψει
Ντράγκα ντρούγκα τα όργανα,
Ωρε τα όργανα
Καλέσαν τον σκαντζόχοιρο,
ώώώώ και τα στέφανα ν' αλλάξει
Ντράγκα ντρούγκα τα όργανα,
Ωρε τα όργανα
Καλέσαν και τον τζίτζικα
ώώώώ για να παίξει το βιολί του
Ντράγκα ντρούγκα τα όργανα,
Ωρε τα όργανα
Καλέσαν και το μέρμυγκα
ώώώώ τα προικιά να κουβαλήσει
Ντράγκα ντρούγκα τα όργανα,
Ωρε τα όργανα
Καλέσαν και την αλεπού
ώώώώ και τις κότες να μαδήσει
Ντράγκα ντρούγκα τα όργανα,
Ωρε τα όργανα
Καλέσαν και το βάτραχο
ώώώώ το νερό να κουβαλήσει.
Ντράγκα ντρούγκα τα όργανα,
Ωρε τα όργανα

Περιεχόμενα του cd
ΗΧΟΙ, ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ, ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ

1. Γάτα
2. Σκύλος
3. Άλογο που χλιμιντρίζει
4. Άλογο που τρέχει
5. Κόκορας
6. Κότες
7. Πάπιες
8. Γάιδαρος
9. Αρνί
10. Πρόβατα
11. Βάτραχοι
12. Πουλιά
13. Κούκος
14. Γλάροι
15. Τζιτζίκια
16. Μέλισσα
17. Μύγες περνούν στην εξοχή
18. Λύκος
19. Αφρικάνικη ζούγκλα
20. Λιοντάρι
21. Πίθηκοι
22. Ελέφαντας
23. Ιπποπόταμος
24. Ρινόκερος
25. Έλα, έλα, αλογάκι
26. Το κοκοράκι
27. Αφήγηση: Η σουσουράδα, παραμύθι
28. Ένα είναι το αηδονάκι (από το Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, "Ο ήχος της μουσικής"
<http://www.iema.gr/data/EducationalProjects/Melina/Tracks/Tragoudia/songs.htm>)
29. Χελιδόνι μικρό
30. Το πουλί τ' αηδόνι
31. Παντρεύουνε τον κάβουρα (Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, «Ο ήχος της μουσικής»
<http://www.iema.gr/data/EducationalProjects/Melina/Tracks/Tragoudia/songs.htm>)
32. Χαρωπά τα δυο μου χέρια τα χτυπά
33. Πάνω στην κούνια κάτσανε (από το CD Η Περπερούνα, της Δόμνας Σαμίου)
34. Με λίγο αλεύρι και με νεράκι (Νίκος Πλάτανος)
35. Αν γίνω φούρναρης (Νίκος Πλάτανος)
36. Πού 'ν' το, πού 'ν' το το δαχτυλίδι *
37. Βαρκούλα του ψαρά
38. Ήταν ένα μικρό καράβι
39. το πλοίο φεύγει (ήχος)
40. Το πλοίο ταξιδεύει (ήχος)
41. Ήχος θάλασσα στα βότσαλα
42. Αέρας
43. Βρέχει
44. Κεραυνός

45. Βρέχει δυνατά
46. Αυτοκίνητο που ξεκινά
47. Αυτοκινητόδρομος
48. Κλάξον
49. Μηχανάκι
50. Τρένο
51. Τρένο που σφυρίζει
52. Απογείωση αεροπλάνου
53. Αεροπλάνο που περνά
54. Η Κυριακή με το γίγαντα (αφήγηση)
55. Από τ' άλφα θε ν' αρχίσω – Επτάνησα (Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, «Ο ήχος της μουσικής»
<http://www.iema.gr/data/EducationalProjects/Melina/Tracks/Tragoudia/songs.htm>)
56. Καλημέρα, ήλιε (Μάνος Λοΐζος) (Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ, «Ο ήχος της μουσικής»
<http://www.iema.gr/data/EducationalProjects/Melina/Tracks/Tragoudia/songs.htm>)